

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

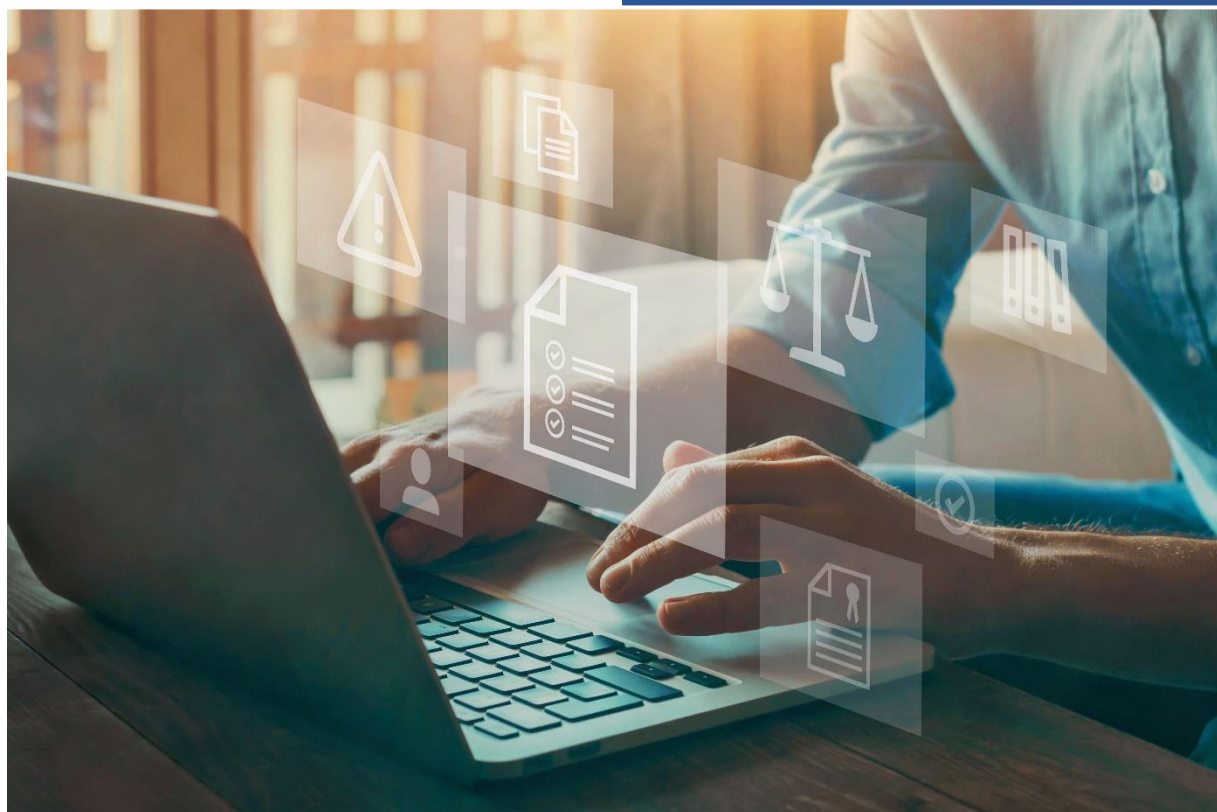

MINISTERSTVO
DOPRAVY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Porovnanie podmienok podnikania v krajinách strednej Európy

Bratislava, 2023

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2023

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek.....	4
Zoznam skratiek	5
Úvod.....	8
Manažérske zhrnutie.....	9
1 Stav a vývoj MSP v krajinách strednej Európy	11
1.1 Vývoj počtu podnikateľských subjektov	11
1.2 Odvetvová špecializácia podnikateľských subjektov	16
1.3 Shift share analýza.....	21
2 Vývoj a zhodnotenie súčasného stavu systému podpory podnikania MSP v krajinách strednej Európy	23
2.1 Právne formy podnikania MSP v krajinách strednej Európy.....	23
2.1.1 Podnikanie MSP na Slovensku	23
2.1.1 Podnikanie MSP v ČR.....	25
2.1.2 Podnikanie MSP v Poľsku	27
2.1.3 Podnikanie MSP v Maďarsku.....	29
2.1.4 Porovnanie jednotlivých právnych foriem podnikania	31
2.2 Nástroje podpory podnikania v krajinách strednej Európy.....	33
2.2.1 Systém podpory podnikania v SR.....	35
2.2.2 Systém podpory podnikania v ČR	42
2.2.3 Systém podpory podnikania v Maďarsku	47
2.2.4 Systém podpory podnikania v Poľsku	51
2.2.5 Spoločné programy štátov V4, Rakúska a Nemecka zamerané na dlhodobé trendy vývoja v globálnej ekonomike	56
2.2.6 Porovnanie systémov podpory podnikania krajín V4.....	58
3 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v jednotlivých krajinách	60
3.1 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v SR.....	60
3.1.1 Ministerstvo hospodárstva SR	60
3.1.2 Slovak Business Agency	60
3.1.3 Ostatné inštitúcie na podporu podnikania na Slovensku	61
3.1.4 Legislatívny rámec podpory podnikania v SR.....	62
3.2 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v Maďarskej republike	64
3.2.1 Ministerstvo pre inovácie a technológie	64
3.2.2 Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu.....	64
3.2.3 Maďarská agentúra pre rozvoj exportu.....	65
3.2.4 Ďalšie organizácie podpory rozvoja podnikania.....	65
3.2.5 Legislatívny rámec podpory podnikania v Maďarsku	66
3.3 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v ČR	69
3.3.1 Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR	69

3.3.2	CzechInvest	70
3.3.3	CzechTrade.....	70
3.3.4	Ďalšie organizácie podpory rozvoja podnikania.....	70
3.3.5	Legislatívny rámec podpory podnikania.....	71
3.4	Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v Poľskej republike	73
3.4.1	Ministerstvo pre rozvojové fondy a regionálnu politiku.....	73
3.4.2	Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (PARP).....	73
3.4.3	Poľská investičná a obchodná agentúra (PAIIZ).....	74
3.4.4	Ďalšie organizácie podpory rozvoja podnikania.....	74
3.4.5	Legislatívny rámec podpory podnikania v Poľsku	75
4	Identifikácia faktorov kvalitných podmienok podnikateľského prostredia.....	78
5	Príklady dobrej praxe	84
5.1	Znižovanie byrokracie a administratívnej záťaže	84
5.2	Podpora nových schém prepájajúcich viac spoločenských cieľov	85
5.3	Podpora rastu podnikov	88
5.4	Podpora spolupráce.....	89
6	Návrh odporúčaní	91
	Záver.....	94
	Zoznam použitej literatúry	96
	Prílohy	98

Zoznam grafov, tabuliek

Tabuľka 1.1 Celkový počet podnikateľských subjektov okrem finančných a poisťovacích služieb.....	11
Tabuľka 1.2 Počet mikropodnikov od 0 do 9 zamestnancov	11
Tabuľka 1.3 Miera podnikateľskej aktivity vo vybraných krajinách	12
Tabuľka 1.4 Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov v % z celkového počtu podnikov.....	13
Tabuľka 1.5 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v SR v roku 2022.....	14
Tabuľka 1.6 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v ČR v roku 2022	15
Tabuľka 1.7 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v Maďarsku v roku 2022.....	16
Tabuľka 1.8 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v Poľsku v roku 2022	16
Tabuľka 1.9 Vývoj indexu špecializácie v SR	17
Tabuľka 1.10 Indexy špecializácie vybraných krajín v roku 2021.....	18
Tabuľka 1.11 Index špecializácie vybraných priemyselných odvetví v SR.....	20
Tabuľka 1.12 Vývoj Krugmanovho indexu špecializácie vo vybraných krajinách EÚ	21
Tabuľka 1.13 Výsledky shift share analýzy za roky 2013 až 2021 v SR	22
Tabuľka 2.1 Porovnanie podmienok pri s. r. o. v krajinách V4	31
Tabuľka 2.2 Porovnanie podmienok pri a. s. v krajinách V4.....	32
Tabuľka 2.3 Prehľad operačných programov a ich priorít v rokoch 2014 – 2020 v SR.....	37
Tabuľka 2.4 Aktivity operačného programu OP TAK.....	46
Tabuľka 2.5 Aktivity operačného programu GINOP Plusz	50
Tabuľka 2.6 Národné operačné programy v Poľsku	51
Tabuľka 2.7 Priority zamerané na podporu podnikania v partnerskej dohode na roky 2021 – 2027 v Poľsku.....	55
Tabuľka 4.1 Základné faktory kvality podnikateľského prostredia ovplyvniteľné štátom	78
Tabuľka 4.2 Porovnanie niektorých subindexov ekonomickej slobody.....	79
Tabuľka 4.3 Porovnanie indexu vnímania korupcie vo vybraných krajinách	80
Tabuľka 4.4 Hodnotenie podmienok podnikania v rámci ECI.....	81
Tabuľka 4.5 Prieskum náročnosti výziev v rôznych oblastiach	81
Tabuľka 4.6 Prieskum náročnosti výziev v rôznych oblastiach podľa veľkosti podnikov	82
Tabuľka 4.7 Vývoj subindexu kvality regulácií v rámci WGI.....	82
Tabuľka 4.8 Vývoj subindexu „rule of law“ v rámci WGI	83
Tabuľka 5.1 Príklady vybraných grantových možností v rámci Digital Transition Fund.....	86
Graf 1.1 Počet podnikateľských subjektov na jedného obyvateľa	12
Graf 1.2 Zmena indexu špecializácie krajín V4 v rokoch 2013 – 2021	19
Graf 4.1 Vývoj indexu ekonomickej slobody vo vybraných krajinách	79

Zoznam skratiek

a. s.	Akciová spoločnosť
AMIF	Fond pre azyl, migráciu a integráciu (Asylum, Migration and Integration Fund)
API	Agentúra pre podnikanie a inovácie
Bt.	Komanditná spoločnosť (Betéti társaság)
CEFTA	Stredoeurópska dohoda a o voľnom obchode (Central European Free Trade Agreement)
CEIDG	Centrálny register informácií o hospodárskej činnosti (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej)
COSME	Program na podporu konkurencieschopnosti MSP (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises Program)
COST	Európska spolupráca v oblasti vedy a techniky (European Cooperation in Science and Technology)
COVID	COVID-19 infekčné ochorenie
CVTI SR	Centrum vedecko-technických informácií SR
CZK	česká koruna
ČR	Česká republika
ČS	Česká sporiteľňa
DESI	Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (The Digital Economy and Society Index)
DM	schéma pomoci de minimis
DPH	daň z pridanej hodnoty
e.v.	Samostatné podnikanie a spoločnosť jednej osoby (Egyéni vállalkozó)
ECI	Index národného podnikateľského kontextu (National Entrepreneurship Context Index)
EFRR	Európsky fond pre regionálny rozvoj
EIB	Európska investičná banka
EIC	Európske investičné centrum (European Investment Centre)
EIF	Európsky investičný fond
EK	Európska komisia
ERC	Európska výskumná rada (European research council)
ESA	Európska vesmírna agentúra (European Space Agency)
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EVA	Zjednodušená daň z podnikania (Simplified Business Tax – zrušená v roku 2020)
GEM	Globálny monitor podnikania (Global Entrepreneurship monitor)
GINOP	Operačný program hospodársky rozvoj a inovácie
GINOP Plusz	Operačný program hospodársky rozvoj a inovácie + (na roky 2021 – 2027)

HEPA	Maďarská agentúra pre rozvoj exportu (Hungarian Export Promotion Agency)
Horizont 2020	Európsky program pre výskum a inovácie
HUF	maďarský forint
IBM	Fond pre vnútornú bezpečnosť
IFKA	Koordinačná agentúra pre rozvoj priemyslu (Industrial Development Coordination Agency)
IKT	Informačné a komunikačné technológie
IMS	Podiel priemyselného mixu (Industry mix share)
IPCEI	Dôležité projekty spoločného európskeho záujmu (Important Projects of Common European Interest)
IT	Informačné technológie
ITM	Ministerstvo pre inovácie a technológie
IZGW	Fond pre integrované riadenie hraníc
KATA	položkovité zdanenie podnikateľských subjektov s nízkou daňou (kisadózó vállalkozások tételes adója)
KF	Kohézny fond
kft.	Spoločnosť s ručením obmedzeným (Korlátolt felelősségű társaság)
kkt.	Verejná obchodná spoločnosť (Közkereseti társaság)
KKV	úverový program
Technology	
LS	miestny podiel (local share)
MH SR	Ministerstvom hospodárstva SR
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MKIK	Maďarská obchodná a priemyselná komora (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara)
MPO	Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR
MSCA	aktivity zamerané na podporu medzinárodnej, interdisciplinárnej a medzisektorovej mobility (Marie Skłodowska Curie Actions)
MSP	Malé a stredné podniky
NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností v Európskom spoločenstve
NBS	Národná banka Slovenska
NGS	Podiel národného rastu (National growth share)
NKFI	Národný fond pre výskum, vývoj a inováciu
NPC	Národné podnikateľské centrum
NRB	Národní rozvojová banka, a. s.
nyrt.	Akciová verejná spoločnosť (nyilvánosan működő részvénytársaság)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program
OP PIK	Operačný program Podnikanie a inovácie pre konkurencieschopnosť
OP SG	Operačný program Inteligentný rast (OP Smart Growth)
OP TAK	Operačný program Technológie a aplikácie pre konkurencieschopnosť

OPII	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
PAIIZ	Poľská investičná a obchodná agentúra
PARP	Poľská agentúra pre rozvoj podnikania
PD SR	Partnerská dohoda SR
PKP PLK SA	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
PLN	poľské zloté
RIS3	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR
RO ŠÚ SR	Register organizácií Štatistický úrad Slovenskej republiky
ROP	Regionálne operačné programy
S. A.	Akciová spoločnosť (Spółka akcyjna)
S. K. A.	Komanditno-akciová spoločnosť (Spółka komandytowo-akcyjna)
s. r. o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným
SAE	Spojené arabské emiráty
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business agency
SEIS	Seed Enterprise Investment Scheme
SET Plan	Európsky plán strategických energetických technológií (The European Strategic Energy Technology Plan)
sp. k.	Komanditná spoločnosť (Spółka komandytowa)
WEF	Svetové ekonomické fórum (World Economic Forum)
sp. z o.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným (Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością)
sp.j.	Verejná obchodná spoločnosť (Spółka jawna)
sp.p.	Partnerská spoločnosť (Spółka partnerska)
SR	Slovenská republika
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka
TEN-T	transeurópska dopravná sieť
V4	Vyšehradská skupina
VaV	veda a výskum
VVaI	výskum, vývoj a inovácie
YEI	Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí
ZBH	Kancelárie zahraničného obchodu
ZDP	zákon o dani z príjmov
zrt.	Akciová spoločnosť neverejná (zártkörűen működő részvénytársaság)

Úvod

Táto štúdia porovnania podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy predstavuje základné informácie o stave podnikateľského prostredia a podmienok pre podnikanie z pohľadu malých a stredných podnikateľov v SR v porovnaní s krajinami V4 a vo vybraných prípadoch aj Rakúska a Nemecka. V rámci analýzy bolo cieľom identifikovať kľúčové trendy vývoja MSP, popísať inštitucionálny a legislatívny rámec, ktorý formuje podnikateľské prostredie v týchto krajinách a identifikovať hlavné faktory ovplyvňujúce podnikateľské prostredie a najmä smerom ku globálnym výzvam ako digitalizácia, automatizácia, ochrana životného prostredia, migrácia, či nárast zdieľaných služieb.

V úvodnej kapitole sa štúdia venuje vývoju počtu a štruktúre podnikateľských subjektov v SR v porovnaní s krajinami V4 a vybranými inými krajinami. Pre relatívne vzájomné porovnanie odvetvovej štruktúry podnikateľských subjektov využíva výpočty indexu špecializácie a shift share analýzu. Analyzuje tiež vývoj počtu fyzických a právnických osôb podľa jednotlivých právnych foriem.

Nasledujúca kapitola detailnejšie popisuje systémy podpory podnikania v jednotlivých krajinách V4, pričom sa zameriava na popis využívaných právnych foriem. V druhej časti analyzuje existujúce nástroje podpory podnikania, ako aj plánované nástroje tejto podpory v programovacom období 2021 – 2027, z ktorého krajiny V4 v najväčšej miere financujú rozvojové aktivity pre podporu konkurencieschopnosti MSP. Dôraz je kladený najmä na nástroje zamerané na podporu MSP smerom k dlhodobému pôsobiacim trendom v globálnej ekonomike, ako digitálna transformácia, či zavádzanie environmentálne neutrálnych technológií.

Na to nadväzuje porovnanie inštitucionálneho a legislatívneho rámca pre vytvorené systémy podpory podnikania v týchto krajinách, s dôrazom na úlohy jednotlivých inštitúcií v tomto procese, ako aj identifikáciu kľúčových právnych noriem a iných strategických dokumentov, ktoré tvoria základ pre poskytovanie podpory podnikania v jednotlivých krajinách.

Súčasťou štúdie je aj porovnanie krajín V4 v rámci rôznych medzinárodných rebríčkov, ktorých cieľom je identifikovať konkurencieschopnosť MSP týchto krajín v globálnom meradle, a to na základe rôznych aspektov podnikania a podpory podnikania, opäť s dôrazom na dlhodobé globálne trendy.

V posledných dvoch častiach štúdie sú identifikované príklady dobrej praxe, ktoré by mohli na základe analýz z predchádzajúcich kapitol napomôcť zlepšeniu podnikateľského prostredia v SR, a ktoré tvoria základ pre odporúčania, aké typy opatrení by bolo možné aplikovať.

Manažérske zhrnutie

Počet podnikov v SR dynamicky rastie aj v porovnaní s inými štátmi, pričom na obyvateľa máme dvakrát viac podnikov ako napr. Rakúsko či Nemecko. SR však dosahuje veľmi vysoký podiel malých podnikov, ktorý je najväčší spomedzi skúmaných krajín a výrazne vyšší ako napr. v Nemecku alebo Rakúsku. Zlyháva tak prechod od začínajúcich podnikov k väčším podnikom, do ktorého sa v porovnaní s inými krajinami dostane podstatne menej podnikov. Práve rýchlo rastúce mikropodniky tvoria vo svete veľkú časť novovytvorených pracovných miest.

Sektorovo je SR špecializovaná najmä na priemyselnú výrobu a v rámci nej na výrobu motorových vozidiel a spracovanie dreva. Vo výrobe motorových vozidiel dosahujeme najvyšší index špecializácie v rámci krajín EÚ. Naopak, máme podpriemerný podiel väčšiny služieb. Aj relatívna konkurenčná výhoda a tvorba zamestnanosti sa v posledných rokoch primárne realizovala najmä v priemysle.

Inštitucionálny a legislatívny rámec podnikania je v rámci krajín V4 veľmi podobný. Všetky krajiny V4 disponujú špecializovanými inštitúciami na podporu podnikania alebo vybraných aspektov podnikania, pričom v niektorých krajinách sú tieto činnosti rozrobené na viac agentúr a v iných skôr sústredené do jednej až dvoch agentúr. Maďarsko nemá agentúru priamo zodpovednú za rozvoj MSP. Špeciálne sú podporované najmä oblasti exportu, inovácií, prílevu zahraničných investícií.

Z hľadiska používaných právnych noriem pri podnikaní dominujú vo všetkých krajinách živnosti a s. r. o. Pri ostatných formách ide o rádovo nižšie počty subjektov. Celkovo sa skladba podnikateľských subjektov podľa právnej formy v krajinách V4 výrazne nelíši, rovnako tak aj charakteristiky jednotlivých typov právnych noriem. Zaujímavé v tomto smere sú skôr zjednodušené formy daňového zaťaženia s fixnou sadzbou v Poľsku a Maďarsku, ktoré môžu niektoré podnikateľské subjekty využívať.

Nástroje využívané na podporu podnikania sa v jednotlivých krajinách líšia len v implementačnom prevedení. Výrazne najväčší objem zdrojov smeruje do podpory podnikania a konkurencieschopnosti MSP z EŠIF, preto aj ich čerpanie vychádza zo spoločných priorít a systémov EÚ. Objem zdrojov pre prioritu konkurencieschopnosť sa pre nové programovacie obdobie navýšil v SR a ČR, v Maďarsku a Poľsku poklesol. V rámci súčasných globálnych trendov sa do podpory premieta najmä digitalizácia a zelená ekonomika. Digitálna transformácia je prioritou všetkých krajín V4, pričom v rámci konkurencieschopnosti MSP je cieľom dosiahnuť inovačné digitálne a dátové hospodárstvo. Spoločným nástrojom v tejto oblasti je hlavne podpora zavádzania digitálnych technológií a zlepšovanie digitálnych zručností MSP. V rámci ochrany životného prostredia je to najmä podpora znižovania energetickej efektívnosti alebo zavádzanie technológií s nižším dopadom na kvalitu životného prostredia. Chýba však podpora vytvárania nových podnikov alebo nových inovácií v tejto oblasti. Naopak, niektoré globálne trendy sú v rámci podpory podnikania značne ignorované, napr. migrácia, alebo podpora zdieľaných služieb.

V rámci rôznych medzinárodných rebríčkov SR väčšinou patrí v priemere na koniec prvej tretiny hodnotených krajín. Najvýznamnejšie zlepšenia v posledných rokoch boli zaznamenané pri zlepšovaní administratívnej náročnosti podnikania. Spomedzi krajín V4 v oblastiach ako korupcia a právny štát patríme na druhé miesto za ČR. Najnižšie hodnoty sme dosiahli v parametroch podnikateľského vzdelávania. Z pohľadu globálnych trendov sa najčastejšie objavuje porovnávanie v oblasti digitalizácie, kde sa SR pohybuje na úrovni krajín V4, ale zaostáva za vyspelými krajinami OECD, či EÚ. V rámci DESI indexu je napr. piatou najhoršou

krajinou EÚ. MSP podpriemerne využívajú digitálne možnosti, či už umelú inteligenciu, online predaje, či elektronizáciu aktivít.

Štúdia identifikovala štyri oblasti, ktoré z pohľadu realizovaných analýz predstavujú dôležité časti fungujúceho systému podpory podnikania, a v ktorých SR môže zlepšiť svoje postavenie. Prvou oblasťou je potreba zvýšenia podielu MSP na úkor mikropodnikov. SR neeviduje problém s dynamikou vzniku podnikov, ktorá patrí medzi najvyššie v EÚ, ale skôr s prechodom mikropodnikov k malým a stredným podnikom, ktoré sú v štruktúre podnikov zastúpené nižšie ako v iných krajinách V4 a výrazne nižšie ako vo vyspelých západných krajinách. Podpora v tejto oblasti by tak mala smerovať najmä k podpore rastových aktivít podnikov, ako prístup k novým trhom, vývoj nových produktov a podobne. Z pohľadu odvetvovej štruktúry orientovanej na priemysel potom opatrenia ako prístup do nadnárodných subdodávateľských sietí z pohľadu globálnych trendov, potom najmä podpora digitálnych distribučných kanálov, či opatrenia pre podporu sociálne a ekologicky udržateľného podnikania.

Druhou oblasťou je globálny trend rastúceho významu udržateľného podnikania, a to po všetkých stránkach vrátane ekologickej či sociálnej. V rámci SR, ale aj krajín V4, je do tejto oblasti smerovaných menej podporných nástrojov ako vo vyspelých krajinách, ktoré už ustupujú od univerzálnej podpory podnikania smerom k takýmto iniciatívam. Z hľadiska štruktúry podnikov by táto transformácia mala smerovať najmä do tradičných sektorov, ako drevospracujúci či strojársky priemysel.

Tretou oblasťou je globálny trend digitálnej transformácie. SR zaostáva v ľudskom kapitále, z pohľadu verejných digitálnych služieb, aj z pohľadu využívania digitálnych technológií podnikmi. Príkladmi vhodných opatrení by mohli byť „one stop shop“ služby pre založenie podniku, či žiadania štátnej podpory. Takisto je tento trend možné spojiť s prvou oblasťou smerom k opatreniam podporujúcim online podnikanie a online exportné aktivity. Poslednou oblasťou je znižovanie administratívnej náročnosti a byrokracie, najmä prostredníctvom digitálnych aktivít.

1 Stav a vývoj MSP v krajinách strednej Európy

V tejto kapitole je uvedený základný vývoj počtu a štruktúry podnikov v krajinách V4, ktorý je vo vybraných ukazovateľoch porovnávaný s vývojom v Nemecku a Rakúsku. Zároveň sú tieto početnosti analyzované z pohľadu používaných právnych foriem.

1.1 Vývoj počtu podnikateľských subjektov

Dynamika vývoja počtu podnikateľských subjektov v krajinách V4 je vysoká. Najviac narástol ich počet v Poľsku, kde sa zvýšil o viac ako 35 %. Podobnú dynamiku má aj Maďarsko a Slovensko. Jedinou výnimkou vo V4 je ČR, kde sa počet podnikateľských subjektov zvýšil len o necelých 7 %, čo je veľmi podobné ako v Nemecku a Rakúsku. Detailnejšie údaje sú v tabuľke 1.1.¹

Tabuľka 1.1 Celkový počet podnikateľských subjektov okrem finančných a poisťovacích služieb

	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020	% nárast k 2012
Rakúsko	301 730	308 411	321 661	323 912	332 755	316 562	331 145	330 625	107,20
ČR	976 792	1 007 441	995 754	1 018 473	1 019 773	1 043 330	1 058 776	1 068 446	106,06
Nemecko	n	2 189 737	2 497 694	2 467 686	2 504 371	2 600 926	2 592 680	2 485 804	113,52
Maďarsko	554 886	528 519	514 537	551 173	570 005	599 547	647 091	668 796	126,54
Poľsko	1 480 097	1 519 904	1 549 326	1 694 912	1 744 285	1 960 361	2 022 248	2 066 209	135,94
SR	406 084	398 392	420 727	446 280	471 691	493 636	512 082	518 497	130,15

Zdroj: Eurostat, dataset: SBS_SC_SCA_R2

Aj keď sa zvyšuje počet podnikateľských subjektov, rast je vidieť najmä v segmente mikropodnikov, pričom v rámci celkovej štruktúry v krajinách V4 dominujú MSP výraznejšie ako v prípade Rakúska a Nemecka. V tabuľke 1.2 môžeme vidieť porovnanie jednotlivých krajín z hľadiska vývoja mikropodnikov.

Tabuľka 1.2 Počet mikropodnikov od 0 do 9 zamestnancov

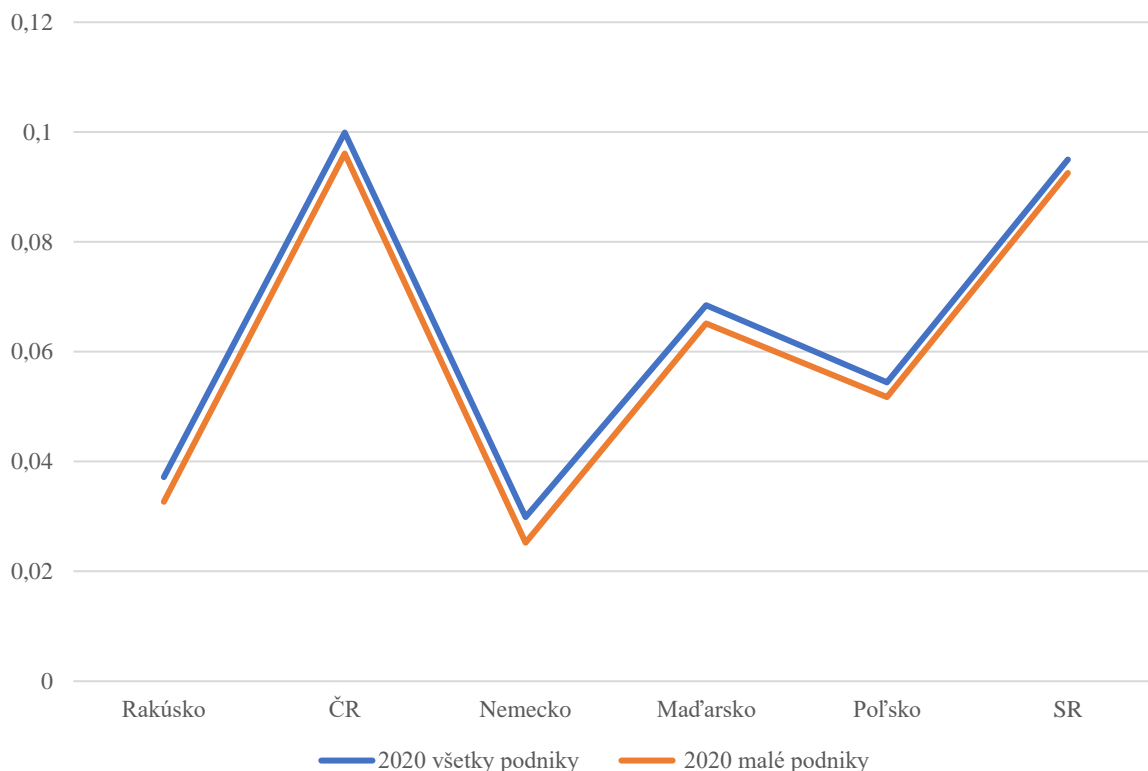
	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020	% nárast k 2012
Rakúsko	263 804	268 640	280 716	281 806	289 874	274 768	288 827	290 791	108,25
ČR	935 367	967 067	956 420	978 289	978 967	1 001 856	1 017 047	1 027 516	106,25
Nemecko	n	1 802 281	2 087 347	2 022 140	2 055 093	2 164 898	2 158 870	2 097 898	116,40
Maďarsko	525 411	499 635	484 409	518 649	536 779	566 058	613 012	636 383	127,37
Poľsko	1 411 715	1 446 539	1 474 457	1 620 219	1 672 365	1 858 814	1 918 147	1 963 893	135,76
SR	388 531	384 271	406 771	432 900	457 439	479 132	497 812	505 049	131,43

Zdroj: Eurostat

¹ V úvodných tabuľkách sú údaje z Eurostatu porovnávajúce vývoj podľa jednotnej metodiky. Posledné údaje za niektoré krajiny sú len z roku 2020 (2021), preto porovnávame tieto roky. Tiež sa pri výpočte pre indexy špecializácie menila v roku 2012 metodika, preto sú pre adekvátnosť použité údaje od roku 2013. Pri niektorých tabuľkách sú aj údaje za rok 2021 alebo 2022, použité z národných registrov a databáz príslušných krajín.

Vysoká dynamika rastu sa premieta aj do vysokého počtu podnikateľských subjektov na jedného obyvateľa v krajinách V4, pričom v SR a ČR dosahuje viac ako dvojnásobné hodnoty oproti krajinám ako Rakúsko a Nemecko. Výsledky môžeme vidieť na grafe 1.1. Takýto vysoký podiel podnikateľských subjektov skôr signalizuje, že v ČR a SR sú tieto počty skresľované inými aktivitami ako vysokou podnikavosťou v týchto krajinách.

Graf 1.1 Počet podnikateľských subjektov na jedného obyvateľa

Zdroj: vlastné prepočty podľa údajov Eurostatu

Ak použijeme mieru podnikateľskej aktivity podnikov, ktorá vyjadruje, koľko aktívnych MSP pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov, dynamika je ešte výraznejšia a rozdiely sú takmer trojnásobné.

Tabuľka 1.3 Miera podnikateľskej aktivity vo vybraných krajinách

	2012	2020	nárast
Rakúsko	7,28	7,42	0,14
ČR	19,47	20,45	0,98
Nemecko	5,49	6,04	0,55
Maďarsko	12,02	14,18	2,16
Poľsko	9,13	12,61	3,48
SR	14,39	18,86	4,47

Zdroj: vlastné prepočty podľa údajov Eurostatu

Určitém vysvetlením by mohla byť miera neaktivity podnikov. V roku 2021 bolo v ČR registrovaných 557 209 obchodných spoločností, z čoho však len 411 396 boli spoločnosti so zistenou ekonomickou aktivitou (Český statistický úrad). V SR v roku 2021 pripadalo 84,1 % aktívnych podnikateľských subjektov na celkový počet aktívnych a neaktívnych subjektov v

RO ŠÚ SR (SBA, 2022). Druhým možným vysvetlením by mohla byť náhrada závislej práce formou podnikania, ktorá je v týchto krajinách viac rozšírená ako v západnej Európe (Huňady et. al, 2022).

Túto dynamiku ešte zvyrazňuje vysoký podiel malých podnikov v rámci ekonomík krajín V4. Najvýraznejší je tento podiel práve v prípade SR, kde je až 97,41 % malých podnikov, pričom tento podiel sa neustále zvyšuje. Podiely malých podnikov v rámci vybraných krajín môžeme vidieť v tabuľke 1.4. Vo všetkých krajinách V4 môžeme vidieť výrazný rozdiel v porovnaní s Rakúskom, či Nemeckom, ale tento podiel je predsa o 1 až 2 percentuálne body nižší ako v prípade SR. Negatívom je aj nemiencia sa dynamika, keď tento podiel v SR za posledných 10 rokov ešte narastá. V európskom kontexte je pritom podiel MSP na celkovom počte podnikateľských subjektov najväčší v celej EÚ (EC, 2022).

Tabuľka 1.4 **Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov v % z celkového počtu podnikov**

	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Rakúsko	87,43	87,10	87,27	87,00	87,11	86,80	87,22	87,95
ČR	95,76	95,99	96,05	96,05	96,00	96,02	96,06	96,17
Nemecko	n	82,31	83,57	81,94	82,06	83,24	83,27	84,40
Maďarsko	94,69	94,53	94,14	94,10	94,17	94,41	94,73	95,15
Poľsko	95,38	95,17	95,17	95,59	95,88	94,82	94,85	95,05
SR	95,68	96,46	96,68	97,00	96,98	97,06	97,21	97,41

Zdroj: vlastné prepočty podľa údajov Eurostatu (n-nedostupný údaj)

Výsledky tak naznačujú, že SR nemá problém s dynamikou vzniku podnikateľských subjektov, ale skôr s prekonaním úrovne, ktorá by im umožnila stať sa väčšími a stabilnejšími, schopnými zamestnávať viac zamestnancov. To potvrdzujú napr. aj výsledky prieskumu GEM (2023), kde novovznikajúce podnikateľské subjekty mali odhadnúť, či v budúcnosti vytvoria viac ako 5 pracovných miest. Zo SR len 0,7 % podnikateľských subjektov predpokladá, že áno, čo SR zaraďuje na 47 zo 49 skúmaných krajín. Veľká časť podnikateľov predpokladá skôr nulovú tvorbu nových pracovných miest. To by tiež mohlo naznačovať problém s náhradou závislej práce podnikaním.

To sa čiastočne odráža aj na pridanej hodnote podnikateľských subjektov. V celej EÚ tvoria mikropodniky 93,2 % podnikov, ale len 44,3 % zamestnanosti a 35,2 % pridanej hodnoty. Tá sa viac tvorí skôr v stredných a veľkých podnikoch. V roku 2021 vzrástla pridaná hodnota v MSP oproti roku 2020 len o 3,6 %, čo bol najmenší nárast v rámci všetkých členských krajín EÚ (EC, 2022).

Práve rastúce MSP predstavujú výrazný podiel na novovytvorených pracovných miestach a pridanej hodnote. V tomto smere je dôležitá štúdia OECD (2021), ktorá sa zaoberala práve tým, ktoré podnikateľské subjekty predstavujú potenciál rastu, a zároveň analyzovala ich rast vo vybraných krajinách, vrátane SR. V rámci SR majú firmy s 10 až 19 zamestnancami 11 % pravdepodobnosť rásť v porovnaní s 8 % pri veľkých firmách. Vo väčšine iných krajín je táto pravdepodobnosť porovnateľná. Zároveň sme krajinou, kde prevláda skôr rast obratu ako rast zamestnanosti. Mladé firmy majú väčšiu pravdepodobnosť, že budú rásť, ale častejšie rastú staršie MSP a väčšina rastúcich firiem je viac ako 11 rokov stará. Rast podnikov zároveň nastáva vo všetkých sektoroch. V SR bolo viac ako 60 % podnikateľských subjektov v službách, ale len 12 % v znalostne intenzívnych službách. Približne 30 % rastúcich firiem bolo zo sektora priemyslu, pričom menej ako 10 % z high and medium tech priemyslu.

Dôležitým faktorom tiež je, že nie sú štatisticky významné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi. Z hľadiska podpory to ukazuje, že potenciálne rastúce firmy sa v SR nachádzajú vo všetkých sektoroch a regiónoch. Zároveň štúdia potvrdzuje potrebu venovať pozornosť nielen začínajúcim firmám, ale vo významnej miere aj existujúcich firmám s potenciálom rastu.

Z hľadiska právnej formy sú najpočetnejšou skupinou živnostníci, nasledovaní s. r. o. Tieto dve skupiny výrazne dominujú vo využívaných formách podnikania v SR. Prehľad o podiele jednotlivých najčastejších právnych foriem v SR je uvedený v Tabuľke 1.5. Posledná zásadnejšia zmena v právnych formách bola zavedenie jednoduchej a. s. (pozri časť 6), ktorá je však štatisticky meraná ako a. s. Jednotné európske právne formy (európske družstvo a spoločnosť) sú využívané len minimálne.

Tabuľka 1.5 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v SR v roku 2022

	Počet	% z celkového počtu
Právnické osoby spolu	305 976	43,08
Akciové spoločnosti	5 380	0,76
Spol. s r. o.	253 950	35,76
Verejná obchodná spoločnosť	771	0,11
Komanditná spoločnosť	1 254	0,18
Družstvá	1 453	0,20
Európska spoločnosť	239	0,03
Európske družstvo	7	0,00
Zahraničné osoby	1 087	0,15
Neziskové inštitúcie	39 393	5,55
Rozpočtové organizácie	6 221	0,88
Príspevkové organizácie	719	0,10
Ostatné neziskové inštitúcie	32 453	4,57
Fyzické os. – podnikatelia spolu	404 234	56,92
Živnostníci	376 991	53,08
Slobodné povolania	21 769	3,07
Samostatne hosp. roľník	5 207	0,73
SR spolu	710 210	100

Zdroj: Štatistický úrad SR

V ČR je oproti SR väčší počet fyzických osôb v porovnaní s právnickými osobami. V rámci klasických foriem podnikania dominuje využívanie s. r. o., aj keď v menšej miere ako v prípade SR. V ČR sú minimálne využívané európske právne formy. Klasická živnosť je dominantnejšia ako v prípade SR, takisto ako v SR, sú využívané aj formy na spôsob samostatne hospodáriaceho roľníka a slobodných povolání.

Tabuľka 1.6 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v ČR v roku 2022

	Počet	% z celkového počtu
Právnické osoby spolu	817 893	27,29
Akciové spoločnosti	27 167	0,91
Spoločnosť s ručením obmedzeným	521 588	17,4
Verejná obchodná spoločnosť	5 553	0,19
Komanditná spoločnosť	627	0,02
Družstvá	12 628	0,42
Európska spoločnosť	2 263	0,08
Európske družstvo	2	0
Zahraničné osoby	4 088	0,14
Spolok	99 264	3,31
Príspevkové organizácie	10 431	0,35
Fyzické osoby – podnikatelia spolu	2 178 948	72,71
Živnostníci	1 991 789	66,46
Slobodné povolania	84 926	2,83
Poľnohospodársky podnikatelia	48 962	1,63
ČR spolu	2 996 841	100

Zdroj: Český statistický úrad

V prípade Maďarskej republiky sú detailnejšie informácie uvedené v tabuľke 1.7. Maďarská republika má podobné rozloženie početnosti právnej formy medzi fyzické osoby ako ČR. Medzi právnickými osobami výrazne dominuje s. r. o., nasledovaná a. s. Oproti iným krajinám sa líši najmä tým, že pri fyzických osobách nedominuje tak výrazne podnikanie podľa živnostenského zákona, ale veľká časť sú súkromné osoby s daňovým číslom, ktoré umožňujú vykonávať niektoré podnikateľské činnosti, ale administratívne výrazne jednoduchším spôsobom. K tomu ešte existovali alebo existujú zjednodušené formy zdaňovania fyzických osôb ako EVA a KATA, čo celkovo vytváralo a vytvára priaznivé podmienky pre podnikanie fyzických osôb. Podrobnosti o týchto jednotlivých formách sú uvedené v časti 6, kde sú právne formy jednotlivých krajín rozoberané detailnejšie. Takisto sa tu skoro vôbec nevyužívajú európske právne formy. Pri právnických formách je oproti iným krajinám využívaná forma a. s. s obmedzeným partnerstvom.

Tabuľka 1.7 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v Maďarsku v roku 2022

	Počet	% z celkového počtu
Právnické osoby spolu	528 012	28,72
Akciové spoločnosti – Részvénytársaság	2 191	0,12
Spoločnosť s ručením obmedzeným – Korlátolt felelősségű társaság	406 246	22,09
Komanditná spoločnosť – Betéti társaság	99 868	5,43
Verejná obchodná spoločnosť – Közkereseti társaság	2 191	0,12
Družstvá – Szövetkezet	2 935	0,16
Európska spoločnosť – Jogi személyiségű európai gazdasági vállalkozás	34	0
Neziskové inštitúcie – Nonprofit és egyéb nemnyereségérdekelt szervezet	131 962	7,18
Rozpočtové a príspevkové organizácie – Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek	12 489	0,68
Fyzické osoby – podnikatelia spolu	1 310 708	71,28
Živnostníci – Egyéni vállalkozó	567 158	30,85
Súkromná osoba s daňovým číslom – Adószámmal rendelkező magánszemély	733 721	39,90
Maďarsko spolu	1 838 720	100

Zdroj: Štatistický úrad Maďarskej republiky

V rámci Poľskej republiky je veľmi podobná štruktúra právnych foriem ako pri ČR či Maďarskej republike. Fyzické osoby tvoria približne 75 % všetkých ekonomických subjektov, pričom z podnikových právnych foriem dominuje s. r. o. Konkrétne počty niektorých vybraných foriem ukazuje tabuľka 1.8.

Tabuľka 1.8 Počet ekonomických subjektov podľa registra organizácií v Poľsku v roku 2022

	Počet	% z celkového počtu
Právnické osoby spolu	959 354	26,27
Akciové spoločnosti – Akcyjne	9 412	0,26
Spoločnosť s ručením obmedzeným – Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	441 854	12,1
Verejná obchodná spoločnosť – Jawne	27 198	0,74
Komanditná spoločnosť – Komandytow	29 924	0,82
Družstvá – Spółdzielnie	7 815	0,21
Komanditná-akciová spoločnosť – Komandytowo- akcyjne	3 390	0,09
Občianske združenia – Spółki cywilne	226 825	6,21
Fyzické osoby – Podnikatelia spolu	2 732 186	74,82
Poľsko spolu	3 651 540	100

Zdroj: Poľský štatistický úrad

1.2 Odvetvová špecializácia podnikateľských subjektov

Okrem vývoja počtu podnikateľských subjektov je dôležitá aj ich odvetvová štruktúra. Detailné informácie o počte podnikateľských subjektov podľa odvetvovej štruktúry boli zverejnené v štúdiu SBA Malé a stredné podnikanie v číslach (SBA, 2022), preto sa táto časť

venuje len vzájomnému porovnaniu odvetvovej štruktúry podnikov v skúmaných krajinách. V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vývoj indexu špecializácie pre SR v rámci krajín EÚ², meraný počtom pracovníkov v jednotlivých hlavných kategóriách NACE kódov. Z porovnávaní sú vypustené činnosti primárne zamerané smerom k verejnej správe a porovnávané sú len kľúčové podnikateľské segmenty. V tabuľke 1.9 môžeme vidieť aj vývoj jednotlivých hodnôt indexu.

Tabuľka 1.9 Vývoj indexu špecializácie v SR

	2013	2015	2017	2019	2021
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (A)	0,60	0,61	0,62	0,65	0,65
Ťažba a dobývanie (B)	1,00	1,01	0,99	1,04	1,03
Priemyselná výroba (C)	1,45	1,48	1,52	1,51	1,52
Dodávka elektriny plynu (D)	1,42	1,41	1,35	1,35	1,30
Dodávka vody (E)	1,38	1,28	1,31	1,26	1,27
Stavebníctvo (F)	1,19	1,15	1,15	1,17	1,15
Veľkoobchod a maloobchod (G)	1,16	1,15	1,13	1,10	1,11
Doprava a Skladovanie (H)	1,22	1,19	1,15	1,16	1,14
Ubytovacie a stravovacie služby (I)	0,84	0,83	0,81	0,81	0,84
Informácie a komunikácia (J)	0,98	0,99	1,01	1,02	1,03
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	0,76	0,81	0,82	0,84	0,82
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	1,03	0,98	1,13	1,13	1,10
Odborné, vedecké a technické činnosti (M)	0,97	0,94	0,94	0,96	0,96
Administratívne a podporné služby (N)	0,69	0,75	0,72	0,71	0,72
Umenie, zábava a rekreácia (R)	0,75	0,82	0,80	0,79	0,74
Ostatné činnosti (S)	0,57	0,54	0,62	0,62	0,62

Zdroj: Vlastné prepočty na základe údajov Eurostatu

SR vykazuje najvýraznejšiu špecializáciu v priemyselnej výrobe. Tento vývoj sa navyše skôr posilňuje, ako znižuje. Po ČR ide o druhý najvyšší index v rámci všetkých členských krajín EÚ. Naopak, výrazne podpriemerne sú zastúpené viaceré odvetvia služieb.

Ako môžeme vidieť v nasledujúcej tabuľke, štruktúra odvetví v SR sa skôr približuje krajinám V4 ako Nemecku či Rakúsku. Aj v rámci krajín V4 však môžeme vidieť výrazné rozdiely. Najmä maďarská ekonomika sa v podiele zamestnanosti v sektoroch služieb pohybuje na úrovni pomerne identickej s priemerom EÚ. Naopak, Poľsko je ešte stále výrazne koncentrované aj v základných sektoroch poľnohospodárstva a ťažby. Voči západným

² Index špecializácie slúži ako jedna z možností pre meranie špecializácie ekonomík alebo regiónov. Ak index v danom odvetví dosahuje hodnotu 1, znamená to, že odvetvie v SR je rovnako koncentrované ako v EÚ v porovnaní s ostatnými odvetviami. Čím je číslo vyššie, koncentrácia odvetvia je výraznejšia oproti EÚ. Z hľadiska metodiky výpočtu je ešte potrebné poznamenať, že Veľká Británia vystúpila z EÚ a posledné roky tak nie sú k dispozícii všetky údaje, indexy boli aj spätne prepočítavané bez Veľkej Británie, teda od roku 2013 je index počítaný z 27 členských krajín EÚ. Takisto v niektorých rokoch sú údaje Eurostat iba odhadované.

krajinám majú krajiny V4 menšiu koncentráciu služieb a väčšiu koncentráciu na primárne a sekundárne sektory ekonomiky.

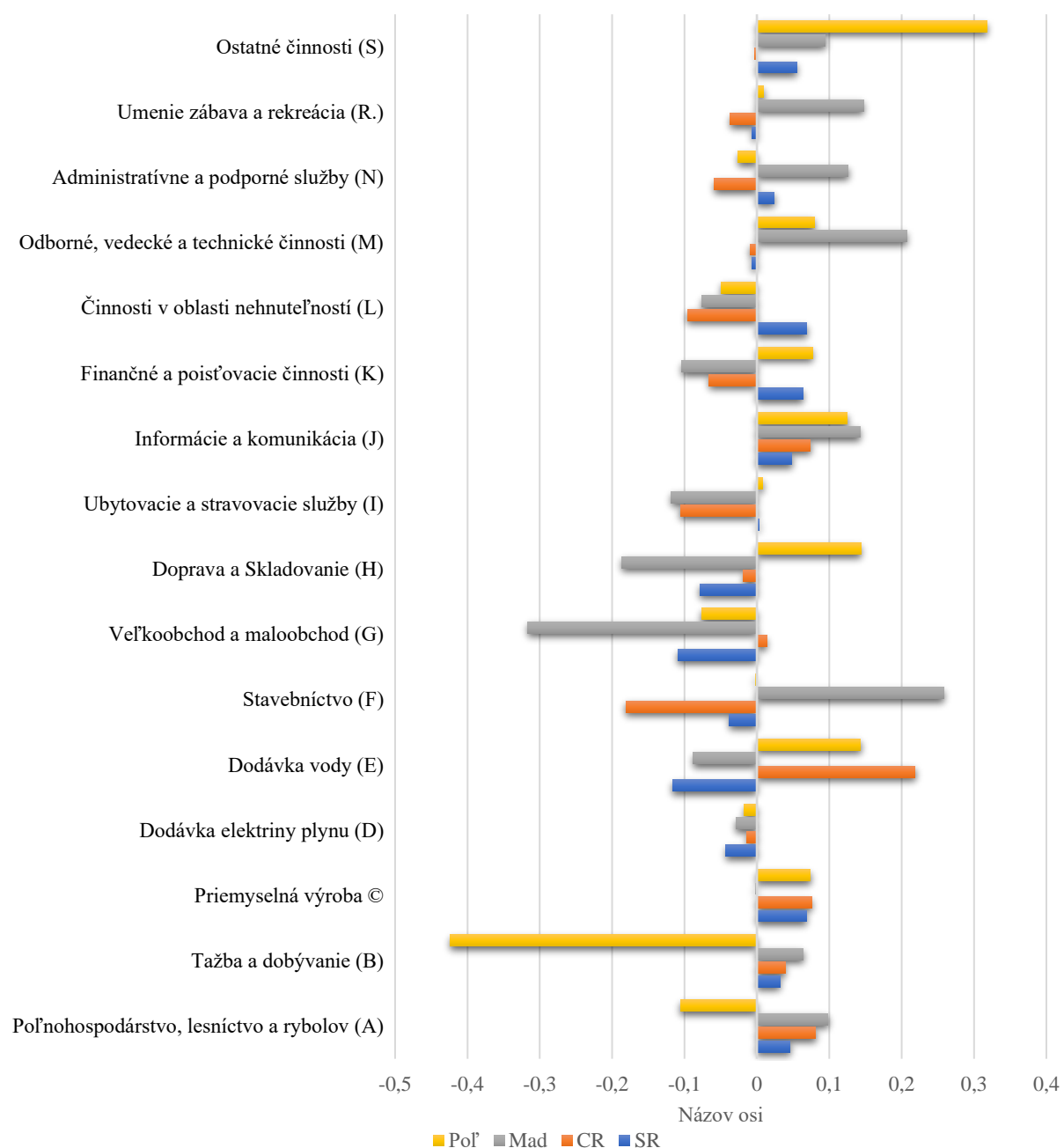
Tabuľka 1.10 Indexy špecializácie vybraných krajín v roku 2021

	SR	ČR	Maď.	Poľ.	Rak.	Nem.
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (A)	0,65	0,68	0,86	2,04	0,78	0,28
Ťažba a dobývanie (B)	1,03	1,94	0,43	4,84	0,58	0,39
Priemyselná výroba (C)	1,52	1,83	1,31	1,36	1,03	1,18
Dodávka elektriny plynu (D)	1,11	0,95	0,98	0,97	1,06	0,93
Dodávka vody (E)	1,30	1,45	1,30	2,03	1,06	1,09
Stavebníctvo (F)	1,15	1,13	1,26	1,16	1,06	0,88
Veľkoobchod a maloobchod (G)	1,27	1,45	1,18	1,27	0,68	0,81
Doprava a Skladovanie (H)	1,14	1,18	1,06	1,31	0,91	1,01
Ubytovacie a stravovacie služby (I)	0,84	0,73	0,79	0,48	1,27	0,80
Informácie a komunikácia (J)	1,03	1,04	1,21	0,94	0,97	1,01
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	0,82	0,68	0,80	1,05	1,19	1,05
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	1,10	1,74	1,57	0,86	1,41	1,01
Odborné, vedecké a technické činnosti (M)	0,96	0,93	0,98	0,66	1,04	1,06
Administratívne a podporné služby (N)	0,72	0,44	0,87	0,45	0,92	1,10
Umenie, zábava a rekreácia (R)	0,74	0,86	1,13	0,82	0,83	0,91
Ostatné činnosti (S)	0,62	0,73	1,04	0,90	1,08	1,21

Zdroj: Vlastné prepočty na základe údajov Eurostatu

Dynamiku vývoja zmien medzi rokmi 2013 až 2021 môžeme vidieť na grafe 1.2. Dynamika štrukturálnych zmien v SR je pomerne malá, index sa o viac ako 0,1 zmenil len v sektore E (dodávky vody), ktorý je však svojím objemom menej dôležitým sektorom. Stále pretrvávajú výrazná koncentrácia SR na priemyselnú výrobu. Vo viacerých sektoroch služieb SR sa index špecializácie drží stále na nízkych hodnotách. Najvýraznejšie štrukturálne zmeny vykazuje Poľsko, čo je však dané veľmi vysokou počiatočnou koncentráciou v poľnohospodárstve a ťažbe.

Graf 1.2 Zmena indexu špecializácie krajín V4 v rokoch 2013 – 2021

Zdroj: Vlastné prepočty podľa údajov Eurostatu

Vzhľadom na výraznú koncentráciu SR v sektore priemyselnej výroby je dôležitá aj identifikácia indexu špecializácie na nižšej úrovni NACE kódov. Nasledujúca tabuľka ukazuje výsledky indexu špecializácie v rámci priemyselnej výroby na úrovni kľúčových dvojciferných NACE kódov priemyslu.³

³ Do prepočtov nie sú zahrnuté NACE 12 Výroba tabakových výrobkov a NACE 19 Výroba koksu, keďže za tieto sektory nie sú dostupné údaje za SR alebo viacero krajín EÚ, čo neumožňuje výpočet indexu. Ide však o sektory s pomerne marginálnym vplyvom na celkové výsledky.

Tabuľka 1.11 Index špecializácie vybraných priemyselných odvetví v SR

	2012	2014	2016	2018	2020
Výroba potravín (10)	0,57	0,53	0,54	0,54	0,54
Výroba nápojov (11)	0,86	0,83	0,75	0,75	0,75
Výroba textilu (13)	0,73	0,74	0,77	0,76	0,79
Výroba odevov (14)	1,14	1,10	1,08	1,09	1,08
Výroba kože a kožených výrobkov (15)	1,57	1,44	1,46	1,44	1,31
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva (16)	1,50	1,57	1,43	1,57	1,64
Výroba papiera a papierenských výrobkov (17)	0,71	0,71	0,68	0,67	0,72
Tlač a reprodukcia záznamových médií (18)	0,63	0,63	0,58	0,61	0,59
Výroba chemikálií a chemických produktov (20)	0,54	0,52	0,47	0,42	0,40
Výroba základných farmaceutických výrobkov (21)	0,28	0,25	0,24	0,21	0,21
Výroba výrobkov z gumy a plastu (22)	1,23	1,23	1,29	1,26	1,29
Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov (23)	0,92	0,88	0,89	0,86	0,93
Výroba a spracovanie kovov (24)	1,61	1,59	1,50	1,48	1,65
Výroba kovových konštrukcií, okrem strojov a zariadení (25)	1,18	1,25	1,24	1,30	1,30
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov (26)	1,00	0,96	0,91	0,97	0,81
Výroba elektrických zariadení (27)	1,23	1,37	1,44	1,42	1,37
Výroba strojov a zariadení i. n. (28)	0,87	0,90	0,92	0,90	0,87
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov (29)	1,75	1,67	1,76	1,83	1,90
Výroba ostatných dopravných prostriedkov (30)	0,47	0,42	0,35	0,32	0,35
Výroba nábytku (31)	0,92	0,97	0,90	0,89	0,80
Ostatná výroba (32)	0,68	0,65	0,62	0,62	0,65

Zdroj: Vlastné prepočty na základe údajov Eurostatu

Z tabuľky môžeme vidieť extrémne vysokú koncentráciu v sektore výroby motorových vozidiel, ktorá sa časom ešte zvyrazňuje, keď index špecializácie narástol z 1,74 v roku 2012 na 1,89 v roku 2020. Podobný scenár vidíme aj v sektore spracovania dreva. Spolu so spracovaním kovov sú tieto odvetvia dominujúce z hľadiska odvetvovej špecializácie SR. Sektor spracovania dreva je v rámci EÚ výrazne koncentrovaný do niektorých krajín a sú aj krajiny s výrazne vyšším indexom špecializácie tohto sektora. Vo výrobe motorových vozidiel sme v rámci EÚ krajina s najvyšším indexom špecializácie. V sektoroch považovaných za high-tech sektory (NACE 21 a 26) sa index špecializácie znižuje, pri farmaceutickom priemysle ide o najnižší index spomedzi všetkých odvetví v SR.

Sumárne môžeme rozdielnosť odvetvovej štruktúry krajiny od EÚ zistiť aj Krugmanovým indexom špecializácie⁴. Tabuľka 1.12 ukazuje vývoj tohto indexu pre viaceré krajiny EÚ. SR dosahuje približne porovnateľné hodnoty s krajinami východnej a strednej Európy, ktoré sa

⁴ Krugmanov index špecializácie môže dosahovať dve hraničné hodnoty: 0 – ak odvetvová štruktúra ekonomiky v príslušnej krajine je totožná so zvyškom EÚ, t. j. krajina nie je vôbec špecializovaná, • 2 – ak odvetvová štruktúra ekonomiky v príslušnej krajine nie je vôbec identická so zvyškom EÚ, t. j. krajina je silne odvetvovo špecializovaná.

po pohybujú na úrovni 0,3 a vyššie. Oproti tomu, väčšina krajín západnej Európy dosahuje hodnoty pod 0,3. Naznačuje to, že ešte stále prebieha štrukturálne prispôbovanie sa ekonomickej štruktúre západných ekonomík. Táto zmena však prebieha, keď index napr. v prípade SR klesol za osem rokov o skoro dve desatiny a klesajúce hodnoty môžeme vidieť vo väčšine krajín strednej a východnej Európy.

Tabuľka 1.12 Vývoj Krugmanovho indexu špecializácie vo vybraných krajinách EÚ

	2013	2015	2017	2019	2021
ČR	0,40	0,40	0,41	0,40	0,39
Nemecko	0,34	0,33	0,33	0,33	0,31
Estónsko	0,36	0,36	0,36	0,35	0,33
Írsko	0,26	0,25	0,25	0,24	0,26
Grécko	0,31	0,31	0,33	0,35	0,36
Španielsko	0,25	0,25	0,24	0,24	0,23
Francúzsko	0,22	0,21	0,21	0,21	0,20
Chorvátsko	0,37	0,34	0,32	0,33	0,35
Taliansko	0,27	0,26	0,25	0,25	0,24
Maďarsko	0,28	0,25	0,26	0,27	0,26
Holandsko	0,27	0,27	0,27	0,27	0,26
Rakúsko	0,22	0,22	0,22	0,22	0,21
Poľsko	0,43	0,43	0,43	0,43	0,41
Portugalsko	0,30	0,31	0,31	0,30	0,29
Rumunsko	0,64	0,60	0,59	0,57	0,58
Slovinsko	0,32	0,32	0,32	0,33	0,33
SR	0,34	0,33	0,33	0,33	0,32
Fínsko	0,25	0,24	0,25	0,25	0,24

Zdroj: Vlastné prepočty na základe údajov Eurostatu

1.3 Shift share analýza

Pre identifikáciu nosných sektorov tvorby zamestnanosti bola použitá shift share analýza. Táto analýza rozkladá celkovú tvorbu zamestnanosti medzi jednotlivé sektory, a to pomocou troch koeficientov:

- NGS – tento koeficient určuje, koľko z rastu zamestnanosti spadá pod celkový rast zamestnanosti v celej EÚ,
- LS – tento koeficient určuje, koľko zamestnanosti sa vytvorilo zlepšenou konkurencieschopnosťou SR v daných sektoroch,
- IMS – tento koeficient určuje, koľko zamestnanosti sa vytvorilo vďaka priaznivej sektorovej štruktúre.

Analýza bola realizovaná ako zmena za roky 2013 – 2021, za ktoré bola k dispozícii nezmenená metodika vykazovania zamestnanosti Eurostatom. Výsledky za SR sú uvedené v tabuľke 1.13. Môžeme vidieť, že tvorba zamestnanosti za dané obdobie je skoro celá tvorená koeficientom NGS, teda zamestnanosť v SR síce rástla, ale najmä tým, že rástla aj

celková zamestnanosť v EÚ. Z pohľadu jednotlivých sektorov vzniklo najviac pracovných miest v priemysle, kde výrazná časť rastu bola spôsobená aj rastom koeficientu LS, teda zlepšenou konkurencieschopnosťou SR. To len potvrdzuje dôležitosť priemyslu, na ktorú sme poukázali už pri indexoch špecializácie. Silný rast zaznamenal aj sektor informácie a komunikácia a sektor administratívne a podporné služby. Pokles tvorby zamestnanosti nastal najmä v primárnych sektoroch ekonomiky. Negatívom je celková záporná hodnota LS koeficientu, ktorý naznačuje pokles konkurencieschopnosti SR.

Tabuľka 1.13 Výsledky shift share analýzy za roky 2013 až 2021 v SR

	NGS	LS	IMS	Celkovo
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (A)	7,02	5,58	-18,39	-5,79
Ťažba a dobývanie (B)	0,68	0,24	-2,35	-1,43
Priemyselná výroba (C)	44,54	28,85	-31,57	41,82
Dodávka elektriny a plynu (D)	1,70	-1,32	-1,06	-0,68
Dodávka vody (E)	2,23	-1,78	0,67	1,12
Stavebníctvo (F)	15,80	-3,72	3,85	15,93
Veľkoobchod a maloobchod (G)	35,10	-9,72	-19,31	6,07
Doprava a skladovanie (H)	12,82	-8,02	3,06	7,86
Ubytovacie a stravovacie služby (I)	7,91	1,45	-1,95	7,41
Informácie a komunikácia (J)	5,41	4,52	10,49	20,42
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	4,02	3,99	-5,30	2,71
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	2,17	2,03	0,40	4,60
Odborné, vedecké a technické činnosti (M)	11,65	0,71	10,48	22,84
Administratívne a podporné služby (N)	8,28	4,82	7,24	20,33
Umenie, zábava a rekreácia (R)	2,48	0,09	-0,10	2,47
Ostatné činnosti (S)	3,17	3,98	-0,66	6,49
Spolu	164,9753	-12,8053	0	152,17

Zdroj: Vlastné prepočty na základe údajov Eurostatu

2 Vývoj a zhodnotenie súčasného stavu systému podpory podnikania MSP v krajinách strednej Európy

Kapitola opisuje a porovnáva podnikanie MSP v krajinách strednej Európy z pohľadu používaných právnych foriem podnikov. Zároveň popisuje nástroje, ktoré sú v daných krajinách využívané pre podporu rôznych aspektov podnikania MSP.

2.1 Právne formy podnikania MSP v krajinách strednej Európy

Podkapitola ponúka stručné zhrnutie najpoužívanejších právnych foriem používaných v rámci jednotlivých krajín V4, ako aj analýzu hlavných rozdielov medzi nimi.

2.1.1 Podnikanie MSP na Slovensku

V tejto časti uvádzame stručný prehľad najpoužívanejších právnych foriem v SR. Ďalšími sú napr. samostatne hospodáriaci roľník a slobodné povolania. Existuje niekoľko ďalších foriem, ktoré nie sú primárne určené na vykonávanie podnikateľských činností, ale majú možnosť získať živnostenské oprávnenie (občianske združenie, záujmové združenie právnických osôb a iné).

Akciová spoločnosť

A. s. je spoločnosť, ktorej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti. Hodnota základného imania a. s. musí byť aspoň 25 000 EUR. A. s. je právna forma vhodná najmä v prípadoch náročných na vstupný kapitál, pretože umožňuje zhromaždiť kapitál od fyzických a právnických osôb prostredníctvom emisie akcií. A. s. môže založiť jeden zakladateľ, ak je právnická osoba, inak musia byť zakladatelia aspoň dvaja. Štatutárnym orgánom spoločnosti je predstavenstvo, ktoré riadi činnosť spoločnosti a koná v jej mene. A. s. môže byť založená ako súkromná alebo verejná spoločnosť. Akcie verejnej a. s. sú obchodované na regulovanom trhu. A. s. sa zakladá zakladateľskou listinou alebo zmluvou vyhotovenou vo forme notárskej zápisnice s návrhom stanov. Pred vznikom spoločnosti je potrebné upísať celú výšku hodnoty základného imania a taktiež splatiť najmenej 30 % z peňažných vkladov. Najvyšším orgánom spoločnosti je valné zhromaždenie. Štatutárnym orgánom je predstavenstvo, kontrolným orgánom je dozorná rada. Hlavnou výhodou a. s. je fakt, že akcionár neručí za záväzky spoločnosti, ako aj možnosť zhromaždiť kapitál prostredníctvom emisie akcií. Nevýhody spočívajú predovšetkým v personálnej náročnosti, komplikovanejšom riadení v rámci formálnej organizačnej štruktúry, ako aj povinnosti mať účtovnú závierku overenú audítorom.

Jednoduchá spoločnosť na akcie

Jednoduchá spoločnosť na akcie predstavuje relatívne novú formu obchodnej spoločnosti, ktorá bola do právnej úpravy zavedená v roku 2017. Výška základného imania musí byť aspoň 1 EUR a pred vznikom spoločnosti musí byť upísaná celá hodnota základného imania a splatené všetky vklady. Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti. Založenie jednoduchej spoločnosti na akcie na základe výzvy na upisovanie akcií nie je povolené. Akcie spoločnosti môžu mať len zaknihovanú podobu a znieť len na meno. Spoločnosť môže zmeniť právnu formu len na a. s. Najvyšším orgánom je valné zhromaždenie, štatutárnym orgánom je predstavenstvo. Ako kontrolný orgán sa môže nepovinne zriadiť dozorná rada.

Spoločnosť s ručením obmedzeným

S. r. o. je jedna z najčastejších foriem podnikania v SR. S. r. o. môže založiť jeden alebo viac zakladateľov (najviac však 50). Zároveň je fyzická osoba zákonom oprávnená byť jediným spoločníkom najviac v troch spoločnostiach. S. r. o. si povinne vytvára základné imanie, a to najmenej 5 000 EUR. Minimálny vklad spoločníka je 750 EUR. Spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky celým majetkom, spoločníci ručia za záväzky spoločnosti iba do výšky svojich nesplatených vkladov. V prípade, že spoločnosť má iba jedného spoločníka, zakladateľským dokumentom je zakladateľská listina. V prípade viacerých spoločníkov hovoríme o spoločenskej zmluve. Pred podaním návrhu zápisu spoločnosti do obchodného registra musí každý spoločník splatiť peňažný vklad minimálne vo výške 30 % a zároveň celková hodnota splatených peňažných a odovzdaných nepeňažných vkladov spoločníkov musí predstavovať aspoň 50 % minimálnej výšky základného imania. Obchodný podiel spoločníka zodpovedá jeho právam a povinnostiam v spoločnosti. Najvyšším orgánom spoločnosti je valné zhromaždenie, ktoré pozostáva z jednotlivých spoločníkov. Štatutárnym orgánom je konateľ, resp. to môžu byť aj viacerí konatelia, ktorí konajú samostatne alebo spoločne podľa toho, ako si to určili v spoločenskej zmluve.

Verejná obchodná spoločnosť

Verejná obchodná spoločnosť je spoločnosť, v ktorej aspoň dve osoby podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne celým svojím majetkom. Podmienkou vzniku spoločnosti nebýva vkladová povinnosť spoločníkov ani vytvorenie základného imania. Obvykle je každý zo spoločníkov oprávnený na obchodné vedenie spoločnosti a štatutárnym orgánom sú obvykle všetci spoločníci. Verejná obchodná spoločnosť sa zakladá zápisom spoločenskej zmluvy do obchodného registra. Zisk, rovnako ako strata, sa delí medzi spoločníkov rovným dielom. Táto forma podnikania nie je v SR veľmi rozšírená, prežíva z minulosti, kedy z nej vyplývali väčšie daňové výhody. Zakladala sa hlavne v oblastiach, kde sa preferuje najmä osobná zložka podnikateľa a nie kapitál (napr. remeselné činnosti) a kde je riziko neobmedzeného ručenia pomerne malé. Výhodou verejnej obchodnej spoločnosti je hlavne skutočnosť, že nie je potrebné základné imanie a jednoduché založenie. Jej hlavná nevýhoda spočíva predovšetkým v neobmedzenom ručení a zložitom riadení pri väčšom počte spoločníkov.

Komanditná spoločnosť

Komanditná spoločnosť je spoločnosť, v ktorej jeden alebo viac spoločníkov ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri – komanditisti, ktorých vklad je určený minimálnou sumou 250 EUR a jeden alebo viac spoločníkov celým svojím majetkom – komplementári, ktorí nemajú povinnosť vkladu. Táto forma podnikania sa používa v situáciách, kde treba skombinovať výhody osobnej spoločnosti (komplementári sú štatutárnym orgánom a sú oprávnení na obchodné vedenie spoločnosti, jednoduché riadenie) a výhody kapitálovej spoločnosti (možnosť zvýšenia kapitálu, lepšia úverová spôsobilosť). Komanditná spoločnosť vzniká zápisom spoločenskej zmluvy do registra. Delenie zisku je rozdielne pri komplementároch, ktorí si zisk delia rovnakým dielom a komanditistoch, kde zisk zodpovedá pomernej výške jednotlivých vkladov. Komplementári sú poverení vedením spoločnosti, v ostatných záležitostiach sa na rozhodovaní podieľajú aj komanditisti.

Družstvo

Družstvo predstavuje spoločenstvo neuzavretého počtu osôb založené za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich

členov. Podľa právnej úpravy v obchodnom zákonníku je družstvo právnickou osobou, ktorá má najmenej päť členov. Členmi družstva môžu byť tak fyzické, ako aj právnické osoby. Družstvo zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Členovia družstva za jeho záväzky neručia. Základné imanie je stanovené minimálnou sumou 1 250 EUR a je tvorené súhrnom členských vkladov. Najvyšším orgánom družstva je členská schôdza. Štatutárnym orgánom je predstavenstvo, dozorným orgánom je kontrolná komisia. Hlavnou výhodou družstva je otvorenosť, tzn. relatívne voľný vstup a odchod členov.

Živnosť

Pod živnosťou právny systém SR rozumie sústavnú činnosť prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, s cieľom dosiahnutia zisku. Založiť si túto právnu formu podnikania môže fyzická, ale aj právnická osoba, ktorá splní podmienky stanovené Živnostenským zákonom č. 455/1991 Z. z. v znení neskorších predpisov. Register živnostníkov je vedený živnostenským úradom. Právna úprava dnes pozná len jeden druh živnosti. Ide o ohlasovaciu živnosť. Ohlasovacie živnosti sa na živnostenský úrad zapisujú ohlásením a vykonávajú na základe živnostenského listu. Ohlasovacie živnosti sa delia na remeselné, viazané a voľné. V súčasnej dobe Zákon o živnostenskom podnikaní už nepozná koncesované živnosti, ktoré boli od 1. 6. 2010 zrušené a prešli medzi viazané živnosti v dôsledku zrušenia rozdelenia živností podľa pôvodného kľúča. Okrem toho nastalo aj zrušenie pôvodných koncesných listín, ktoré boli nahradené už len osvedčením o živnostenskom podnikaní. Napriek tomu, že namiesto povoľovania živností tohto typu sa už vykonáva len ich ohlásenie, nemenia sa podmienky odbornej spôsobilosti pre ich vykonávanie.

2.1.1 Podnikanie MSP v ČR

Právne formy v ČR sú veľmi podobné ako v SR. Vzhľadom k rovnakému historickému právnemu základu nie sú medzi krajinami žiadne výrazné odlišnosti.

Akciová spoločnosť

A. s. je forma obchodnej spoločnosti, v ktorej základné imanie tvorí určitý počet akcií v určitej nominálnej hodnote. V prípade, že zakladateľ je iba jeden, spoločnosť sa zakladá spoločenskou listinou. Pri dvoch alebo viacerých spoločníkoch sa spisuje spoločenská zmluva. Štatutárnym orgánom a. s. je predstavenstvo, ktoré jedná menom a. s. a riadi činnosť a. s. Na činnosť predstavenstva a hospodárenie a. s. dozerá dozorná rada. Minimálna výška základného imania predstavuje 2 mil. CZK pri neverejnom úpise imania. V prípade vzniku spoločnosti prostredníctvom verejnej výzvy je potrebný základný kapitál v hodnote 20 mil. CZK, pričom najmenej 30 % musí byť splatené. Pokiaľ má a. s. viac akcionárov, nie sú títo akcionári spoločnosti uvedení na výpise z obchodného registra. V prípade listinných akcií na doručiteľa zaručuje ich držanie úplnú anonymitu akcionára. Akcie na doručiteľa sú vždy jednoducho prevoditeľné a ich majiteľom je práve ten, kto tieto akcie drží. Dozorná rada aj predstavenstvo a. s. majú obvykle najmenej 3 členov. Predstavenstvo môže mať iba jedného alebo dvoch členov v prípade, že má a. s. len jedného akcionára. Pokiaľ má a. s. len jedného akcionára, je tento akcionár vždy zapísaný v obchodnom registri a táto informácia je verejne prístupná.

Spoločnosť s ručením obmedzeným

S. r. o. je kapitálovým typom spoločnosti s neobmedzeným počtom spoločníkov. Za záväzky zodpovedá spoločnosť celým svojím majetkom, jednotliví spoločníci iba do výšky svojho vkladu. Základné imanie je 1 CZK a minimálny vklad spoločníka do základného imania tiež predstavuje 1 CZK, čo je najnižšia suma v porovnávaných krajinách. Najvyšším orgánom spoločnosti je valné zhromaždenie. Štatutárnym orgánom je konateľ, príp. konatelia. Na rozdiel

od SR, fyzická osoba môže byť jediným spoločníkom v neobmedzenom počte s. r. o. Ak českú s. r. o. bude zakladať viac osôb, použije sa na jej založenie spoločenská zmluva. V prípade, že bude zakladateľom jedna osoba, použije sa zakladateľská listina. Pri založení obchodnej spoločnosti v ČR musí byť spoločenská zmluva aj zakladateľská listina vyhotovená vo forme verejnej listiny. Uvedené znamená, že spoločenskú zmluvu alebo zakladateľskú listinu je potrebné spísať u notára vo forme notárskej zápisnice. Navyše existuje možnosť, aby zápis spoločnosti do obchodného registra vykonal notár, pričom v tomto prípade notár nepodáva registrovému súdu návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra, ale sám tento zápis vykonáva. Z toho vyplýva, že spoločnosť môže byť zapísaná do obchodného registra už za niekoľko hodín od návštevy notára.

Verejná obchodná spoločnosť

Verejná obchodná spoločnosť je združením najmenej 2 podnikateľských subjektov, ktorí podnikajú pod spoločným menom. Spoločnosť je právnickou osobou a zapisuje sa do obchodného registra na základe spoločenskej zmluvy. Spoločníci ručia za záväzky spoločne a nerozdielne celým svojím majetkom. Zákon o obchodných korporáciách nedáva verejným obchodným spoločnostiam za povinnosť vytvárať minimálny základný kapitál, preto spoločníci nemusia vkladať na začiatku podnikania žiaden vklad. Ak by sa spoločníci rozhodli inak, musí to byť spomenuté v spoločenskej zmluve. V spoločenskej zmluve budú uvedené i ďalšie náležitosti týkajúce sa tohto vkladu, ako je napr. lehota splatenia vkladu, poprípade postupnosť splácania. Verejná obchodná spoločnosť je povinná zo zákona zakladať si zastupujúci orgán – najvyšším zastupujúcim orgánom je štatutárny orgán. Štatutárnym orgánom verejnej obchodnej spoločnosti sú všetci spoločníci, ktorí spĺňajú určité požiadavky podľa §46 zákona číslo 90/2012 ZOK. Môže sa stať, že spoločenská zmluva si určí ako štatutárny orgán len niektorých spoločníkov, ktorí spĺňajú dané požiadavky, alebo si za najvyšší orgán zvolí len jedného zo spoločníkov. Právom každého spoločníka, ktorý je štatutárnym orgánom, je nahliadať do dokladov spoločnosti.

Komanditná spoločnosť

Komanditná spoločnosť je prechodnou formou medzi typickou osobnou spoločnosťou, ktorou je verejná obchodná spoločnosť a kapitálovou spoločnosťou, akou je s. r. o. Ide o formu právnickej osoby, ktorá môže byť založená najmenej dvoma spoločníkmi, z ktorých jeden alebo viacerí sú komanditisti, a jeden alebo viacerí sú komplementármi. Rozdiel medzi komanditistami a komplementármi je ten, že komanditisti ručia za záväzky spoločnosti obmedzene, teda len do výšky svojho nesplateného vkladu a nepodieľajú sa osobne na riadení spoločnosti. V opačnom prípade, komplementári, ručia za záväzky spoločnosti neobmedzene, to znamená, že ručia celým svojím súkromným majetkom a sú najvyšším štatutárnym orgánom spoločnosti. Tým, že sú komplementári zo zákona poverení byť štatutárnym orgánom spoločnosti, majú právo podieľať sa na obchodnom vedení spoločnosti. Komanditnej spoločnosti zákon nariaďuje uzavretie spoločenskej zmluvy. V prípade kladného hospodárskeho výsledku spoločnosti sa zisk delí rovnakým dielom na dve časti medzi komplementárov a komanditistov, ak v spoločenskej zmluve nie je uvedené inak. Tento rozdelený zisk si komplementári rozdelia medzi seba rovným dielom a komanditisti podľa výšky splatených vkladov.

Družstvo

Družstvo je organizáciou založenou za účelom podnikania alebo zaistovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb s neobmedzeným počtom osôb. Jej cieľom nie je dosahovanie zisku, ale dosahovanie cieľov. Družstvo sa zakladá zápisom do obchodného

registra a musí mať najmenej 5 členov, poprípade môže byť založené 2 právnickými osobami. Družstvo ručí celým svojím majetkom. Základný kapitál predstavuje minimálne 50 000 CZK.

Živnosť

Živnosťou sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne, pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku a za podmienok, ktoré sú ustanovené zákonom č. 455/1991 Sb. o živnostenskom podnikaní. Hlavným registrom tejto formy podnikania je živnostenský register. Zákon o živnostenskom podnikaní rozlišuje živnosti ohlasovacie a koncesované. Ohlasované živnosti sú remeselné, viazané, či voľné živnosti. Prevádzkujú sa na základe ohlásenia na živnostenskom úrade. Koncesované živnosti musia byť vykonávané na základe koncesie, ktorú udeľuje živnostenský úrad. Ako živnostenské oprávnenie slúži živnostenský list a koncesná listina. V porovnaní s regulovanými predmetmi podnikania, na ktoré je v SR potrebné splniť osobitné podmienky, v ČR sú tieto voľnou živnosťou. Taktiež platí, že s jednou všeobecnou voľnou živnosťou („výroba, obchod a služby neuvedené v prílohách 1 a 3 živnostenského zákona“) je možné vykonávať niekoľko desiatok predmetov podnikania.

2.1.2 Podnikanie MSP v Poľsku

V Poľsku je podobná štruktúra a podmienky jednotlivých právnych foriem ako v ostatných krajinách V4. Najčastejšie využívanými formami sú živnostenské podnikanie a s. r. o.

Spółka akcyjna (S. A.) – akciová spoločnosť

S. A. vzniká buď založením samotnými zakladateľmi, alebo verejným úpisom. Vznik S. A. si vyžaduje uzavretie zakladateľskej listiny, vyhotovenie štatútu formou notárskeho zápisu, splatenie základného kapitálu, ustanovenie orgánu spoločnosti a zápis do súdneho registra. Založenie S. A. nastáva v okamihu prevzatia všetkých akcií a môže byť založená aj jednou osobou, vrátane zahraničných právnických, či fyzických osôb. Je dôležité zdôrazniť, že S. A. nemôže byť založená s. r. o. iba s jedným vlastníkom. Spoločníci ručia za záväzky spoločnosti do výšky nesplateného vkladu za podpísané akcie. Najnižšia povolená výška kapitálu je 100 000 PLN a nominálna hodnota akcií nemôže byť nižšia ako 1 groš. Základný kapitál môže byť splatený buď peňažnými vkladmi, a to minimálne jednou štvrtinou ich nominálnej hodnoty pred registráciou, alebo nepeňažnými vkladmi v plnej výške do roka od registrácie spoločnosti. Akcie sú voľne obchodovateľné a prevoditeľné. Orgánmi spoločnosti sú predstavenstvo, dozorná rada a valné zhromaždenie.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o. o.) – spoločnosť s ručením obmedzeným

Najčastejšou právnou formou spoločnosti v Poľsku je sp. z o. o. Jej založenie je podmienené splnením nasledovných piatich podmienok: je potrebné uzavrieť spoločenskú zmluvu, resp. zakladateľskú listinu formou notárskeho zápisu (jej obsahom je názov a sídlo spoločnosti, predmet činnosti, výška základného kapitálu, počet a nominálna hodnota podielov, ktorými disponujú jednotliví spoločníci, poprípade doba trvania spoločnosti); nasledujú ďalšie kroky – uznesenie spoločníkov o vklade na úhradu základného kapitálu, ustanovenie konateľov, zriadenie dozornej rady, v prípade, že je stanovená spoločenskou zmluvou a samotný zápis do registra. Žiadosť sa podáva na príslušnom registračnom súde podľa sídla spoločnosti. Minimálna výška základného kapitálu je 5 000 PLN. Zároveň nominálna hodnota podielu nesmie byť nižšia ako 50 PLN. V spoločenskej zmluve sa stanovuje, či spoločník môže vlastniť jeden, resp. viac podielov. V prípade viacerých podielov musia byť podiely rovnaké a nedeliteľné. Spoločníci nezodpovedajú za záväzky spoločnosti a disponujú rovnakými právami a povinnosťami v prípade, že to spoločenská zmluva nestanovuje inak. Zvláštne opatrenia sa

môžu týkať hlasovacieho práva, práva na dividendu, či spôsobu rozdelenia majetku v prípade likvidácie spoločnosti. Orgánmi sp. z o. o. sú konatelia, valné zhromaždenie, poprípade dozorná rada, či revízná komisia, ktoré sú povinné iba v prípade, že základné imanie je viac ako 500 000 PLN a počet konateľov je viac ako 25. Spoločnosť zodpovedá za záväzky celým svojím majetkom. Spoločníci nezodpovedajú za záväzky spoločnosti, nesú riziko iba do výšky vložených vkladov.

Spółka jawna (sp. j.) – verejná obchodná spoločnosť

Pre založenie sp. j. sú potrebné minimálne dve fyzické či právnické osoby. Sp. j. sa zakladá povinne písomnou zmluvou. Minimálny vklad nie je potrebný. Každý zo spoločníkov má právo a povinnosť viesť spoločnosť bez nároku na dodatočnú odplatu. V sp. j. nesú všetci spoločníci zodpovednosť za záväzky spoločnosti neobmedzene celým svojím majetkom.

Spółka partnerska (sp. p.) – partnerská spoločnosť

Sp. p. sa zakladá za účelom vykonávania profesie, tzv. slobodného povolania. Spoločníci v sp. p. sa označujú ako partneri a môžu nimi byť iba fyzické osoby autorizované na výkon danej profesie v Kódexe obchodných spoločností. Ide o právnikov, lekárnikov, architektov, daňových poradcov a podobne. Spoločenskú zmluvu je potrebné uzavrieť formou notárskeho zápisu. Minimálny kapitál nie je potrebný. Zodpovednosť partnerov je obmedzená, to znamená, že partner nie je zodpovedný za záväzky spoločnosti vzniknuté v dôsledku vykonávania slobodného povolania v spoločnosti iným partnerom.

Spółka komandytowa (sp. k.) – komanditná spoločnosť

Sp. k. je osobnou spoločnosťou, ktorú tvoria minimálne dve právnické, či fyzické osoby za účelom prevádzkovania činnosti. Spoločnosť vzniká zápisom do celoštátneho súdneho registra. Spoločenská zmluva musí byť uzavretá formou notárskeho zápisu. Spoločnosť zastupujú komplementári. Komanditisti môžu zastupovať spoločnosť iba ako zmocnenci, a preto zodpovedajú za záväzky spoločnosti iba do výšky stanovenej v zmluve, tzv. komanditnej zmluvy. Naopak, komplementári ručia neobmedzene celým svojím majetkom. Minimálny vklad sa nevyžaduje.

Spółka komandytowo-akcyjna (S. K. A.) – komanditno-akciová spoločnosť

S. K. A. je osobnou spoločnosťou, ktorú reprezentuje komplementár. Akcionár môže zastupovať spoločnosť iba ako splnomocnenec. Komplementár zodpovedá za záväzky spoločnosti bez obmedzenia a akcionár ručí obmedzene. Orgánmi v S. K. A. sú dozorná rada a valné zhromaždenie. Minimálny základný vklad je určený vo výške 50 000 PLN. Názov spoločnosti musí obsahovať priezvisko jedného alebo viacerých komplementárov s doplnkom S. K. A. V prípade fyzickej osoby bude obsahovať jej celý názov.

Indywidualna działalność gospodarcza – živnosť

Indywidualna działalność gospodarcza je fyzická osoba, ktorá podniká vo vlastnom mene a ručí neobmedzene. Podnikanie fyzickej osoby v Poľsku je podmienené zápisom do registra CEIDG. Ide o register, do ktorého sa v Poľsku zapisujú všetky samostatne zárobkovo činné osoby. Žiadosť o zápis do registra CEIDG je možné podať elektronickou alebo listinnou formou. Za zápis fyzickej osoby – podnikateľa do tohto registra sa v Poľsku neplatí žiadny poplatok. Po vyplnení, podpísaní a odoslaní formuláru žiadosti o zápis do registra CEIDG môže živnostník začať podnikáť. Alternatívou je podanie žiadosti o zápis do registra CEIDG v listinnej podobe. Pre určité typy podnikania je potrebné získať licencie, povolenia, alebo aj

zápis do registra regulovanej činnosti. To platí napr. v prípade, ak chce živnostník prevádzkovať čerpaciu stanicu, predávať alkohol, zriadiť autoškolu, alebo pôsobiť ako prepravca.

Spoločnosti, ktoré s podnikateľskou činnosťou len začínajú alebo predchádzajúcu ukončili aspoň o 60 mesiacov skôr a prvých 6 mesiacov prevádzky neplánujú poskytovať služby bývalému zamestnávateľovi, môžu využiť Start-up Relief. Úľava oslobodzuje od platenia príspevkov za sociálne poistenie (dôchodkové, invalidné a úrazové poistenie), do fondu práce a do fondu solidarity. Po 6 mesiacoch môže živnostník využiť ďalšiu možnosť zníženia poistného a platiť znížené poistné po dobu 24 mesiacov na zvýhodnenom základe (sumu, ktorú si sami určia, pričom nesmie byť však nižšia ako 30 % minimálnej mzdy). Ak živnostník nemá nárok na úľavu, je povinný platiť príspevky na sociálne poistenie vo výške nie nižšej ako 60 % predpokladanej priemernej mesačnej mzdy.

2.1.3 Podnikanie MSP v Maďarsku

Hlavnú časť podnikateľských subjektov tvoria obchodné spoločnosti, pričom v Maďarsku môže byť ako obchodná spoločnosť založená verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, s. r. o. alebo a. s. V názve obchodnej spoločnosti musí byť uvedené označenie formy obchodnej spoločnosti alebo jeho skratka. V rámci fyzických osôb je Maďarsko zaujímavé tým, že pre malých živnostníkov ponúka špeciálne daňové a odvodové systémy.

Részvénytársaság (zrt.) – akciová spoločnosť

Zrt. je obchodná spoločnosť, ktorá funguje so základným imaním skladajúcim sa z akcií, ktoré majú vopred určený počet a menovitú hodnotu. Záväzok akcionára voči zrt. sa vzťahuje len na poskytovanie hodnoty akcie – t. j. akcionár v podstate nie je povinný zodpovedať za záväzky zrt. Ak akcie zrt. boli zo strany burzy prijaté na obchodovanie, spoločnosť sa považuje za verejnú akciovú spoločnosť – nyrt. V prípade, ak nie, za súkromnú akciovú spoločnosť – zrt. Súhrn menovitej hodnoty akcií tvorí základné imanie zrt. Základné imanie súkromnej zrt. nemôže mať hodnotu nižšiu ako 5 mil. HUF a základné imanie verejnej nvert. nemôže mať hodnotu nižšiu ako 20 mil. HUF, ďalej suma peňažného príspevku v prípade založenia verejnej nyrt. nemôže byť nižšia ako 30 % základného imania. Pri založení zrt. majú byť povinne vypracované jej stanovky, ktoré musia obsahovať povinné obsahové prvky – v právnych predpisoch zadefinované všeobecné obsahové prvky a tie, ktoré sú špecifické pre zrt. Akcionár je oprávnený zúčastniť sa na valnom zhromaždení, požiadať o vysvetlenie, ako aj predložiť pripomienku a návrh v prípade, ak je vlastníkom akcie spojenou s hlasovacím právom. Táto akcionárovi zabezpečí hlasovacie právo v pomere k menovitej hodnote akcie. Najvyšším orgánom zrt. je valné zhromaždenie, do výlučnej kompetencie ktorého patrí dlhodobé odmeňovanie vedúcich funkcionárov, členov dozornej rady, ako aj zamestnancov vo vedúcom postavení, môže rozhodnúť o zmene stanov, zmene formy fungovania spoločnosti, transformácii, zlúčení, rozdelení spoločnosti, o jej zániku bez právneho nástupcu, ako aj o znížení základného imania. Vybavovanie záležitostí zrt. realizuje predstavenstvo, ktoré sa skladá z troch členov – fyzických osôb. V prípade verejnej nvert. je povinná aj – nerozhodujúca – voľba dozornej rady, avšak v prípade súkromnej zrt. má byť zriadená len v tom prípade, ak o to vyslovene požiada určitý podiel akcionárov. U verejnej nvert. je povinné aj zriadenie výboru pre audit, ďalej u každej zrt. musí pracovať stály audítor.

Korlátolt felelősségű társaság (kft.) – spoločnosť s ručením obmedzeným

Kft. je obchodná spoločnosť, ktorá sa zakladá základným imaním. Vklady sú majetkovými príspevkami spoločníkov a môžu mať rôzne hodnoty, výška jednotlivých vkladov musí byť v minimálnej hodnote 100 000 HUF. Súčet všetkých vkladov tvorí základné imanie, ktoré nemôže byť nižšie ako 3 000 000 HUF. Všetky práva a povinnosti spoločníka súvisiace s

vkładom tvoria obchodný podiel, ktorý vzniká zaregistrovaním spoločnosti. Najvyšším orgánom kft. je valné zhromaždenie, do ktorého výlučnej právomoci patrí schválenie zmluvy, ktorú uzatvára spoločnosť so svojim vlastným spoločníkom, konateľom, členom dozornej rady, vybraným audítorom spoločnosti alebo ich blízkym príbuzným. Druhým povinným orgánom kft. je konateľ.

Közkereseti társaság (kkt.) – verejná obchodná spoločnosť

V kkt. sa spoločníci uzavretím spoločenskej zmluvy zaväzujú, že poskytnú majetkový vklad pre spoločnosť za účelom ekonomickej činnosti spoločnosti a v celom rozsahu, prostredníctvom svojho vlastného majetku, ručia za tie záväzky spoločnosti, ktoré nie sú zabezpečené majetkom. Najvyšším orgánom kkt. je zhromaždenie spoločníkov, ktoré sa formou uznesenia prijatého trojštvrтинovou väčšinou hlasov môže v hocijakej otázke rozhodnúť samo. Každý zo spoločníkov má hlas s rovnakou váhou. Pre odvolanie štatutárov je potrebná minimálne trojštvrтинová väčšina hlasov. Naproti tomu jednohlasne prijaté rozhodnutie je nevyhnutné na zmenu spoločenskej zmluvy, na rozhodnutie o transformácii, zlúčení, rozdelení spoločnosti a jej zrušení bez právneho nástupcu. Kkt. sa môže zmeniť na Bt. – a Bt. na kkt. – formou zmeny spoločenskej zmluvy.

Betéti társaság (Bt.) – komanditná spoločnosť

Bt. založená za účelom podnikania je spoločnosť, v ktorej sa spoločníci uzavretím spoločenskej zmluvy zaväzujú, že poskytnú majetkový vklad pre spoločnosť za účelom ekonomickej činnosti spoločnosti. Minimálne jeden zo spoločníkov – komplementár, sa zaväzuje, že bude ručiť za tie záväzky spoločnosti, ktoré nie sú zabezpečené majetkom, pričom druhý člen - komanditista, nemá žiadny záväzok za ručenie a nepodieľa sa na riadení spoločnosti. Okrem všeobecných prípadov zániku právnickej osoby bez právneho nástupcu, Bt. zaniká bez právneho nástupcu aj vtedy, ak zaniká právny vzťah spoločníka – a to tak v prípade komplementára, ako aj komanditistu a spoločnosť do šiestich mesiacov od toho neoznami, že príslušnou zmenou spoločenskej zmluvy obnovila podmienky fungovania Bt. alebo to, že Bt. zmenila na kkt. Bt. v praxi nie je v Maďarsku rozšírenou formou podnikania. Je to z toho dôvodu, že ručenie zo strany komplementára za záväzky nezabezpečené majetkom spoločnosti môže byť kvôli riziku činností podnikania odstrašujúcim faktorom pre budúcich komplementárov. Jej slovenským ekvivalentom je komanditná spoločnosť.

Egyéni vállalkozó (e.v.) – samostatné podnikanie a spoločnosť jednej osoby

V Maďarsku môže fyzická osoba vykonávať obchodnú činnosť s ekonomickým charakterom – t. j. pravidelne, za účelom získania zisku a majetku, s prijatím hospodárskeho rizika z jej strany – ako samostatne zárobkovo činná osoba. Samostatne zárobkovo činnou osobou môže byť nielen štátny príslušník Maďarska, ale aj štátny príslušník iného členského štátu EÚ alebo štátny príslušník iného štátu, ktorý je stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Zároveň nemôže byť samostatne zárobkovo činnou osobou maloletá osoba a osoba, ktorá má určeného opatrovníka, osoba právoplatne odsúdená z dôvodu niektorého zákonne zafinovaného trestného činu, resp. ani osoba, ktorá je neobmedzeným zodpovedným spoločníkom individuálnej firmy alebo obchodnej spoločnosti. Podnikanie vo forme e.v. je najpopulárnejšou formou podnikateľského subjektu Maďarska, a to vzhľadom na údaje Ústredného štatistického úradu („Központi Statisztikai Hivatal“). Podľa nich viac ako polovica podnikateľských subjektov v Maďarsku funguje ako e.v. Dôvodom je jednoduchý a rýchly štart podnikania, nízka administrácia a jednoduché a priaznivé zdaňovanie – hlavne po zavedení KATA. Jedna fyzická osoba môže mať len jeden právny vzťah e.v. V praxi to funguje tak, že v rámci jednej rodiny môže fungovať aj viac e.v., ale členovia rodiny optimalizujú svoje fakturácie smerom ku klientom za účelom toho, aby samostatne neprekročili hranice

umožňujúce administratívnu úľavu. V Maďarsku sa reguláciou e.v. zaoberajú dva orgány: registrujúci orgán a Úrad. Nariadením vlády č. 254/2018. boli za tento Úrad stanovené obvodné úrady vládnych úradov hlavného mesta a okresné úrady župných vládnych úradov. Bol takto pokrytý celý štát a vďaka tomu sú administratívne úkony týkajúce sa e.v. prístupné pre všetkých záujemcov a všade, na celom území Maďarska. Registrujúci orgán vedie evidenciu e.v. Realizuje tiež kontroly, odborne riadi a vykonáva dohľad nad určitými činnosťami Úradu, t. j. orgánu zadefinovanému vládou prostredníctvom nariadenia a konajúcemu v prípadoch súvisiacich s činnosťou e.v. Úrad s celoštátnou pôsobnosťou plní úlohy súvisiace s nahlasovaním začatia a ukončenia činnosti e.v., poskytuje informácie potrebné k činnosti e.v., informuje o obchodných činnostiach, ku ktorým sú potrebné úradné povolenia alebo nahlásenia a môže vykonávať aj kontrolnú činnosť. Nahlásenie začatia a ukončenia činnosti e.v. môže byť zrealizované aj elektronickou cestou, a to po elektronickej identifikácii, alebo priamo na Úrade. E.v. môže začať podnikáť momentom nahlásenia registrujúcemu orgánu.

2.1.4 Porovnanie jednotlivých právnych foriem podnikania

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že právne formy podnikateľských subjektov v jednotlivých krajinách sú porovnateľné a líšia sa viac v detailoch ako v celkovom rámcovom nastavení, zároveň aj kopírujú početnosť ich zastúpenia v každej z analyzovaných krajín.

Vo všetkých porovnávaných krajinách je najrozšírenejšou formou podnikania s. r. o. Najlepšie podmienky z hľadiska minimálnej výšky základného imania sú v ČR, kde minimálna výška predstavuje len 1 CZK. V Poľsku táto hodnota predstavuje sumu presahujúcu 1 000 EUR a v Maďarsku výška minimálneho základného imania predstavuje sumu cca 8 000 EUR. Pre porovnanie, v Rakúsku a v Nemecku sú nároky na výšku základného imania oveľa vyššie. V Rakúsku je minimálna výška základného imania stanovená v hodnote 35 000 EUR, tu však platí, že spoločníci pri založení spoločnosti nemusia vložiť celú stanovenú sumu, ale len minimálnu výšku 5 000 EUR a následne do desiatich rokov od založenia ďalších 10 000 EUR. V Nemecku je minimálna výška základného imania s. r. o. stanovená na sumu 25 000 EUR. Minimálna výška vkladu jednotlivých spoločníkov sa v jednotlivých krajinách líši a pomerovo odzrkadľuje minimálnu výšku základného imania. V ČR je to 0,04 EUR, cca 11 EUR v Poľsku, 750 EUR v SR. V Maďarsku predstavuje minimálna výška vkladu cca 270 EUR. Rozdiely medzi krajinami V4 pozorujeme aj v možnostiach spoločníkov pôsobiť vo viacerých spoločnostiach. Kým v SR môže byť fyzická osoba jediným spoločníkom v nanajviš 3 spoločnostiach, v ČR a v Nemecku to nie je obmedzené. Celkovo existuje trend jednotlivých štátov zjednodušovať podmienky založenia s. r. o., ako aj poskytovanie možností využitia digitálnych nástrojov na založenie spoločnosti.

Tabuľka 2.1 Porovnanie podmienok pri s. r. o. v krajinách V4

Krajina	Spoločnosť s ručením obmedzeným			
	Minimálna výška základného imania	Minimálna výška základného imania v EUR	Minimálna výška vkladu 1 spoločníka	Minimálna výška vkladu 1 spoločníka v EUR
SR	5 000 EUR	5 000 EUR	750 EUR	750 EUR
ČR	1 CZK	0,04 EUR	1 CZK	0,04 EUR
Maďarsko	3 000 000 HUF	8 083,42 EUR	100 000 HUF	269,45 EUR
Poľsko	5 000 PLN	1 124,23 EUR	50 PLN	11,17 EUR

Zdroj: Vlastné spracovanie, kurzový lístok NBS ku dňu 13. 6. 2023

V prípade a. s. je v ČR nepomerne vysoká požiadavka na minimálnu výšku základného imania, ktorá predstavuje sumu cca 84 000 EUR a je dokonca vyššia ako v nemecky hovoriacich krajinách, kde pre porovnanie, založenie a. s. vyžaduje minimálnu výšku základného imania v hodnote 70 000 EUR v Rakúsku a 50 000 EUR v Nemecku. Maďarsko má túto výšku stanovenú podobne ako Nemecko a v prípade SR a Poľska sú minimálne výšky základného imania najnižšie. Tu je zaujímavé spomenúť, že v SR existuje ešte jedna forma a. s. (jednoduchá spoločnosť na akcie), kde výška základného imania je stanovená na 1 EUR. Tento typ spoločnosti je určený predovšetkým pre startupy a inovatívne podniky s perspektívou vstupu investora do jeho štruktúr.

Tabuľka 2.2 Porovnanie podmienok pri a. s. v krajinách V4

Krajina	Akciová spoločnosť	
	Minimálna výška základného imania	Minimálna výška základného imania v EUR
SR	25 000 EUR	25 000 EUR
ČR	2 000 000 CZK	83 987,74 EUR
Maďarsko	20 000 000 HUF	53 889,47 EUR
Poľsko	100 000 PLN	22 346,37 EUR

Zdroj: Vlastné spracovanie, kurzový lístok NBS ku dňu 13. 6. 2023

Komanditné spoločnosti vo všeobecnosti nemajú stanovenú výšku základného imania. Výnimkou je SR, kde je pre komanditistov stanovená minimálna výška vkladu 250 EUR. V Poľsku existuje ešte zmiešaná forma komanditnej a a. s., kde sú dva typy spoločníkov: komplementári a akcionári. Minimálna výška základného imania je v Poľsku stanovená na 50 000 PLN.

V prípade verejnej obchodnej spoločnosti ide o formu podnikania, ktorá je vo všetkých krajinách na ústupe a predstavuje veľmi malý podiel na celkovom množstve podnikov. Ani jedna z krajín nestanovuje výšku základného imania. V Poľsku ešte popri verejnej obchodnej spoločnosti existuje partnerská spoločnosť, ktorá slúži na výkon povolání autorizovaným Kódexom obchodných spoločností ako právnicki, lekárnici a iné.

Družstvo je spoločenstvo s neobmedzeným počtom členov s cieľom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych a iných potrieb členov. Krajiny regulujú iba minimálny počet členov potrebných pre založenie družstva. V SR a ČR je to 5 členov. Iba SR a ČR stanovuje minimálnu výšku základného imania družstva. V SR je vo výške 1 250 EUR a v ČR 50 000 CZK. V Rakúsku a Maďarsku ešte popri družstvách existuje aj právna forma spolok, ktorý je určený na hájenie ideových záujmov členov. Môže ísť o obdobu klastrov a taktiež záujmových združení právnických osôb v SR.

V prípade živnosti ide spolu so s. r. o. o najrozšírenejšiu formu podnikania vo všetkých krajinách V4. Živnostenské podnikanie je regulované samostatným zákonom, rozdiely v jednotlivých krajinách spočívajú v rozsahu živností, na ktoré je potrebné špeciálne povolenie, resp. aj rozsah podmienok získania takýchto živností. Spravidla je táto forma využívaná pri nižších tržbách a pri nízkom riziku podnikania, nakoľko vo všetkých analyzovaných štátoch ručí podnikateľ celým svojím majetkom. Daňové zaťaženie, ako aj možnosti využívania paušálnych výdavkov, sú v jednotlivých štátoch samostatne regulované.

2.2 Nástroje podpory podnikania v krajinách strednej Európy

Systém podpory v krajinách V4 má spoločný základ spočívajúci v členstve týchto krajín v EÚ. Systém podpory podnikania v EÚ zahŕňa rôzne opatrenia a programy, ktoré majú podporovať a rozvíjať podnikateľské aktivity v rámci členských štátov. Tieto iniciatívy majú za cieľ poskytovať finančnú podporu, poradenstvo, prístup k trhom a iné nástroje, ktoré môžu pomôcť podnikateľom a MSP pri ich rozvoji a raste.

Medzi hlavné programy a opatrenia systému podpory podnikania v EÚ patrí:

- Európsky fond pre regionálny rozvoj (EFRR): je jedným z hlavných fondov EÚ, ktorý poskytuje finančné prostriedky na podporu regionálneho rozvoja. Tieto prostriedky môžu byť využité na podporu investícií a podnikania v rámci regiónov EÚ.
- Európsky sociálny fond (ESF): je fond EÚ, ktorý je zameraný na podporu zamestnanosti, odborného vzdelávania a rozvoja ľudských zdrojov. Tento fond môže pomôcť podnikateľom získavať odborné vzdelávanie pre svojich zamestnancov a poskytuje aj finančnú podporu pri vytváraní nových pracovných miest.
- Program na podporu konkurencieschopnosti MSP (COSME): je program EÚ, ktorý sa zameriava na podporu konkurencieschopnosti a udržateľného rastu MSP. Poskytuje finančné prostriedky, poradenstvo, prístup k trhom a iné služby, ktoré podnikateľom pomáhajú v rozvoji a medzinárodnom obchode.
- Európsky investičný fond (EIF): je súčasťou EIB a poskytuje finančné prostriedky a záruky bankám a iným finančným inštitúciám, ktoré potom môžu poskytnúť pôžičky a financovať podniky v EÚ.
- Európsky rámcový program pre výskum a inovácie – Horizont Európa: je výskumný a inovačný program EÚ, ktorý poskytuje finančné prostriedky na podporu VVaI v rôznych odvetviach. Tento program je otvorený pre podniky, výskumné inštitúcie a inovátorov z celej EÚ.

Okrem týchto programov existuje aj množstvo ďalších iniciatív a nástrojov, ktoré majú za cieľ podporiť podnikanie v EÚ. Každý členský štát má tiež vlastné národné programy a podporné mechanizmy, ktoré môžu byť využité spolu s prostriedkami a iniciatívami EÚ.

Opatrenia na podporu MSP v rámci EÚ, predovšetkým ich konkurencieschopnosti, sa sústreďujú predovšetkým v programoch COSME a EFRR.

Program COSME bol zavedený EÚ s cieľom podporovať rast, inovácie a konkurencieschopnosť MSP v EÚ.

COSME poskytuje rôzne formy podpory MSP a ich rôznorodých potrieb. Medzi hlavné ciele programu COSME patria:

- Zlepšenie prístupu MSP k finančným prostriedkom: Program poskytuje finančné nástroje a záruky, ktoré pomáhajú MSP získať prístup k úverom a investíciám.
- Podpora podnikavosti: COSME poskytuje odborné poradenstvo a školenia pre podnikateľov, aby zlepšili svoje zručnosti a schopnosti v oblasti podnikania.
- Medzinárodná konkurencieschopnosť: Program podporuje MSP pri rozvoji medzinárodných obchodných príležitostí a exportu. Poskytuje informácie, školenia a podporu pri vstupe na zahraničné trhy.

- Vytváranie priaznivého prostredia pre MSP: COSME sa snaží zlepšiť legislatívne a regulačné podmienky pre MSP a podporuje vytváranie sietí a partnerstiev, ktoré posilňujú MSP.

Program COSME ponúka rôzne nástroje a iniciatívy, ako napr. finančné nástroje pre MSP, sieť Enterprise Europe Network pre poradenstvo a partnerstvá, školenia a podporu pri internacionalizácii. Cieľom je podporovať MSP a prispievať k ich rastu a konkurencieschopnosti na európskom trhu.

EFRR je jedným z kľúčových finančných nástrojov EÚ. Je určený na podporu regionálneho rozvoja a zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónov. Jeho hlavným cieľom je vyrovnávať rozdiely v rozvoji medzi regiónmi a podporovať trvalo udržateľný hospodársky rast. EFRR poskytuje rôzne druhy finančnej, ako aj nefinančnej podpory pre podnikanie a inovačné projekty.

V roku 2021 bola prijatá nová stratégia EÚ pre MSP na obdobie 2021 – 2027, ktorej cieľom je zvýšiť konkurencieschopnosť a odolnosť MSP. Medzi hlavné iniciatívy a opatrenia patria:

- Finančná podpora: EÚ poskytuje finančné prostriedky na podporu MSP prostredníctvom rôznych fondov a programov, ako napr. EFRR, ESF a program Horizont Európa. Tieto prostriedky môžu byť využité na investície, inovácie, výskum a rozvoj, odbornú prípravu a ďalšie potreby MSP.
- Znižovanie administratívnej záťaže: EÚ sa zaviazala znížiť administratívnu záťaž pre MSP a zjednodušiť byrokratické postupy. Snaží sa zjednotiť a harmonizovať právne predpisy týkajúce sa MSP a umožniť im jednoduchší prístup k verejným zákazkám a financovaniu.
- Podpora digitálnej transformácie: EÚ podporuje MSP pri prechode na digitálnu ekonomiku. Poskytuje rôzne iniciatívy na zvýšenie digitálnej gramotnosti a inovácií v MSP, vrátane poskytovania poradenstva, školení a financovania projektov zameraných na digitalizáciu podnikov.
- Medzinárodná spolupráca: EÚ podporuje MSP v prístupe k medzinárodným trhom a podnikaniu v zahraničí. Poskytuje nástroje na podporu exportu, obchodu a partnerstiev s inými krajinami.
- Sieťovanie a spolupráca: EÚ podporuje vytváranie sietí a partnerstiev medzi MSP, ako aj ich spoluprácu s výskumnými inštitúciami a univerzitami. Tým sa podporuje výmena know-how, inovácie a tvorba nových obchodných príležitostí.

Ciele politiky súdržnosti EÚ na obdobie 2021 – 2027 sa odvíjajú od stratégie EÚ pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast, známej ako Stratégia Európa 2020. Politika súdržnosti je jednou z hlavných politík EÚ a zameriava sa na zníženie hospodárskej a sociálnej nerovnosti medzi regiónmi EÚ a podporu ich vyvíjania. Ciele politiky súdržnosti EÚ 2021 – 2027:

- Cieľ 1 – Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa: V rámci politiky súdržnosti sa dôrazne podporuje výskum a inovácie a rieši sa digitálna priepasť. Napr. 83 000 výskumných pracovníkov bude mať prístup k lepším výskumným zariadeniam a 725 000 podnikov získa podporu v záujme rozvoja inovácií a inteligentného rastu.
- Cieľ 2 – Zelenšia a nízkouhlíková Európa: Zelené investície do zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu pomáhajú plniť ciele Európskej zelenej dohody, a to znížiť emisie skleníkových plynov v EÚ aspoň o 55 % do roku 2030 a dosiahnuť klimatickú

neutralitu EÚ do roku 2050. Na tento účel sa v rámci politiky súdržnosti podporujú projekty v oblasti energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov.

- Ciel' 3 – Prepojenejšia Európa: V rámci politiky súdržnosti sa budú podporovať efektívne dopravné systémy na všetkých územných úrovniach. Príkladom je železničná doprava, ktorá je jedným z najbezpečnejších a najčistejších druhov dopravy: plánuje sa vybudovať alebo zmodernizovať 3 900 km železničných tratí TEN-T.
- Ciel' 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa: V záujme zabezpečenia sociálneho a inkluzívneho rastu a v súlade s Európskym pilierom sociálnych práv je podpora z KF zameraná na ľudí a ich profesijný život. To zahŕňa rozvoj zručností a celoživotného vzdelávania, ktoré sú kľúčovými prioritami Európskeho roka zručností 2023, z čoho bude mať prospech najmenej 6,5 mil. nezamestnaných ľudí.
- Ciel' 5 – Európa bližšie k občanom: Udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

Fond na spravodlivú transformáciu: Cieľom politiky súdržnosti je pomáhať ľuďom a územiám najviac postihnutým prechodom na klimatickú neutralitu a zabezpečiť, aby sa na nikoho nezabudlo. Na účely úspešného zvládnutia tejto transformácie sa preto poskytne podpora takmer 39 000 podnikom. Konkrétne viac ako 5 000 MSP bude mať prospech z investícií do nových zručností potrebných pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie. Z opatrení na podporu trhu práce bude mať úžitok až 120 000 nezamestnaných ľudí a takmer 200 000 ľudí získa nové kvalifikácie.

Systém podpory podnikania MSP v jednotlivých krajinách V4 je rozsiahly, s množstvom subjektov, politik a programov, pričom všetky vychádzajú z európskej úrovne a implementujú sa na úroveň jednotlivých štátov a ich potrieb. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že všetky štáty využívajú finančné a nefinančné podporné nástroje. V nasledujúcich častiach kapitoly budeme popisovať nástroje, ktoré sú v jednotlivých krajinách V4 využívané na podporu podnikania. Rámcovo popíšeme aj partnerské dohody, ktoré jednotlivé členské štáty uzavreli na programové obdobie 2021 – 2027.

2.2.1 Systém podpory podnikania v SR

Systém podpory MSP v SR zahŕňa rôzne opatrenia a programy, ktoré majú za cieľ podporiť rozvoj a konkurencieschopnosť MSP v krajine. V SR existuje niekoľko foriem priamej a nepriamej podpory MSP. Tieto formy podpory majú za cieľ poskytnúť MSP finančnú, administratívnu a poradenskú pomoc. Tu je prehľad niektorých foriem podpory:

Priame formy podpory:

- Dotácie: MSP môžu byť oprávnené na získanie dotácií z rôznych zdrojov, ako sú štátne a európske fondy. Dotácie sa poskytujú na podporu konkrétnych aktivít alebo investícií, napríklad rozvoj VVAI, modernizácie, energetických úspor, exportných aktivít a podobne.
- Zvýhodnené úvery a pôžičky: MSP môžu mať prístup k špeciálnym úverom a pôžičkám s výhodnejšími podmienkami, ako sú nižšie úrokové sadzby, dlhšie splatnosti a flexibilné záruky. Tieto úvery môžu byť poskytované prostredníctvom štátnych inštitúcií, bankových programov alebo európskych fondov.
- Daňové úľavy a oslobodenia: MSP môžu mať nárok na rôzne daňové úľavy a oslobodenia, ktoré znižujú ich daňové zaťaženie. Tieto úľavy môžu zahŕňať znížené sadzby dane z príjmu, zvýhodnené sadzby DPH pre určité produkty alebo služby a iné špecifické úľavy pre MSP.

Nepriame formy podpory:

- Poradenstvo a mentorstvo: MSP môžu mať prístup k poradenským službám a mentorstvu zo strany odborníkov v rámci podnikateľských centier, obchodných komôr, podnikateľských asociácií a iných inštitúcií. Tieto služby poskytujú pomoc pri riadení podniku, rozvoji obchodných zručností, marketingu, financiách a ďalších oblastiach.
- Výskum a vývoj: MSP môžu získavať prístup k výskumným a vývojovým projektom spolufinancovaným štátnymi alebo európskymi fondmi. Tieto projekty poskytujú finančnú podporu na realizáciu inovatívnych nápadov a technologických riešení.
- Vzdelávanie a školenia: MSP môžu mať prístup k rôznym vzdelávacím programom a školeniam, ktoré im pomáhajú rozvíjať ich zamestnancov a zlepšovať ich odborné zručnosti. Tieto programy môžu byť poskytované vládnyimi inštitúciami, podnikateľskými asociáciami, univerzitami a inými vzdelávacími organizáciami.
- Prístup na trhy: MSP môžu získavať podporu pri vstupoch na nové trhy doma, aj v zahraničí. Existujú programy a iniciatívy, ktoré pomáhajú MSP v oblasti exportu, medzinárodného obchodu, obchodných misií, vzťahov so zahraničnými partnermi a podobne.

2.2.1.1 Dotácie

SR v roku 2023 stále dočerpáva prostriedky z programovacieho obdobia 2014 – 2020. Partnerská dohoda o využívaní EŠIF v rokoch 2014 – 2020 medzi SR a EK bola uzavretá 20. 6. 2014. K 31. 3. 2023 bolo vo všetkých jedenástich programoch využitých zhruba 11,3 mld. EUR, teda 67,3 % z celkovej aktuálnej alokácie takmer 16,8 mld. EUR. Bez Programu rozvoja vidieka dosiahlo čerpanie skoro 10 mld. EUR s podielom necelých 69 % zo 14,5 mld. (portál MIRRI SR). Tieto finančné prostriedky čerpá prostredníctvom nasledujúcich OP:

- Kvalita životného prostredia
- Ľudské zdroje
- Integrovaný regionálny operačný program
- Integrovaná infraštruktúra (operačný program Výskum a inovácie je od konca roka 2019 zlúčený s operačným programom Integrovaná infraštruktúra)
- Program rozvoja vidieka
- Rybné hospodárstvo
- Technická pomoc
- Efektívna verejná správa

Tabuľka 2.3 Prehľad operačných programov a ich priorit v rokoch 2014 – 2020 v SR

Operačný program	Priority
Výskum a inovácie	<p>Program sa zameria na tieto hlavné priority:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpora výskumu, technologického vývoja a inovácií - zvýšenie konkurencieschopnosti a podpora rastu MSP
Kvalita životného prostredia	<p>Program sa zameria na tieto štyri hlavné priority:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udržateľné využitie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry - prispôbenie sa nepriaznivým vplyvom zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami - podpora manažmentu rizík, núdzového manažmentu a odolnosti v núdzových situáciách spôsobených zmenou klímy - energeticky účinné nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých odvetviach
Integrovaná infraštruktúra	<p>Program sa zameria na tieto hlavné priority:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpora trvalo udržateľnej dopravy a odstraňovanie kapacitných obmedzení v kľúčových sieťových infraštruktúrach pomocou: <ul style="list-style-type: none"> - podpory multimodálnej jednotnej európskej dopravnej oblasti prostredníctvom investícií do transeurópskej dopravnej siete - rozvoja a zlepšovania ekologických (vrátane málo hlučných) a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry, aby sa podporila udržateľná a regionálna mobilita - zlepšenie dostupnosti, využitia a kvality IKT pomocou: <ul style="list-style-type: none"> - rozširovania širokopásmového pripojenia, zavádzania vysokorýchlostných sietí a podpory prijímania vznikajúcich technológií a sietí pre rozvoj digitálneho hospodárstva
Integrovaný regionálny operačný program	<p>Program sa zameria na týchto päť hlavných priorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpečná a ekologická doprava v regiónoch - ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám - mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch - zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie - miestny rozvoj riadený komunitou
Ľudské zdroje	<p>Program sa zameriava na priority:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vzdelávanie - iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí - zamestnanosť - sociálne začleňovanie - integrácia marginalizovaných rómskych komunít - technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít
Efektívna verejná správa	<p>Program má nasledujúce priority:</p> <ul style="list-style-type: none"> - posilnené inštitucionálne kapacity a efektívna verejná správa - zefektívnený súdny systém a zvýšená vymáhateľnosť práva
Program rozvoja vidieka	<p>Program sa zameriava na posilnenie konkurencieschopnosti v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva, a to i formou financovania odborných školení, kurzov a poradenských služieb</p>
Rybné hospodárstvo	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšenie konkurencieschopnosti a životaschopnosti podnikov akvakultúry, vrátane zlepšenia bezpečnostných a pracovných podmienok, najmä v MSP - ochrana a obnova vodnej biodiverzity a posilnenie ekosystémov týkajúcich sa akvakultúry a podpora akvakultúry, ktorá efektívne využíva zdroje - zlepšenie a poskytovanie vedeckých znalostí, ako aj zlepšenie zberu a správy údajov - poskytovanie podpory monitorovaniu, kontrole a presadzovaniu, a tým zlepšeniu inštitucionálnej kapacity a efektívnej verejnej správy bez zvyšovania administratívnej záťaž - zlepšenie organizácie trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry - podpora investícií do odvetví spracovania a uvádzania na trh

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <http://ec.europa.eu>

Z hľadiska podpory podnikania pre MSP je najdôležitejším programom OPII. OPII predstavuje programový dokument SR o čerpaní pomoci z fondov EÚ v sektore dopravy, informatizácie spoločnosti a podpory VVaI na roky 2014 – 2020 (Kohézny fond, EFRR). Jeho globálnym cieľom je podpora trvalo udržateľnej mobility, hospodárskeho rastu, posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií a zvýšenie konkurencieschopnosti MSP prostredníctvom rozvoja dopravnej infraštruktúry, verejnej osobnej dopravy, informačnej spoločnosti, podpory výskumných, vývojových a inovačných kapacít a rozvoja malého a stredného podnikania. V rámci posledných spomenutých cieľov existujú nasledujúce nástroje:

- podpora výskumu, vývoja a inovácií;
- podpora výskumu, vývoja a inovácií v Bratislavskom kraji;
- posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP;
- rozvoj konkurencieschopných MSP v Bratislavskom kraji.

2.2.1.2 Zvýhodnené úvery, pôžičky a bankové záruky

Mikropôžičkový program

Cieľom mikropôžičkového programu, ktorý realizuje SBA, je sprístupnenie úverových zdrojov mikropodnikom, malým podnikateľom a začínajúcim podnikateľom. Prostredníctvom programu môžu podnikatelia požiadať o mikropôžičku za výhodných podmienok. Cieľom programu je umožniť rozvoj malých podnikov, zvýšiť mieru prežitia malých podnikov, a to sprístupnením úverových zdrojov za výhodnejších podmienok. Mikropôžičku je možné použiť na obstaranie hnutel'ného aj nehnuteľného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj nákup potrebných zásob či tovarov. Výška mikropôžičky je od 2 500 do 50 000 EUR a splatnosť úveru sa pohybuje od 6 mesiacov do 4 rokov. Účel úveru, na ktorý je možné získať zdroje:

- nákup hnutel'ného a nehnuteľného investičného majetku súvisiaceho s podnikaním,
- rekonštrukcia, úprava a oprava prevádzkových priestorov a technológií,
- nákup potrebných zásob materiálu, surovín a tovaru,
- úhrada nákladov na nákup vstupov nevyhnutných na zabezpečenie technologických procesov vo výrobe alebo v poskytovaných službách,
- iné investičné projekty schválené vykonávateľom.

Zvýhodnené úvery

Tieto produkty určené pre MSP sú poskytované SZRB, Eximbankou, EIB, Slovenským investičným holdingom a ďalšími inštitúciami. Ide o zvýhodnené úvery, ktoré sú poskytované rôznym skupinám podnikateľov (začínajúci podnikatelia, spin-off projekty, sektorovo orientované úvery, úvery zamerané na znižovanie efektívnej náročnosti priemyselnej výroby a pod). Príkladom je Priamy úver, úver Rozvoj, Poľnoúver, ktoré poskytuje SZRB. Eximbanka sa zameriava na úvery, ktoré podporujú export MSP do zahraničia (napr. Úver na financovanie investície v zahraničí, Úver na podporu vývozu so splatnosťou do dvoch rokov, Úver na pohľadávky z vývozu, Zvýhodnené vývozné úvery do vybraných rozvojových krajín a pod.).

Bankové záruky

Bankové záruky poskytuje SZRB a Eximbanka. Existuje niekoľko druhov bankových záruk, medzi najpoužívanejšie patrí rýchla banková záruka, ktorú SZRB vystavuje pri splnení podmienok za úvery podnikateľov (MSP) v komerčnej banke. Ďalšími sú banková záruka na zábezpeku k verejnému obstarávaniu, banková záruka za vykonanie diela, banková záruka za zádržné, banková záruka za záručnú dobu, banková záruka za zálohovú platbu, banková záruka platobná a banková záruka na úver, ktorá je zameraná na poskytovanie záručných produktov na úvery pre MSP v komerčných bankách s priamym zabezpečením do výšky 50 % istiny úveru.

2.2.1.3 Daňové úľavy a oslobodenia

Začiatkom roka 2015 bol zavedený nový typ daňového zvýhodnenia, ktorého cieľom je podpora spoločností vykonávajúcich podnikový výskum a vývoj vo forme tzv. odpočtu nákladov na výskum a vývoj (superodpočet). Účelom je predovšetkým podpora aktivít smerujúcich k vývoju nových alebo výrazne zlepšených produktov, služieb, technológií a procesov. S účinnosťou od 1. 1. 2022 je možné dodatočne odpočítať náklady vynaložené na aktivity výskumu a vývoja vo výške 100 % od základu dane z príjmov. Superodpočet môže využiť každý podnikateľ, ktorému v príslušnom zdaňovacom období vznikajú výdavky/náklady súvisiace s realizáciou projektov výskumu a vývoja. V prípade daňovej straty sa nárok na daňový benefit prenáša do budúceho zdaňovacieho obdobia, najviac do 5 nasledujúcich rokov. Nárok na superodpočet vzniká automaticky a nepodlieha žiadnemu schvaľovaciemu konaniu. Po splnení zákonných podmienok naň existuje právny nárok.

S účinnosťou od 1. 1. 2018 je možné využiť ďalší daňový benefit na podporu podnikového výskumu a vývoja, tzv. Patent Box. Na rozdiel od superodpočtu, ktorý je založený na dodatočnom odpočítaní nákladov od základu dane, je Patent Box zameraný len na podporu úspešných výsledkov výskumu a vývoja (istá odmena za úspech), a to formou oslobodenia od dane z príjmov tých výnosov, ktoré sú spojené s predajom výrobkov, v ktorých je použitý patent alebo úžitkový vzor, alebo výnosov z predaja licencií na softvér. Až 50 % týchto výnosov môže byť oslobodených od dane z príjmov. Daňovú úľavu podnikateľ získa automaticky po splnení zákonom stanovených podmienok.

2.2.1.4 Poradenstvo, mentoring a vzdelávanie

Schéma na podporu MSP

Predmetom schémy je poskytovanie pomoci de minimis formou dotovaných služieb spojených s poskytovaním informácií, individuálnych poradenských služieb, organizovaním skupinového poradenstva, sprostredkovaním prepojení medzi mikropodnikmi, MSP, využívaním služieb CVTI SR, Creative Point a FabLab. Tiež sa podieľa na propagačných podujatiach typu veľtrhy, výstavy, podnikateľské misie, medzinárodné, sourcingové a kooperačné podujatia, zvyšovanie kvalifikácie MSP, propagácia MSP formou elektronických médií, zabezpečením pobytu v podnikateľskom inkubátore, účasti na zahraničných a kombinovaných stážových pobytach pre MSP s cieľom podpory a rozvoja ich podnikania. V rámci tejto schémy sa do konca roka 2023 realizuje viacero národných projektov:

- Národný projekt Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu „Think Small First“ – hlavným cieľom projektu je zabezpečiť komplexné informácie o podnikateľskom prostredí s dôrazom na MSP.
- Národný projekt NPC II – Bratislavský samosprávny kraj a Národný projekt NPC v regiónoch – hlavným cieľom oboch projektov je etablovanie inštitúcie, ktorá poskytne pod jednou strechou komplexnú systematickú podporu a odborné poradenstvo pre MSP,

ako i pre záujemcov o podnikanie. Medzi hlavné aktivity projektov patrí poradenstvo, mentoring, podpora účasti na výstavách a veľtrhoch, ako aj voucher poukážky na audity vnútropodnikových procesov.

Program na podporu startupov

Predmetom Programu na podporu startupov je poskytovanie pomoci formou poradenstva a podporných služieb a poskytovanie pomoci zameranej na podporu a rozvíjanie záujmu o podnikanie, podporu vstupu do podnikania a rozvoja inovačných aktivít záujemcov o podnikanie. Cieľom je podpora motivácie pre vstup do podnikania a zvyšovanie atraktivity podnikania ako kariérnej voľby. Aktivity Programu a Schémy na podporu startupov sú rozdelené do troch komponentov:

- V rámci komponentu 1 Programu a Schémy majú záujemcovia možnosť účasti na domacom alebo zahraničnom podujatí zameranom na inovácie, technológie alebo startupy. SBA účastníkom zabezpečí letenku, ubytovanie a vstupenky, prípadne priestor na vystavovanie na podujatí.
- Aktivitou komponentu 2 Programu a Schémy je mentoring, resp. odborné poradenstvo, pričom záujemcovia s inovatívnym nápadom/projektom môžu požiadať o experta z rôznych oblastí, napr. energetika, IT, IKT, marketing, obchod. Náklady na mentora budú plne hrazené SBA.
- Komponent 3 Schémy je zameraný na účasť záujemcov na zahraničných stážach vo svetových startupových inkubátoroch.

Schéma na podporu rodinného podnikania (DM)

Schéma rodinného podnikania predstavená v rámci SBA umožňuje rodinným podnikom uchádzať sa o nasledovné služby:

- poskytovanie informácií a skupinového poradenstva – konzultácie, mentoring, koučing v rôznych oblastiach,
- individuálne odborné poradenstvo,
- vypracovanie analýz, štúdií, prieskumov trhu, návrhov opatrení na zlepšenie postavenia rodinných podnikov,
- vzdelávanie a odborné tréningy v oblasti rodinného podnikania,
- úhradu nákladov súvisiacich s účasťou na veľtrhoch, konferenciách a iných podujatiach.

2.2.1.5 Vzdelávania a školenia

Schéma na podporu podnikateľského vzdelávania – DM – 9/2021

Cieľom pomoci je predovšetkým vytvorenie ucelenej a komplexnej podpory podnikateľského vzdelávania, t. j. zručností nevyhnutných pre 21. storočie. Cieľová skupina Schémy tak získa nielen teoretické a praktické poznatky súvisiace s podnikaním, ale bude chápať podnikanie ako kariérnu voľbu, čo je spolu s rozvojom nevyhnutných zručností a podporou kreovania podnikateľských nápadov dobrým predpokladom na vytváranie nových podnikateľských subjektov. Takto podporená cieľová skupina má vyšší predpoklad udržať sa na trhu, byť globálne konkurencieschopná, ako aj prispieť k vytváraniu nových pracovných miest. Cieľom podpory je budovanie podnikavosti a takých zručností, aby podporená cieľová

skupina bola schopná reagovať na zmeny na pracovnom trhu, medzi ktoré patrí napr. zánik mnohých pracovných miest v dôsledku automatizácie alebo postupné starnutie obyvateľstva.

2.2.1.6 Prístup na trhy

Nefinančný nástroj podpory podnikania, ktorý poskytuje služby malým, stredným (ale aj veľkým) podnikom zo SR a zo zahraničia so záujmom o investície či internacionalizáciu. V SR sú do konca roku 2023 aktuálne programy realizované SBA a SARIO:

- Národný projekt Podpora internacionalizácie MSP – hlavným cieľom je posilnenie internacionalizačných kapacít MSP, vrátane prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytnutie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia ich zapojenia do medzinárodnej spolupráce. Aktivity sú zamerané najmä na konzultácie, poradenstvo a informačné podujatia.
- SARIO poskytuje nástroje zamerané na podporu exportných aktivít MSP, a to napr. veľtrhy a výstavy, podnikateľské misie, sourcingové a kooperačné podujatia.

2.2.1.7 Podpora podnikania MSP z fondov EÚ v programovom období 2021 – 2027

PD SR na roky 2021 – 2027 stanovuje stratégiu pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ v objeme 12,6 mld. EUR na obdobie od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2027. Investície budú smerované do oblastí podpory v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti a špecifického cieľa Fondu na spravodlivú transformáciu:

- Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa: 1,89 mld. EUR
- Zeleňšia a nízkouhlíková Európa: 4,21 mld. EUR
- Prepojenejšia Európa: 2 mld. EUR
- Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa: 3,25 mld. EUR
- Európa bližšie k občanom: 400 mil. EUR
- Fond na spravodlivú transformáciu: 441 mil. EUR

Finančné prostriedky určené na technickú pomoc predstavujú 411 mil. EUR.

Podpora podnikania je v tomto strategickom dokumente Operačný program Slovensko sústredená v cieľi 1 – Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa a v rámci neho na nasledujúce 3 opatrenia:

1. Rozvoj a rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívanie pokročilých technológií, kde sa cieľ sústreďí na podporu medzisektorovej spolupráce a zvyšovanie výskumných a inovačných kapacít v podnikoch. Hlavným predmetom podpory bude:
  - posilnenie spolupráce medzi verejným, akademickým a podnikateľským sektorom a zvyšovanie výskumného a inovačného potenciálu v podnikoch,
  - podpora budovania ľudských zdrojov vo VVaI s cieľom zabezpečiť vysoko kvalitné ľudské zdroje na akademickej a podnikovej úrovni, aby systém VVaI fungoval a vedel produkovať výstupy, ktoré spoločnosť a národné hospodárstvo potrebuje,
  - stimulácia medzinárodnej spolupráce v oblasti VVaI so zameraním na posilnenie účasti slovenských subjektov v európskych výskumných a inovačných programoch, partnerstvách a iniciatívach v rámci EÚ (napr. Horizont Európa, MSCA, ERC, EIC,

COST, ESA, SET Plan) a podporu vysoko hodnotených projektov (najmä Seal of Excellence), ktoré nezískali financovanie v rámci programu Horizont Európa,

- podpora optimalizácie, rozvoja a modernizácie výskumnej infraštruktúry.
2. Využívanie prínosov digitalizácie pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy – Podpora v oblasti informatizácie a digitálnej transformácie. Hlavným cieľom podpory je:
- zvýšenie inovačnej schopnosti ekonomiky prostredníctvom zavádzania inovatívnych a bezpečných digitálnych technológií,
  - zvýšenie kvality poskytovaných verejných služieb a zabezpečenie kybernetickej bezpečnosti v súlade so Stratégiou digitálnej transformácie Slovenska,
  - podpora rozvoja inteligentných miest a regiónov.
3. Posilnenie udržateľného rastu a konkurencieschopnosti MSP a tvorby pracovných miest v MSP, a to aj produktívnymi investíciami Špecifické ciele/podporované oblasti:
- Podpora malého a stredného podnikania. Hlavným cieľom opatrenia bude stimulovať rozvoj MSP v rôznych sektoroch hospodárstva (predovšetkým prostredníctvom finančných nástrojov) a so špecifickým zameraním na inovatívne podniky, najmä vo väzbe na domény RIS3 a prechod na obehové hospodárstvo.
  - Internacionalizácia malého a stredného podnikania. Cieľom je podpora rastu produktivity a udržania konkurencieschopnosti slovenských MSP v medzinárodnom priestore.
  - Podpora sieťovania podnikateľských subjektov. Hlavným cieľom opatrenia je rozvoj inovačného ekosystému, prostredníctvom podpory budovania a rozvoja klastrového ekosystému a platforiem podporujúcich zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikov.

Dôraz jednotlivých opatrení na podporu podnikania MSP Operačného programu Slovensko sa kladie na témy digitalizácie a zvýšených požiadaviek na ochranu životného prostredia (znižovanie energetickej náročnosti podnikov, príprava na zmenu klímy). Opatrenia smerujú aj na aktivity zamerané na prechod na obehové hospodárstvo.

2.2.2 Systém podpory podnikania v ČR

Podobne ako v SR, aj ČR má systém podpory MSP zahŕňajúci rôzne opatrenia a programy, ktoré majú za cieľ podporiť rozvoj a konkurencieschopnosť MSP v krajine. A taktiež je väčšia časť zdrojov financovaná z prostriedkov fondov EÚ.

2.2.2.1 Dotácie

Dotácie, najčastejšie v podobe nenávratných finančných prostriedkov, čerpali MSP z OP PIK, kde bolo na ich podporu v rámci tematického cieľa Konkurencieschopnosť MSP vyčlenených 2,539 mld. EUR pre roky 2014 – 2021. Strategickým dokumentom v oblasti podnikania bola Koncepcia podpory MSP 2014 – 2020, ktorá bola schválená uznesením vlády ČR zo dňa 12. 12. 2012 č. 923. Prioritou Koncepcie podpory MSP bolo zameranie podpory na posilňovanie konkurencieschopnosti MSP prostredníctvom vytvárania a šírenia inovácií, rozvoja podnikateľského prostredia, znižovania administratívnej záťaže a zvyšovania kvality poradenských služieb pre MSP. Dôležitou oblasťou podpory sa stalo znižovanie energetickej náročnosti podnikania MSP, a to najmä vo vzťahu k využitiu obnoviteľných zdrojov s pozitívnymi dopadmi na životné prostredie. Posledné výzvy OP PIK sa uzavreli v decembri

2022, v roku 2023 už prebieha len čerpanie kontrahovaných zdrojov. Podľa údajov API bolo k 12. 6. 2023 z celkovej alokovanej sumy 184 416 022 557 CZK kontrahovaných 86 960 294 311 CZK s celkovým počtom 13 244 zazmluvnených žiadostí. Pritom celková suma podaných žiadostí predstavuje sumu 206 487 768 542 CZK súhrnne vo všetkých 4 tematických prioritách. Tými sú:

- Rozvoj výskumu a vývoja pre inováciu
- Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov
- Účinné nakladanie s energiou, rozvoj energetickej infraštruktúry a obnoviteľných zdrojov energie, podpora zavádzania nových technológií v oblasti nakladania s energiou a druhotných surovín
- Rozvoj vysokorychlostných prístupových sietí k internetu a informačných a komunikačných technológií
- Technická pomoc

Dotačná podpora v novom programovacom období je vysvetlená v podkapitole 2.2.2.7.

2.2.2.2 Zvýhodnené úvery, pôžičky a bankové záruky

Podpora podnikania formou zvýhodnených úverov, pôžičiek a bankových záruk je v ČR financovaná prostredníctvom nasledujúcich štátnych programov:

INOŠTART

Program je zameraný na podporu inovatívnej činnosti MSP, ktoré ťažko získavajú prostriedky na financovanie vlastnej podnikateľskej činnosti z dôvodu vysokej rizikovosti týchto projektov. Hlavným cieľom programu je teda umožniť začínajúcim inovačným startup malým a stredným podnikateľom získať úver na realizáciu inovatívnych projektov tým, že je im za ich úvery poskytovaná záruka z finančných prostriedkov Programu švajčiarsko-českej spolupráce. Okrem poskytnutia záruky až do výšky 70 % istiny úveru je súčasťou programu aj poradenstvo spojené so strategickým vedením firmy a s realizáciou podnikateľských zámerov (až do výšky 10 % objemu príslušného úveru, max. 150 tis. CZK) a ďalej možnosť využitia „predporadenstva“ pri príprave podnikateľského zámeru.

Úvery podnikateľom poskytuje ČS, poradenstvo zaisťuje dcérska spoločnosť Erste Grantika Advisory, a.s. a záruky poskytuje NRB.

ZÁRUKA 2015 až 2023

Program podpory MSP bol schválený uznesením vlády ČR č. 1053 zo dňa 15. 12. 2014 a je realizovaný prostredníctvom NRB. Jeho cieľom je podporiť prostredníctvom záruk prístup podnikateľov k bankovým úverom na realizáciu ich podnikateľských projektov. Výzvy štandardne umožňujú MSP získať záruku za bankový úver investičného či prevádzkového charakteru až do výšky 4 mil. CZK, na dobu až 6 rokov, výška záruky dosahuje až 70 % istiny zaručovaného úveru. V priebehu realizácie programu sa rozšírila podpora aj pre MSP spĺňajúce definíciu rodinného podniku, ktorú schválila vláda ČR 13. 5. 2019 (uznesenie vlády č. 330) a následne upravila túto definíciu dňa 11. 5. 2020 (uznesenie vlády č. 535).

V prípade sociálnych podnikateľov je ponúkaná záruka až do výšky 20 mil. CZK na dobu až 8 rokov, výška záruky dosahuje až 80 % istiny zaručovaného úveru a finančný príspevok k zaručovanému úveru je až do výšky 500 tis CZK.

VADIUM

Cieľom programu je podporiť prostredníctvom bankových záruk prístup malých a stredných podnikateľov k zákazkám z výberových/zadávacích konaní. Program je realizovaný NRB. Banková záruka slúži ako istota v prípade výberového/zadávacieho konania vyhláseného subjektom so sídlom na území ČR, ktorého predmetom je dodávka tovaru, služieb alebo stavebných prác. Výška poskytovanej bankovej záruky je minimálne 50 tis. CZK, maximálne však 5 mil. CZK. Záruka je vystavená pod podmienkou, že projekt je realizovaný na území ČR a zadávateľ predloží doklad o vyhlásení súťaže o najvýhodnejšiu ponuku (podľa občianskeho zákonníka) alebo verejnej zákazky podľa zákona č. 134/2016 Zb. o verejnom obstarávaní a štandardnú žiadosť o záruku.

2.2.2.3 Daňové úľavy a oslobodenia

Daňové úľavy v ČR sú ako nástroj podpory MSP určené výlučne na nepriamu podporu VaV. MSP si môžu uplatniť odpočítateľnú položku od základu dane na podporu VaV podľa § 34 ods. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Zb. o daniach z príjmov (ZDP). Podniky si môžu odpočítať až 100 % nákladov na výdavky vynaložené na VaV na nasledujúce aktivity:

- experimentálne alebo teoretické práce,
- projekčné a konštrukčné práce,
- výpočty,
- návrhy technológií,
- výroba funkčnej vzorky alebo prototypu produktu alebo jeho časti súvisiace s realizáciou projektu výskumu a vývoja.

2.2.2.4 Poradenstvo, mentoring a vzdelávanie

V rámci OP PIK, aktivita Poradenstvo mala za cieľ poskytovanie poradenských služieb a služieb MSP prostredníctvom prevádzkovateľov inovačnej infraštruktúry a externých poradcov oprávnených na túto činnosť podľa platných právnych predpisov.

Poskytovanie poradenských služieb a služieb bude zamerané na začínajúce a rozvojové MSP s cieľom prispieť k rozvoju podnikateľských aktivít a zvýšiť konkurencieschopnosť.

V rámci OP TAK je poradenstvo pre MSP súčasťou Priority 2 – Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti MSP, kde jednou z aktivít je aktivita Poradenstvo – poradenské služby pre MSP. Jej cieľom je poskytovanie/nákup poradenských služieb pre MSP zameraných na rozvoj a rozšírenie podnikateľskej činnosti, posilnenie finančných či manažérskych kompetencií, zvýšenie kvality a efektivity výroby a služieb s dôrazom na rast trhového potenciálu a tiež na klimaticky neutrálne hospodárstvo (napr. prostredníctvom nových investičných možností či zavádzania inovatívnych riešení, pokročilých technológií a klimatických opatrení). Podporované budú rovnako poradenské a konzultačné služby vo všetkých fázach vzniku a rastu MSP od preinkubácie, cez inkubáciu startupov a spin-off, po fázu scale-up (podpora podnikateľských zámerov, zavádzanie nových obchodných modelov, podpora komercializácie produktu a služieb). Na jeden projekt je možné získať minimálne 50 tis. CZK a maximálne 1 mil. CZK s mierou pomoci 50 % z preukázaných celkových oprávnených výdavkov.

Agentúra CzechTrade ponúka malým a stredným podnikateľom službu – Marketingová podpora v zahraničí, v rámci ktorej poskytuje marketingové poradenstvo a nástroje, vďaka ktorým sa podnikatelia zviditeľnia v zahraničí. Taktiež poskytuje službu – Poradenské služby,

kde pomáha zhodnotiť exportnú pripravenosť firmy, navrhne stratégiu vstupu na zahraničné trhy a informuje o aktuálnych exportných príležitostiach.

Agentúra CzechTrade ponúka malým a stredným podnikateľom službu – Exportné vzdelávanie, v rámci ktorej vzdeláva firmy v oblasti medzinárodného obchodu a realizuje odborné a teritoriálne semináre, online semináre, exportné konferencie a fóra, firemné školenia na zákazku a ďalšie praktické vzdelávanie.

2.2.2.5 Prístup na trhy

V rámci podpory MSP agentúry CzechTrade a API realizujú projekty, ktorých cieľom je najmä podporiť českých podnikateľov pri vstupe na zahraničné trhy, a to formou účasti na veľtrhoch a výstavách, podnikateľských misiách a prezentačných akciách.

Štátna API v rámci programovacieho obdobia 2020 – 2027 sa internacionalizácii venuje prostredníctvom Priority 2 – Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti MSP, kde jednou z aktivít je účasť na zahraničných veľtrhoch a akciách. V rámci programu je možná individuálna účasť na zahraničných výstavách a veľtrhoch s prenájomom výstavnej plochy, vrátane stánku a ďalších súvisiacich služieb a poplatkov. Taktiež oprávnenou aktivitou sú služby uľahčujúce vstup na zahraničné trhy (doprava exponátov, stánku a jeho vybavenie na veľtrh a výstavu v zahraničí a späť, marketingové a propagačné materiály – napr. letáky, plagáty, brožúry, prospekty, videá a ďalšie propagačné materiály).

Štátna agentúra CzechTrade realizuje viacero programov zameraných na podporu exportu a internacionalizáciu MSP. Medzi hlavné patria:

Interný projekt NOVUMM

Poskytuje podporu formou zvýhodnenej služby na účasť MSP na zahraničných výstavách a veľtrhoch so zameraním na prioritné odbory českého priemyslu.

Interný projekt NOVUMM KET

Poskytuje podporu formou zvýhodnenej služby na účasť MSP na zahraničných výstavách a veľtrhoch so zameraním na oblasť kľúčových technológií.

Dizajn pre konkurencieschopnosť

Prostredníctvom projektu sa podporuje formou zvýhodnených služieb spolupráca firiem s dizajnéromi z Adresára dizajnérov CzechTrade a účasti na zahraničných veľtrhoch zameraných na propagáciu designu.

Exportné inkubátory CzechTrade

Služba umožňuje rozvíjať podnikanie priamo v teritóriu štyroch krajín – Indie, USA, SAE a Kazachstanu, vďaka prítomnosti vlastného zástupcu v Exportnom inkubátore CzechTrade, za využitia poradenských služieb zahraničných kancelárií a zázemia ich kancelárskych priestorov.

2.2.2.6 Podpora podnikania MSP zo štrukturálnych fondov v programovacom období 2020 – 2027

V súčasnej dobe už v ČR funguje OP TAK 2020 – 2027, ktorý je priamym nástupcom končiacoho OP PIK. Tu je dôležité skonštatovať, že ČR vyhlásila prvé výzvy v rámci programu OP TAK už v druhej polovici roka 2022 a k 12. 6. 2023 má alokovaných už 19,53 mld. CZK z celkových 81,5 mld. CZK. V súčasnosti má otvorených 11 výziev na podporu podnikania.

OP TAK 2020 – 2027 je priamym nástupcom končiaceho OP PIK. Prioritami sú naďalej VVaI, MSP, energeticko-klimatická politika a digitalizácia ekonomiky. Finančné prostriedky môžu žiadatelia využiť na spolufinancovanie podnikateľských projektov v oblasti VVaI, digitalizácie a digitálnej infraštruktúry, rozvoja podnikania, rozumnej a udržateľnej energetiky a cirkulárnej ekonomiky. Aktivity operačného programu sú nasledujúce:

Tabuľka 2.4 Aktivity operačného programu OP TAK

Názov aktivity	Zameranie aktivity
Priorita 1 Posilňovanie výkonnosti podnikov v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a ich digitálnej transformácie	
APLIKÁCIA	Podpora priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja
INOVÁCIA	Zavádzanie výsledkov výskumu a vývoja vo forme inovácií do podnikovej praxe
POTENCIÁL	Založenie a rozvoj centier priemyselného VVaI
INOVAČNÉ VOUCHERY	Zdieľanie poznatkov a know-how medzi podnikmi a výskumnou sférou a ochrana práv priemyselného vlastníctva
SLUŽBY INFRAŠTRUKTÚRY	Poskytovanie služieb, výstavba či rozšírenie inovačnej infraštruktúry
PROOF OF CONCEPT	Overenie výsledkov výskumu a vývoja pred ich možným uplatnením v praxi
PARTNERSTVO ZNALOSTNÉHO TRANSFERU	Transfer znalostí medzi podnikmi a výskumnými organizáciami
SPOLU TECHNOLOGICKÉ PLATFORMY	Rozvoj inovačných sietí – technologických platforiem
DIGITÁLNY PODNIK	Zavádzanie digitalizácie a automatizácie v podnikoch, analýza procesov, vrátane obstarania nových technologických zariadení a vybavenia, podpora Priemyslu 4.0 a virtuálneho podniku
Priorita 2 Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti MSP	
PORADENSTVO	Poradenské služby pre MSP
MARKETING	Účasť na zahraničných veľtrhoch a akciách
SPOLUPRÁCA ŠKÔL A FIRIEM	Rozvoj spolupráce škôl a firiem
TECHNOLÓGIA PRE MAS (CLLD)	Technológia a infraštruktúra s dôrazom na digitalizáciu
Priorita 32 Rozvoj digitálnej infraštruktúry	
VYSOKORÝCHLOSTNÝ INTERNET	Modernizácia a rozširovanie digitálnej infraštruktúry
Priorita 4 Posun k nízkouhlíkovému hospodárstvu	
ÚSPORY ENERGIE	Zníženie energetickej náročnosti podnikateľských budov, výrobných a technologických procesov
OBNOVITELNÉ ZDROJE ENERGIE	Výstavba solárnych, veterných a malých vodných elektrární, podpora tepelných čerpadiel a vtláčanie biometánu
ENERGETICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	Modernizácia a výstavba energetickej infraštruktúry a podpora inteligentných prvkov
Priorita 5 Efektívnejšie nakladanie so zdrojmi	
UDRŽATELNÉ HOSPODÁRENIE S VODOU	Optimalizácia spotreby vody v prevádzke podniku a opätovné využívanie vody
OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO	Inovatívne technológie pre vyššiu materiálovú recykláciu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: <https://www.agentura-api.org/cs/op-tak/>

Riadiacim orgánom OP TAK je MPO ČR. API plní úlohu sprostredkujúceho subjektu. OP sa skladá z 5 priorít, ktoré sa ďalej delia na špecifické ciele, v rámci ktorých sú definované podporované aktivity:

- Priorita 1: Posilňovanie výkonnosti podnikov v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a ich digitálnej transformácie
- Priorita 2: Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti MSP
- Priorita 3: Rozvoj digitálnej infraštruktúry
- Priorita 4: Posun k nízkouhlíkovému hospodárstvu
- Priorita 5: Efektívnejšie nakladanie so zdrojmi

2.2.3 Systém podpory podnikania v Maďarsku

2.2.3.1 Dotácie

Ako v ostatných krajinách V4, aj v Maďarsku sa veľká časť dotácií a nenávratných finančných príspevkov financuje prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ. V rokoch 2014 – 2020 malo Maďarsko vyčlenených približne 21,9 mld. EUR na politiku súdržnosti (EFRR, ESF, KF). Z toho pre tematický cieľ Konkurencieschopnosť MSP malo k dispozícii 4 mld. EUR. Maďarsko v tomto programovom období disponovalo 7 nasledovnými OP:

- OP Konkurencieschopné stredné Maďarsko
- OP Hospodársky rozvoj a inovácie
- OP Životné prostredie a energetická efektívnosť
- OP Rozvoj ľudských zdrojov
- OP Integrovaná doprava
- OP Verejná správa a rozvoj verejných služieb
- OP Územný rozvoj

Pre posilnenie konkurencieschopnosti MSP sú určené najmä OP Konkurencieschopné stredné Maďarsko a OP Hospodársky rozvoj a inovácie. Celkovo v rozpočtovom období podporili 29 700 subjektov.

V súčasnosti už disponuje programom GINOP Plusz na programovacie obdobie 2021 – 2027, ktorý podrobnejšie rozoberáme v kapitole 2.2.3.6.

Maďarsko kladie veľký dôraz na podporu výskumu a vývoja a jej prepojenie s MSP. NKFI poskytuje granty a dotácie podnikateľom zaoberajúcim sa výskumnou a vývojovou činnosťou. Cieľom týchto grantov je stimulovať inovácie, technologický pokrok a spoluprácu medzi výskumnými inštitúciami a podnikmi (<https://nkfih.gov.hu/>).

2.2.3.2 Zvýhodnené úvery, pôžičky a bankové záruky

Viac ako tretina úverového a kapitálového financovania domácich MSP je krytá nejakým druhom preferenčnej schémy a 18 % bankových úverov MSP je sprevádzaných štátom podporovanými hotovostnými zárukami. Opatrenia a podpora MSP je realizovaná najmä Maďarskou rozvojovou bankou, ktorá poskytuje podnikateľom rôzne podporné a finančné programy, aj v spolupráci s komerčnými bankami a ostatnými finančnými partnermi. Taktiež

Maďarsko využíva Széchenyi Card Program MAX+, štátom podporovaný úverový program. Produkty tohto programu sú zamerané na rôzne typy podnikateľských úverov, ako napr.:

- szechenyi leasing max+
- szechenyi liquidity credit max+
- szechenyi investičný úver max+
- mikropôžička szechenyi max+
- poľnohospodársky szechenyi investičný úver max+
- szechenyi tourist card max+
- investičný úverový program Exim factory rescue
- prečerpanie karty szechenyi max+
- úverový program „KKV Technology“ – dotovaný úver pre mikro, MSP na financovanie nákupu akcií a prevádzkových nákladov
- pôžička na financovanie podnikov so sociálnym účelom
- szechenyi liquidity credit max
- szechenyi investičný úver max

Cieľom záručných programov Széchenyi je rozvoj MSP prostredníctvom financovania rozvojových zámerov formou záruky, ktoré zvyšujú šance mikropodnikov, MSP na získanie úveru. Pri úverových programoch je ich účelom najmä nákup strojov, zariadení, iného hmotného a nehmotného majetku a iných investícií, rozšírenie a/alebo rozvoj existujúceho podnikateľského majetku alebo prenajatej infraštruktúry, nákup nehnuteľností, financovanie súvisiace so spustením hospodárskej činnosti, rozšírením činnosti, financovaním súvisiacim s investíciami alebo rozvojom alebo posilnením existujúcej činnosti, vrátane financovania obstarávania v súlade s týmito podmienkami.

2.2.3.3 Daňové úľavy a oslobodenia

Právna úprava týkajúca sa daňových úľav v Maďarsku, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2022, zmenila podmienky jej využitia tak, že úľavy na rozvojovú daň sa stali oveľa dostupnejšími. Nezanedbateľnú časť z objemu investícií maďarských firiem si možno odpočítať z korporátnej dane, ktorej vstupná hranica sa tiež v poslednom čase výrazne znižuje. V prípade investícií, opcia poskytuje veľmi výraznú zľavu na dani z príjmu právnických osôb, a to až do 13 rokov od aktivácie investície, pričom zľava priamo znižuje výšku dane na zaplatenie, nie jej základ.

S výnimkou najväčších investícií, nie je použitie úľavy na dani z rozvoja podmienené povolením. Jedinou podmienkou je oznámenie zámeru ministerstvu financií formou, ktorá je stanovená v legislatíve a samotnú zľavu je možné uplatniť si samozdanením.

Podnik môže zväziť rozvojovú daňovú úľavu, ak napr.:

- ako MSP plánuje investovať minimálne 50 mil. HUF v prípade malého podniku a 100 mil. HUF v prípade stredného podniku,
- v súčasnej hodnote plánuje investovať najmenej 3 mld. HUF,
- chce vytvárať pracovné miesta a dlhodobo ich udržiavať,

- plánuje investíciu na ochranu životného prostredia, výskumné a vývojové účely, na filmovú a video produkciu alebo na vytvorenie hygienických podmienok potravín (v prípade potravín živočíšneho pôvodu),
- chce investovať v oblasti zóny voľného podnikania alebo v rámci navýšenia základného imania vydáva akcie, zaviedol ich na regulovaný trh a následne plánuje investíciu (podmienkou je investícia v hodnote min. 100 mil. HUF).

2.2.3.4 Poradenstvo, mentorstvo a vzdelávanie

Vláda Maďarska sa snaží zvýšiť konkurencieschopnosť a efektívnosť sektora MSP zabezpečením osobného a profesionálneho mentoringu MSP, formovaním finančného a podnikateľského prístupu MSP. Vytvorila na to projekt „Zvyšovanie efektívnosti sektora MSP rozvíjaním finančných znalostí a poskytovaním podnikateľského mentoringu“ (GINOP -1.1.2-VEKOP-17) na zvyšovanie efektívnosti sektora MSP. V priebehu projektu sa na národnej úrovni bezplatne sprístupnila minimálne 500 mikropodnikom, MSP mentorská sieť skúsených podnikateľov a profesionálov, ktorá poskytuje osobný mentoring pre podnikateľky, mladé podnikateľky a spoločnosti, ktoré čelia generáčnej výmene a poskytuje odborný mentoring pre firmy, ktoré sa chystajú vstúpiť na zahraničný trh, alebo chcú zvýšiť svoj podiel na zahraničnom trhu, prípadne sa chystajú stať sa dodávateľom, alebo chcú zvýšiť svoj dodávateľský podiel. Okrem toho je na národnej úrovni a bezplatne dostupný pre mikropodniky a MSP obsah na formovanie finančného podnikateľského myslenia na zvýšenie ich efektívnosti a špecifické finančné poradenstvo pre najmenej 1 500 podnikov.

Agentúra pre rozvoj podnikania poskytuje podujatia a školenia v oblasti podpory MSP. Osobitnú pozornosť venuje podnikateľom zo znevýhodnených oblastí – ktorí už dnes tvoria takmer 50 % klientov Agentúry pre rozvoj podnikania – podniky, ženské podniky, scaleupy, a pre špeciálne podnikateľské cieľové skupiny (startupy, sociálne podniky), aby služby zasahovali do širokého spektra podnikateľských životných situácií. Organizácia poskytuje aj služby inkubácie a mentoringu inovatívnych začínajúcich mikropodnikov a malých podnikov, posilňovanie využívania znalostí, podporu podnikom službami výskumu a vývoja.

2.2.3.5 Prístup na trhy

Na internacionalizáciu MSP vyvíja aktivity predovšetkým HEPA, ktorá poskytuje maďarským firmám bezplatné služby prispôbené ich úrovni rozvoja exportu. Vykonáva podrobné posúdenie exportnej zrelosti pre firmy, ktoré majú záujem o export svojich produktov a služieb. Cielené zvyšovanie konkurencieschopnosti maďarských podnikov sa realizuje v rámci OP GINOP Plusz – Rozvoj podnikania a internacionalizácia MSP, kde MSP s významným rastovým potenciálom získavajú služby na rozvoj podnikania založené na presadzovaní sa na exportnom trhu. Oblasťami internacionalizácie sú existencia unikátnej znalostnej základne, unikátnej technológie, vlastnej značky a vlastnej zahraničnej distribúcie. Úlohou rozvoja podnikania v rámci GINOP Plusz je posilniť konkurencieschopnosť MSP, t. j. vybudovať stratégiu pre uplatnenie sa na zahraničnom trhu. Dôraz sa kladie na rozvoj prioritných oblastí podľa stratégie S3 (napr. zelená ekonomika, obehové hospodárstvo a kreatívny priemysel).

2.2.3.6 Podpora podnikania MSP zo štrukturálnych fondov v programovacom období 2020 – 2027

Partnerská dohoda Maďarska na roky 2021 – 2027 stanovuje využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ v objeme 3,250 mld. EUR na obdobie od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2027. Z partnerskej dohody vychádza GINOP Plusz, ktorý má 6 priorít, pričom investície budú

smerované do oblastí podpory v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti a špecifického cieľa Fondu na spravodlivú transformáciu. Hlavné aktivity na podporu podnikania sa nachádzajú v prioritě Rozvoj podnikania.

Tabuľka 2.5 Aktivity operačného programu GINOP Plusz

Názov aktivity	Zameranie aktivity
Priorita 1 Rozvoj podnikania	
GINOP Plus-1.1.1-22	Poskytovanie cieľených služieb rozvoja podnikania pre mikro, MSP
GINOP Plus-1.1.2-21	Maďarský multiprogram – Podpora mikro, MSP s vynikajúcou výkonnosťou a významným rastovým potenciálom
GINOP Plus-1.1.3-22	Zvyšovanie efektivity, aktivity na burze a povedomia o ESG domácich mikro, MSP
GINOP Plus-1.2.1-21	Podpora vývoja, ktorý pomáha mikropodnikom, MSP prispôsobiť sa moderným obchodným a výrobným výzvam
GINOP Plus-1.2.2-22	Program opätovného spustenia podnikania v maďarskom Falu
GINOP Plus-1.2.3-21	Podpora rozvoja, ktorý pomáha mikropodnikom, MSP prispôsobiť sa moderným obchodným a výrobným výzvam v najviac znevýhodnených regiónoch
GINOP Plus-1.3.1-21	„Green National Champions“ – Podpora technologického rozvoja mikro, MSP pôsobiach v oblasti zelenej ekonomiky
GINOP Plus-1.4.3-22	Úverový program SME Technology Plus
Priorita 2 Výskum, vývoj, inovácie	
GINOP Plus-2.1.1-21	Podpora podnikového výskumu, vývoja a inovačných aktivít
GINOP Plus-2.1.2-22	Príprava projektov zameraných na vytvorenie a rozvoj vedecko-inovačného parku
GINOP Plus-2.1.3-22	Realizácia projektov zameraných na vytvorenie a rozvoj vedecko-inovačného parku
GINOP Plus-2.2.1-22	Poskytovanie cieľených výskumných a vývojových služieb pre podniky a výskumné centrá, výskumné organizácie a organizácie na prenos znalostí
Priorita 3 Udržateľný trh práce	
GINOP Plus-3.1.1-22	Rozširovanie a rozvoj pracovnej sily
GINOP Plus-3.2.1-21	Zlepšenie adaptability a produktivity zamestnancov a spoločností prostredníctvom rozvoja pracovnej sily
Priorita 4 Záruka pre mladých ľudí	
GINOP Plus-4.1.1-22	Záruka pre mládež
Priorita 5 Vysokoškolské vzdelávanie, odborná príprava	
GINOP Plus-5.3.5-22	Učme pre Maďarsko! Stredoškolský mentorský program
Priorita 6 Cestovný ruch, ochrana dedičstva	
GINOP Plus-6.1.1-22	Výzva na prípravu na komplexný rozvoj kúpeľov národného a medzinárodného významu a ich prostredia
GINOP Plus-6.1.2-22	Komplexný rozvoj kúpeľov národného a medzinárodného významu a ich okolia

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: <https://njt.hu/jogszabaly/2021-1300-30-22>

2.2.4 Systém podpory podnikania v Poľsku

2.2.4.1 Dotácie

V rámci programovacieho obdobia 2014 – 2020 čerpalo Poľsko z iniciatívy Konkurencieschopnosť MSP cca 8,5 mld. EUR. V súčasnosti už nie sú pre podnikateľov otvorené žiadne výzvy na nenávratné finančné príspevky, prebieha ešte dočerpávanie alokovaných zdrojov. Národné OP a ich alokácia z EŠIF sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2.6 Národné operačné programy v Poľsku

	Operačný program	Alokácia z EŠIF
1	Program infraštruktúra a životné prostredie	27,4 mld. EUR
2	Program inteligentný rozvoj	8,6 mld. EUR
3	Program rozvoja vedomostí	4,7 mld. EUR
4	Program digitálneho Poľska	2,2 mld. EUR
5	Program Východného Poľska	2,0 mld. EUR
6	Program technickej podpory	0,7 mld. EUR

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/fundusze-dla-firm/>

Na podporu podnikania sú zamerané najmä OP Inteligentný rozvoj a Východné Poľsko.

Program Inteligentný rozvoj (OP SG) – 8,61 mld. EUR bol realizovaný v rámci 11 tematických cieľov a mal za cieľ podporovať vedecký výskum, vývoj nových, inovatívnych technológií a akcie na zvýšenie konkurencieschopnosti MSP. Financovanie smerovalo najmä na podporu procesu tvorby inovácií: od fázy inkubácie nápadov, cez výskumno-vývojové aktivity, prototypovanie, až po implementáciu výsledkov výskumu. Osobitný dôraz sa kladie na územný rozmer projektov, ako aj na podporu spolupráce v rámci vedeckých konzorcií, ako aj vedeckých jednotiek a podnikov. O spolufinancovanie v rámci OP SG sa mohli uchádzať tieto subjekty: podniky (najmä MSP), vedecké pracoviská, inštitúcie podnikateľského prostredia a klastre.

Program pre východné Poľsko (OP Východné partnerstvo) – 2 mld. EUR. Ide o dodatočný nástroj finančnej podpory pre 5 vojvodstiev východného Poľska: Lubelskie, Podlaskie, Podkarpacie, Świętokrzyskie a Warmińsko-Mazurskie, ktorý dopĺňa a posilňuje aktivity vykonávané v rámci regionálnych a národných programov európskej kohéznej politiky. Program je určený na podporu východných vojvodstiev krajiny v oblastiach: inovácií a výskumu a vývoja, konkurencieschopnosti podnikov, najmä v oblasti internacionalizácie, zlepšovania efektívnosti dopravných systémov vojvodských miest a ich funkčných oblastí, zvýšenie vnútornej súdržnosti makroregiónu. Základom pre výber oblastí, na ktoré sa podpora vzťahuje, je aktualizovaná Stratégia sociálno-ekonomického rozvoja východného Poľska do roku 2020. Prijemcami programu sú: podnikatelia, klastrové iniciatívy, inovačné centrá, samosprávne celky a PKP PLK SA.

V programovacom období 2021 – 2027 je dotačná podpora inovácií a rozvoja konkurencieschopnosti poľského podnikateľského sektora zahrnutá v troch národných programoch: Európske fondy pre modernú ekonomiku, Európske fondy pre východné Poľsko a Európske fondy pre digitálny rozvoj, ako aj v regionálnych programoch. Poľské podniky môžu získať finančné prostriedky EÚ predovšetkým na výskumné a vývojové aktivity, rozširovanie infraštruktúry výskumu a vývoja a spoluprácu s vedou, vrátane posilňovania kompetencií. Viac informácií v kapitole 6.2.4.7.

2.2.4.2 Zvýhodnené úvery, pôžičky a bankové záruky

Programy zamerané na zvýhodnené úvery a bankové záruky poskytuje štátna PARP vo svojich programoch s názvom Garančné fondy na podporu rozvoja malého a stredného podnikania. Ich úlohou je ručiť za finančné záväzky podnikateľov, ktorí majú bonitu, ale nemajú kolaterál požadovaný financujúcimi inštitúciami, ako sú úverové fondy alebo banky. Poskytnuté záruky tvoria 50 % až 80 % sumy pôžičky alebo úveru.

(<https://www.parp.gov.pl/component/site/site/fundusze-poreczeniowe-na-wsparcie-rozwoju-malych-i-srednich-przedsiębiorcow>).

Ďalšie programy zamerané na zvýhodnené úvery a bankové záruky sú v Poľsku koncentrované v asociáciách:

- Poľská asociácia úverových fondov (<https://pzfp.pl>). Cieľom poskytnutia úverových fondov je zabezpečiť financovanie z externých zdrojov pre malých podnikateľov a začínajúce podniky, ktoré majú ťažkosti pri získavaní komerčných úverov tým, že nedisponujú dostatočnou zárukou alebo úverovou istinou.
- Národná asociácia garančných fondov (<https://ksfp.org.pl>). Záručné fondy poskytujú podnikateľom záruky na finančné záväzky. Cieľom záručných fondov v Poľsku je najmä uľahčiť prístup MSP k externému financovaniu v podobe bankových úverov a úverov na prevádzku vlastného podnikania.

2.2.4.3 Daňové úľavy a oslobodenia

Daňové úľavy sú v Poľsku upravené Zákonom z 10. 5. 2018, ktorý novelizoval nástroje oslobodenia od dane z príjmov právnických osôb, ktoré sú jednou z foriem regionálnej štátnej pomoci. Nový zákon umožňuje využívať oslobodenie od dane v celom Poľsku podnikom, ktoré realizujú nové investície ako vo verejnom, tak aj v súkromnom sektore. Podľa právnej úpravy sú nasledujúce podniky oprávnené získať štátnu pomoc vo forme oslobodenia od daní (Čl. 13 Nariadenia komisie EÚ č. 651/2014 zo 17. 6. 2014, ktorým sa niektoré druhy pomoci považujú za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa čl. 107 a 108 zmluvy):

- všetky spoločnosti tradičného priemyselného odvetvia, s výnimkou tých spoločností, ktoré vyrábajú alkohol, tabak a tabakové výrobky, výbušniny, oceľ, taktiež spoločnosti, ktoré pôsobia v sektore distribúcie a výroby energií, veľkoobchod a maloobchod, zariadenia ponúkajúce služby spojené s ubytovaním a prevádzkovaním herní. Vylúčenie z poskytovania podpory platí aj pre oceliarsky, hutnícky, železiarsky a uhoľný sektor a sektor dopravy, a to na základe právnych nariadení EÚ;
- vybrané spoločnosti zo sektora moderných služieb, ktoré sú zamerané na výskum a vývoj v oblasti technických a prírodných vied, služby IT, audítorské a účtovné služby, účtovníctvo s výnimkou daňových priznaní, telefónne, inžinierske a architektonické centrá a tiež služby technického výskumu a analýzy.

2.2.4.4 Poradenstvo, mentoring a vzdelávanie

Program rozvoja vedomostného vzdelávania je financovaný z ESF a zo špeciálnej rozpočtovej položky Iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí (YEI), ako aj zo štátneho rozpočtu. Je primárne určený na podporu zamestnanosti, pričom v niektorých opatreniach pomáha podnikateľom udržať, vzdelávať a zvyšovať kompetencie svojich zamestnancov. Taktiež je možné z tohto fondu získať príspevok na začatie podnikania.

Vzdelávanie určené pre MSP je financované z Programu rozvoja vedomostného vzdelávania a jeho ponuka v Poľsku je pomerne široká. Podnikatelia môžu využiť projekty, ktoré vyhovujú potrebám manažmentu aj zamestnancov.

Príklady aktuálnych vzdelávacích programov:

Nowy Start

Podpora pre tých, ktorí aj napriek neúspechu opäť rozbehli svoju podnikateľskú činnosť, súčasťou je pomoc pri rozbere príčin predchádzajúcich ťažkostí, podpora pri adaptácii na aktuálne zmeny, ako aj možnosť zaškolenia zamestnancov.

Národné verejné obstarávanie

Program na získanie kompetencií v oblasti problematiky verejného obstarávania v rámci Poľskej republiky.

Medzinárodné verejné obstarávanie

Program, ktorý pomôže získať alebo prehĺbiť vedomosti o tom, ako sa uchádzať o zahraničné verejné zákazky alebo verejné zákazky medzinárodných organizácií.

MSME Manager Academy – kompetencie v oblasti digitalizácie

Rýchlo napredujúca digitalizácia je v súčasnosti jednou z najväčších výziev, ktorým čelia manažéri poľských podnikov. Školenie a poradenstvo je určené na získanie vedomostí a zručností potrebných na efektívnu transformáciu firmy.

Nástupníctvo v rodinných firmách

Možnosť získať podporu poradcov, ktorí diagnostikujú situáciu v plánovaní nástupníctva vo firme – indikujú jej potenciálne príležitosti a hrozby, pomôžu navrhnúť nástupníctvo z právneho, finančného a organizačného hľadiska.

Innovation Manager Academy

Mentorský program, ktorý ponúka poradenskú pomoc od odborníkov spojenú so školením v oblasti inovácií.

2.2.4.5 Prístup na trhy

Poľské firmy využívajú viaceré typy programov pomoci EÚ, ktoré aktívne podporujú rozvoj firiem prostredníctvom ich internacionalizácie. Príkladom je program Podpora internacionalizácie ROP, Podpora internacionalizácie OP SG, či Podpora internacionalizácie Východné Poľsko.

Cieľom programov internacionalizácie MSP v Poľsku je financovanie nákladov na uvedenie produktov alebo služieb spoločností na nové zahraničné trhy:

- služby priamo súvisiace s implementáciou nového obchodného modelu, vrátane nákladov na reklamné materiály, školenia, preklady, testy;
- poradenské služby súvisiace s vývojom a prípravou na implementáciu nového obchodného modelu;
- účasť na medzinárodných veľtrhoch, výstavách alebo ekonomických misiách;
- náklady na obstaranie dlhodobého majetku, okrem nehnuteľností alebo nehmotného majetku v súvislosti s prípravou na internacionalizáciu činnosti, a to aj za účelom

zabezpečenia kybernetickej bezpečnosti činnosti podnikateľa v súvislosti s prípravou a nadviazaním spolupráce na zahraničných trhoch.

2.2.4.6 Podpora podnikania MSP zo štrukturálnych fondov v programovacom období 2021 – 2027

Dohoda o partnerstve na roky 2021 – 2027 bola pre Poľsko schválená v júli 2022. Pri novom rozdeľovaní eurofondov na kohéznú politiku bude mať k dispozícii vyše 76 mld. EUR.

Programy, ktoré Poľsko realizuje v programovacom období 2021 – 2027 sú nasledovné:

- Európske fondy pre infraštruktúru, klímu, životné prostredie

Investície do energetickej bezpečnosti Poľska, rozvoja obnoviteľných zdrojov energie, ochrany životného prostredia, bezpečnej a ekologickej dopravy, na rozvoj zdravotníctva, ako aj na rozvoj kultúry a ochranu kultúrneho dedičstva; rozpočet: 113,4 mld. PLN.

- Európske fondy pre modernú ekonomiku

Investície do výskumu a vývoja, inovatívnych projektov, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť ekonomiky. Program využijú najmä podnikatelia a vedecký sektor; rozpočet: 37,1 mld. PLN.

- Európske fondy sociálneho rozvoja

Program má za cieľ zlepšiť situáciu ľudí na meniacom sa trhu práce, s dôrazom na rozvoj školstva a zdravotníctva. Podpora rodičov v starostlivosti o deti a ľudí so špeciálnymi potrebami; rozpočet: 18,8 mld. PLN.

- Európske fondy pre digitálny rozvoj

Program urýchľuje cestu do digitálnej budúcnosti. Zvyšuje prístup k ultra rýchlemu širokopásmovému internetu a rozvíja elektronické služby. Posilňuje kybernetickú bezpečnosť a zlepšuje digitálnu kompetenciu spoločnosti; rozpočet: 9,2 mld. PLN.

- Európske fondy pre východné Poľsko

Poskytujú dodatočnú podporu pre východné Poľsko. Program využíva 5 vojvodstiev: Lubelskie, Podlaskie, Podkarpacie, Świętokrzyskie a Warmińsko-Mazurskie, ako aj časť Mazowieckie. Program uľahčuje rozvoj podnikania, dopravy a zahŕňa aj investície do energetických sietí, ochrany životného prostredia a cestovného ruchu; rozpočet: 12,3 mld. PLN.

- Európske fondy potravinovej pomoci

Finančné zdroje na podporu najchudobnejších a najnúdznejších; rozpočet: 2,4 mld. PLN.

- Európske fondy pre rybné hospodárstvo

Podpora spoločnej politiky rybného hospodárstva, námornej politiky EÚ, udržateľného rybolovu a ochrany živých morských zdrojov. Investície do potravinovej bezpečnosti a rozvoja udržateľnej modrej ekonomiky, do bezpečnosti a čistoty morí a oceánov. Zlepšuje efektívnosť medzinárodnej správy oceánov; rozpočet: 2,3 mld. PLN.

- Európske fondy pre migráciu, hranice a bezpečnosť

Pozostávajú z 3 programov: AMIF, Nástroj finančnej podpory pre správu hraníc a vízovú politiku v rámci IZGW a IBM.

- Technická pomoc pre európske fondy

Realizácia aktivít posilňujúcich potenciál prijímateľov európskych fondov a koordinačné projekty, napr. v oblasti európskych fondov; rozpočet: 2,5 mld. PLN.

- 16 regionálnych programov

Každé vojvodstvo má svoj vlastný program na financovanie investícií vo svojej oblasti. Regióny vďaka nim podpora podnikanie, prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a kultúre. Starajú sa o sociálnu infraštruktúru a životné prostredie. Fondy podporujú aj digitálne technológie, energetiku a dopravu; rozpočet: 155,4 mld. PLN.

- Programy Interreg (Európska územná spolupráca)

Programy majú medzinárodný charakter a podporujú kultúrnu výmenu, vedeckú, obchodnú a miestnu vládnu spoluprácu cez štátne hranice; rozpočet: 2,2 mld. PLN.

Podpora podnikania MSP je zahrnutá vo viacerých prioritách Partnerskej dohody, ako ukazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2.7 **Priority zamerané na podporu podnikania v partnerskej dohode na roky 2021 – 2027 v Poľsku**

Priorita	Zameranie priority
Podpora podnikateľov	Poskytovanie finančných prostriedkov v oblasti výskumu a vývoja, implementácie nových riešení, infraštruktúry výskumu a vývoja, internacionalizácie, rozvoja kompetencií, digitalizácie, zelenej ekonomiky.
Prostredie priaznivé pre inovácie	Podpora projektov strategického významu pre poľskú ekonomiku, vrátane napr. rozšírenia verejnej výskumnej infraštruktúry, transfer a komercializácia technológií vyvinutých na univerzitách a ústavoch, posilnenie potenciálu inštitúcií podnikateľského prostredia, ako sú akcelerátory, klastre, výskumné inštitúcie, rozsiahla podpora startupov a rozvoja podnikov začínajúcich s inovačnými aktivitami – Innovation Coach.
Ekologizácia podnikov	Podpora projektov priamo prispievajúcich k realizácii cieľov Európskej zelenej dohody, vrátane klimatickej neutrality, zelenej transformácie ekonomiky a trvalo udržateľného rozvoja. Ponuka pre podniky bude zahŕňať zelený záručný fond, ekologický úver a projekty IPCEI. Doplní ho inovatívne verejné obstarávanie na výskumno-vývojové práce na technológiách a produktoch, ktoré ešte neexistujú na trhu, žiaduce zo sociálnych a environmentálnych dôvodov.
Technická pomoc	Poskytovanie systémovej podpory potenciálnym prijímateľom prostredníctvom realizácie aktivít podnecujúcich a uľahčujúcich uchádzanie sa o prostriedky z programu, pokračovanie STEP, podpora prijímateľov pri implementácii projektov, ako aj poskytovanie administratívnej podpory pri implementácii Programu.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/o-programie>

Až 44 % alokovaných zdrojov (155,4 mld. PLN) z rozpočtu EŠIF je určených na 16 regionálnych programov. Každé vojvodstvo má svoj vlastný program, ktorý financuje investície v jeho území. Prioritami s rôznymi váhami dôležitosti v jednotlivých vojvodstvách sú:

- rozvoj podnikania,
- lepší prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a kultúre,

- zlepšenie sociálnej infraštruktúry,
- starostlivosť o životné prostredie,
- digitálne technológie, energetika a doprava.

Jednotlivé regionálne programy

- Európske fondy pre Dolné Sliezsko 2021 – 2027
- Európske fondy pre Kujavsko a Pomoransko 2021 – 2027
- Európske fondy pre Lublin 2021 – 2027
- Európske fondy pre Lubuskie 2021 – 2027
- Európske fondy pre región Lodž 2021 – 2027
- Európske fondy pre Malopoľsko 2021 – 2027
- Európske fondy pre Mazovsko 2021 – 2027
- Európske fondy pre Opolskie 2021 – 2027
- Európske fondy pre Podkarpatie 2021 – 2027
- Európske fondy pre Podlaskie 2021 – 2027
- Európske fondy pre Pomoransko 2021 – 2027
- Európske fondy pre Śląskie 2021 – 2027
- Európske fondy pre Świętokrzyskie 2021 – 2027
- Európske fondy pre Warmia a Mazury 2021 – 2027
- Európske fondy pre Veľkopoľsko 2021 – 2027
- Európske fondy pre Západné Pomoransko 2021 – 2027

2.2.5 Spoločné programy štátov V4, Rakúska a Nemecka zamerané na dlhodobé trendy vývoja v globálnej ekonomike

Okrem programov jednotlivých krajín, poskytuje EÚ aj zdroje na nadnárodnú spoluprácu. Väčšina zdrojov je pritom zameraná na priamu cezhraničnú spoluprácu susedných regiónov.

2.2.5.1 Cezhraničná spolupráca

Programy Interreg VI sú programami spolupráce medzi susednými štátmi a sú doplnkom hlavných európskych programov, napr. Programu rozvoja vidieka SR alebo programov implementovaných v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti. Tieto programy sú primárne určené na ďalšiu spoluprácu v špecifických politických oblastiach. Riadiacim orgánom programov SR je MIRRI.

Projekty nie sú primárne určené na podporu malého a stredného podnikania, preto ich spomíname len okrajovo.

2.2.5.2 Nadhraničná spolupráca

Interreg Dunajský nadnárodný program 2021 – 2027

Výzvy zamerané na súčasné trendy vývoja globálnej ekonomiky s prihliadnutím na špecifiká Dunajského regiónu sú predmetom medzinárodného programu Interreg Dunajský nadnárodný program 2021 – 2027, pričom národným kontaktným bodom je v rámci SR MIRRI.

Hlavným zameraním tohto programu sú tie tematické oblasti, v ktorých sa spájajú lokálne opatrenia s tými relevantnými a špecifickými potrebami, ktoré možno efektívne riešiť nadnárodnými projektmi (napr. vyludňovanie, migrácia, ekonomické nerovnosti, energetická závislosť, zmena podnebia). V tomto veľmi heterogénnom a rôznorodom regióne je potrebné klásť osobitný dôraz na zabezpečenie toho, aby sa rôzne potreby krajín (vzhľadom na ich odlišné politické a ekonomické postavenie) posudzovali pomerne vyváženým a dobre integrovaným spôsobom. Prienik podpory podnikania a trendov vývoja globálnej ekonomiky je v rámci programu v nasledovných cieľoch:

1. Priorita 1 – Konkurencieschopnejší a inteligentnejší podunajský región

- RSO1.1. Rozvoj a posilňovanie výskumných a inovačných kapacít a zavádzanie vyspelých technológií
- RSO1.4. Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie

2. Priorita 2 – Ekologickejší, nízkouhlíkový podunajský región

- RSO2.2. Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou o energii z obnoviteľných zdrojov (EÚ) 2018/2001[1], vrátane kritérií udržateľnosti v nej stanovených
- RSO2.4. Podpora prispôsobenia sa zmene klímy a predchádzania rizikám katastrof, odolnosť zohľadňujúca prístupy založené na ekosystémoch

Interreg CENTRAL EUROPE

Ide o program EÚ na financovanie súdržného regionálneho rozvoja. Podporuje projekty nadnárodnej spolupráce s potenciálom zmeniť strednú Európu nadobro. Do konca programového obdobia v roku 2027 sa očakáva financovanie viac ako 1 000 organizácií vo viac ako 100 projektoch. Program financuje nadnárodnú spoluprácu v prospech 148 mil. ľudí v regiónoch a mestách deviatich členských štátov EÚ: Rakúska, Chorvátska, ČR, Nemecka, Maďarska, Talianska, Poľska, SR a Slovinska.

Prienik podpory podnikania a trendov vývoja globálnej ekonomiky je v rámci 4 priorít programu v nasledovných cieľoch:

▪ Priorita 1 Spolupráca pre inteligentnejšiu strednú Európu

Stredná Európa je kľúčovou hospodárskou oblasťou v EÚ s robustným priemyselným jadrom. Dlhodobá spolupráca v oblasti obchodu, ako aj v oblasti investícií a priemyslu, vyústila do silných funkčných väzieb v celej programovej oblasti.

Aby zostali konkurencieschopné, územia musia zvládnuť prebiehajúci prechod na digitalizovanejšie, ekologickejšie a odolnejšie hospodárstvo. Rozhodujúce je, že to musia dosiahnuť sociálne inkluzívnym a spravodlivým spôsobom.

SO 1.1 Posilnenie inovačných kapacít v strednej Európe

SO 1.2 Posilňovanie zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie v strednej Európe

▪ **Priorita 2 Spolupráca pre zelenšiu strednú Európu**

Stredná Európa je oblasť bohatá na zdroje prírodného dedičstva a biodiverzitu. Tento dôležitý faktor lokalizácie je však ohrozený zmenou klímy, priemyselnými aktivitami a neutržateľnými modelmi spotreby a mobility.

Územia musia reagovať na výzvy zhoršovania životného prostredia a zmeny klímy podporou efektívneho využívania zdrojov, ochranou a obnovou biodiverzity, ako aj znížením znečistenia.

Program pomáha regiónom, mestám a podnikom spolupracovať na vyššie uvedených výzvach. Uľahčujeme ich cezhraničnú spoluprácu pri vývoji a testovaní inšpiratívnych riešení pre zelenšiu strednú Európu.

SO 2.1: Podpora energetického prechodu do klimaticky neutrálnej strednej Európy

SO 2.2: Zvyšovanie odolnosti voči rizikám zmeny klímy v strednej Európe

SO 2.3: Napredovanie obehového hospodárstva v strednej Európe

SO 2.4: Ochrana životného prostredia v strednej Európe

SO 2.5: Ekologická mestská mobilita v strednej Európe

2.2.6 Porovnanie systémov podpory podnikania krajín V4

Systémy podpory podnikania krajín V4 má veľa spoločných znakov, ktoré vyplývajú jednak zo zjednotených strategických rozvojových dokumentov na európskej úrovni, a jednak z podobného vývoja podnikania po roku 1989 v týchto krajinách. Krajiny V4 vo veľkej miere využívajú na podporu MSP najmä štrukturálne fondy, v rámci ktorých sa tieto aktivity realizujú pod prioritou Konkurencieschopnosť MSP a v menšej miere v rámci ďalších programov a priorít EFRR (zelená ekonomika, obehové hospodárstvo) a ESF (vzdelávanie). V programovacom období 2021 – 2027 SR a ČR mierne navýšili alokáciu do priority Konkurencieschopnosť MSP, na druhej strane Poľsko a Maďarsko tieto investície mierne znižujú. V prípade Poľska sa však navýšila alokácia zdrojov do regiónov, ktoré majú vlastné OP a rozhodujú o alokácii zdrojov podľa špecifických potrieb svojich území, vrátane podpory podnikania. Ostatné krajiny V4 majú podporné programy pre MSP stále dosť centralizované na úrovni jednotlivých ministerstiev a im podriadených agentúr. V prípade SR sa na podporu decentralizácie otvorili národné podnikateľské centrá v krajských mestách (v rámci projektu Národné podnikateľské centrá v regiónoch, realizovaný SBA).

Pri porovnaní alokácie finančných zdrojov prišlo vo všetkých krajinách okrem Maďarska k navýšeniu alokácie zameranej na podporu konkurencieschopnosti MSP. Jednotlivé alokácie ukazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2.8 **Porovnanie objemu finančných prostriedkov pre prioritu konkurencieschopnosť MSP**

	Priorita konkurencieschopnosť MSP	
	Programové obdobie 2014 – 2020	Programové obdobie 2021 – 2027
SR	1,354 mld. EUR	1,890 mld. EUR
ČR	2,539 mld. EUR	3,450 mld. EUR
Maďarsko	4,000 mld. EUR	3,250 mld. EUR
Poľsko	8,500 mld. EUR	7,900 mld. EUR

Zdroj: Vlastné spracovanie, kurz NBS k 17. 6. 2023

Spoločným znakom krajín V4 je aj nedostatočná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií, ako aj transferu technológií medzi výskumnými inštitúciami a podnikmi. Nad rámec európskych programov vyvíja napr. Maďarsko vládne iniciatívy v podobe fondov na prepojenie VaV s podnikaním.

Zaostávanie SR oproti ostatným krajinám V4 sa dlhodobo ukazuje aj v efektívnosti čerpania zdrojov z prostriedkov EŠIF. Kým ČR, Maďarsko, aj Poľsko už majú uzavreté výzvy z OP z rozpočtového obdobia 2014 – 2020 a dnes už len dočerpávajú rozpočty zo zazmluvnených projektov a zároveň tieto krajiny majú už otvorené výzvy programovacieho obdobia 2021 – 2027, SR ešte stále dočerpáva projekty z predchádzajúceho obdobia. Prvé výzvy z OP Slovensko vyšli na konci mája 2023. Programy pre podnikateľov sú v aktualizovanom harmonograme plánovaných výziev (k 31. 2. 2023) naplánované na tretí štvrt'rok roku 2023.

Z hľadiska aktuálnych trendov vývoja, veľký dôraz v oblasti podpory podnikania kladú všetky krajiny V4 na digitalizáciu. ČR má otvorenú výzvu Digitálny podnik, ktorý slúži na automatizáciu a digitalizáciu MSP. Všetky krajiny V4 podporujú zavádzanie digitálnych technológií a zlepšovanie digitálnych zručností MSP. V rámci verejných digitálnych služieb využívaných MSP ide o nástroje na modernizáciu a efektívnejšie poskytovanie verejných služieb. SR však vykazuje veľmi vysoký podiel MSP, ktoré dosahujú veľmi nízky stupeň digitálnej intenzity (takmer 60 %), čo ju dostáva na poslednú priečku spomedzi všetkých krajín V4. Silnú podporu má aj zelená ekonomika. V rámci ochrany životného prostredia je to najmä podpora znižovania energetickej efektívnosti alebo zavádzanie technológií s nižším dopadom na kvalitu životného prostredia. Chýba však podpora vytvárania nových podnikov alebo nových inovácií v tejto oblasti.

Niektoré ďalšie globálne trendy sú v rámci podpory podnikania značne ignorované, napr. migrácia alebo podpora zdieľaných služieb. Prakticky žiadne podporné mechanizmy nepracujú s migráciou a jej vplyvom na podnikanie. Takisto rozvoj zdieľaných služieb nie je predmetom podpory a existuje len veľmi málo programov zameraných na obehové hospodárstvo.

3 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v jednotlivých krajinách

V rámci tejto kapitoly sú predstavené základné inštitucionálne a legislatívne aspekty podpory podnikania v krajinách V4. Jednotlivé krajiny majú veľmi podobné typy inštitúcií, ako aj legislatívne ukotvenie, ktoré často vychádza zo smerníc a nariadení EÚ.

3.1 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v SR

Systém podpory podnikania MSP v SR je tvorený hlavne MH SR, SZRB a SBA. Podpora podnikov v rôznych špecifických oblastiach je však realizovaná aj v rámci iných ministerských rezortov, najmä z hľadiska podporných nástrojov financovaných zo zdrojov EŠIF.

3.1.1 Ministerstvo hospodárstva SR

Medzi hlavné kompetencie MH SR v oblasti podpory malého a stredného podnikania patrí najmä:

- podpora malého podnikania a stredného podnikania, vrátane podpory potravinárskych produktov, ktoré nie sú zaradené do prílohy I Zmluvy o fungovaní EÚ a podpory spracovania dreva a biotechnológií,
- stratégia tvorby podnikateľského prostredia a podpora podnikateľského prostredia, vrátane podpory potravinárskeho podnikateľského prostredia, ktorého produkty nie sú zaradené do prílohy I Zmluvy o fungovaní EÚ a podnikateľského prostredia v oblasti spracovania dreva a biotechnológií,
- vnútorný obchod, zahraničný obchod, vrátane obchodovania s výrobkami obranného priemyslu a tvorby zahraničnej obchodnej politiky, ochranu spotrebiteľa s výnimkou ochrany spotrebiteľa pri poskytovaní finančných služieb a koordináciu politiky vnútorného trhu EÚ.

3.1.2 Slovak Business Agency

SBA, ktorej zakladateľom je MH SR, Združenie podnikateľov Slovenska a Slovenský živnostenský zväz, bola zriadená za účelom poskytovania pomoci pre MSP. Má v kompetencii implementáciu finančných aj nefinančných programov na podporu MSP. SBA realizuje Mikropôžičkový program, ktorého cieľom je sprístupnenie úverových zdrojov mikropodnikateľom, malým podnikateľom a začínajúcim podnikateľom. Prostredníctvom Národného holdingového fondu s. r. o., ktorý je dcérskou spoločnosťou SBA, je tiež poskytnutý rizikový kapitál na podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov. SBA taktiež realizuje národné projekty na podporu MSP: Národné podnikateľské centrum II – Bratislavský samosprávny kraj, Národné podnikateľské centrá v regiónoch a Internacionalizácia malých a stredných podnikov. Ide hlavne o poskytovanie konzultačných a vzdelávacích služieb pre MSP, ako aj realizácia účasti na medzinárodných odborných podujatiach a poskytovanie voucher poukážok na realizáciu procesných auditov.

SBA realizuje aj Národný projekt Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu „Think Small First“, ktorého hlavným cieľom projektu je zabezpečiť komplexné informácie o podnikateľskom prostredí, s dôrazom na MSP.

Medzi podstatné aktivity patrí aj podpora rodinného podnikania a program na podporu startupov.

3.1.3 Ostatné inštitúcie na podporu podnikania na Slovensku

Slovenská záručná a rozvojová banka

Hlavným poslaním inštitúcie je podpora malého a stredného podnikania na Slovensku. Prináša riešenia, ktoré zlepšujú prístup ku kapitálu pre podnikateľov na podporu vyšších investícií a inovácií s cieľom napomôcť ich rastu a rozvoju s pozitívnym vplyvom na zamestnanosť. Banka poskytuje viacero druhov zabezpečených úverov pre rôzne typy podnikov a v rôznych fázach ich rastu.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu

SARIO je štátnou agentúrou SR a spadá do pôsobnosti MH SR. Misiou SARIO je:

- akcelerovať investičný, exportný a inovatívny potenciál SR so zámerom vytvoriť z krajiny technologické centrum, atraktívne pre zahraničných investorov, expertov a potenciálnych obchodných partnerov,
- rozvíjať exportný potenciál v globálne konkurencieschopných odvetviach a teritóriách,
- podporovať expanzie etablovaných firiem, zahraničné investície,
- zvyšovať zamestnanosť v sektoroch s vysokou pridanou hodnotou a všetkých regiónoch v súlade so stratégiou a hospodárskou politikou Vlády SR.

Slovenská inovačná a energetická agentúra

Slovenská inovačná a energetická agentúra bola zriadená ako štátna príspevková organizácia rozhodnutím ministra hospodárstva SR č. 63/1999 s účinnosťou od 1. 5. 1999. Úlohy SIEA sú predovšetkým:

- pôsobí ako sprostredkovateľský orgán a implementačná agentúra pre štrukturálne fondy EÚ;
- zhromažďuje a vyhodnocuje údaje o energetickej efektívnosti a využívaní obnoviteľných zdrojov energie v SR;
- pripravuje podklady pre novelizáciu energetickej legislatívy;
- zastupuje SR v medzinárodných energetických projektoch;
- poskytuje bezplatné energetické poradenstvo pre domácnosti, podnikateľov a verejný sektor;
- zabezpečuje prevádzku monitorovacieho systému efektívnosti pri používaní energie;
- vykonáva skúšky špecialistov v energetike;
- od roku 2007 plní štátne úlohy v oblasti podpory inovácií, sleduje a vyhodnocuje inovačné aktivity v SR a navrhuje opatrenia na ich podporu;
- od roku 2015 plní úlohy Technologickej agentúry v súlade so Stratégiou výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR;
- v roku 2016 po uzatvorení Delegačnej dohody s EK sa stala národnou agentúrou pre Program Bohunice.

Združenie podnikateľov Slovenska

Združenie podnikateľov Slovenska je záujmové združenie, ktorého hlavným poslaním je zlepšovanie podnikateľského prostredia. Zastupuje firmy, ktoré v SR tvoria hodnoty a výrazne prispievajú k rastu našej ekonomiky.

Slovenský živnostenský zväz

Ide o združenie živnostenských spoločenstiev a profesijných cechov, poskytuje poradensko-konzultačné služby svojim členom aj verejnosti, organizuje odborné semináre, pripravuje odborné publikácie. Príjmy zväzu tvoria členské príspevky, dotácie, prostriedky z projektovej spolupráce a príjmy z vlastnej hospodárskej činnosti.

3.1.4 Legislatívny rámec podpory podnikania v SR

Legislatívny rámec podpory podnikania MSP v SR, ako aj v ostatných krajinách V4, je tvorený právnou úpravou Small Business Act (iniciatíva EÚ na podporu malého a stredného podnikania). Následne jednotlivé štáty uplatňujú ďalšiu legislatívu, ktorá priamo alebo nepriamo zasahuje do podpory podnikania MSP.

Medzi kľúčové zákony riešiace problematiku podpory podnikania v SR môžeme zaradiť:

- Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania v znení neskorších predpisov

Zákon upravuje formy a spôsob poskytovania podpory a taktiež pôsobnosť MH SR v oblasti malého a stredného podnikania. MH SR môže poskytnúť podporu priamou alebo nepriamou formou v súlade s pravidlami pre poskytovanie štátnej pomoci a minimálnej pomoci žiadateľovi, ktorého možno charakterizovať ako mikropodnikateľa, malého podnikateľa alebo stredného podnikateľa. V prípade nepriamej formy podpory môže byť podpora poskytnutá aj fyzickej osobe – nepodnikateľovi. V súlade s právnou úpravou MH SR môže poskytnúť podporu na:

- zakladanie, rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti mikropodnikov, MSP,
  - pracovné miesta v týchto podnikoch,
  - projekty združení na rozvoj mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov,
  - zakladanie a rozvoj obchodných spoločností povinne vytvárajúcich základné imanie so sídlom v SR, od vzniku ktorých neuplynulo viac ako 36 mesiacov, ktoré sú ovládané fyzickými osobami, jej zakladateľmi a sú inovačným podnikom, mikropodnikom, malým alebo stredným podnikom.
- Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o štátnej pomoci“)

Zákon upravuje základné práva a povinnosti poskytovateľa štátnej pomoci a poskytovateľa minimálnej pomoci, základné práva a povinnosti príjemcu štátnej pomoci a príjemcu minimálnej pomoci a výkon štátnej správy v oblasti poskytovania štátnej pomoci a minimálnej pomoci. Koordinátorom pomoci je Protimonopolný úrad SR.

- 121/2022 Z. z. Zákon o príspevkoch z fondov Európskej únie

Legislatíva upravuje právne vzťahy pri poskytovaní eurofondov z nového programového obdobia na roky 2021 – 2027, postup a podmienky poskytovania, práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním príspevkov z fondov EÚ, pôsobnosť orgánov štátnej správy a územnej samosprávy a zodpovednosť za porušenie podmienok.

- 539/2008 Z. z. Zákon o podpore regionálneho rozvoja

Zákon ustanovuje ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, pričom podpora je zameraná najmä na komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, rozvoj vedy, výskumu a vývoja, rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia, rozvoj ľudských zdrojov, rozvoj cestovného ruchu a ďalšie.

- 336/2015 Z. z. Zákon o podpore najmenej rozvinutých okresov

Zákon upravuje podmienky, systém a formy poskytovania podpory najmenej rozvinutým okresom.

- 185/2009 Z. z. Zákon o stimuloch pre výskum a vývoj

Zákon stanovuje pravidlá a postupy pre poskytovanie stimulov pre výskum a vývoj vykonávaný podnikateľmi zo všetkých odvetví národného hospodárstva SR tak, aby podnikatelia boli motivovaní vo väčšej miere zakladať svoj rozvoj a podnikateľské zámery na výsledkoch výskumu a vývoja.

- 91/2010 Z. z. Zákon o podpore cestovného ruchu

Zákon upravuje podporu cestovného ruchu v SR, práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pôsobiacich v cestovnom ruchu, tvorbu koncepcných dokumentov a financovanie rozvoja cestovného ruchu. Podporou cestovného ruchu sa rozumejú aktivity smerujúce k zvýšeniu počtu domácich a zahraničných návštevníkov, predĺženiu ich pobytu na území SR a zvýšeniu ich prínosu pre hospodárstvo.

Medzi kľúčové strategické dokumenty riešiace problematiku podpory podnikania v SR môžeme zaradiť:

- PD SR 2021 – 2027

Dokument stanovuje stratégiu pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ (pozri viac v kapitole 2.2.1.7)

- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR 2021 - 2027

Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR predstavuje strategický dokument určujúci ciele, systém politík a opatrení v oblasti VVaI v tých sektoroch ekonomiky SR, ktoré majú najväčší potenciál transformácie smerom k činnostiam a aktivitám s vyššou pridanou hodnotou a zároveň disponujú dostatočnou výskumnou a inovačnou kapacitou. Dokument tvorí základný rámec pre rozvoj ekosystému VVaI v SR, definuje opatrenia a nástroje na dosiahnutie strategických cieľov a slúži ako východisko k nastaveniu kontinuálnych procesov, ktoré budú prispievať k vytváraniu efektívneho systému podpory VVaI.

3.2 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v Maďarskej republike

Inštitucionálna podpora podnikania v Maďarsku je na najvyššej úrovni rozdelená medzi dve ministerstvá – ITM a Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu. Tieto ministerstvá zároveň disponujú viacerými organizáciami, ktoré priamo implementujú aktivity na podporu podnikania MSP.

3.2.1 Ministerstvo pre inovácie a technológie

ITM je zodpovedné za propagáciu inovácií a technológií v Maďarsku. Podporuje výskumné a vývojové projekty, poskytuje financovanie startupov a podporuje podnikanie.

Ministerstvo má niekoľko programov a zavedené iniciatívy na podporu podnikania a inovácií v krajine. Tu sú príklady:

- **Start-up Hungary:** Cieľom tohto programu je podporiť rast maďarského startup ekosystému. Poskytuje financovanie, mentorstvo a príležitosti na vytváranie sietí už v ranom štádiu startupov, ako aj prístup ku coworkingovým priestorom a inkubačným službám.
- **Inovačné vouchery:** ITM poskytuje inovačné vouchery MSP, ktoré potrebujú financie na podporu výskumných a vývojových aktivít. Tieto poukážky je možné použiť na krytie nákladov na poradenské služby, transfer technológií a ďalšie činnosti a s tým súvisiace inovácie.
- **Tech Transfer Office:** ITM zriadilo kanceláriu transferu technológií na pomoc univerzitám a výskumné inštitúcie, ktoré komercializujú svoje výsledky výskumu. Kancelária poskytuje podporu na patentovanie, udeľovanie licencií a vytváranie spin-off.
- **Centrum digitálnych inovácií:** ITM vyvíja centrum digitálnych inovácií, ktoré bude poskytovať MSP prístup k špičkovým digitálnym technológiám, ako je umelá inteligencia, blockchain a internet vecí. Centrum bude ponúkať školenia, mentoring a vytváranie sietí pre MSP.
- **Program Industry 4.0:** Cieľom tohto programu je podporiť digitálnu transformáciu maďarského priemyslu. ITM poskytuje financovanie spoločnostiam, ktoré chcú implementovať technológie Industry 4.0, ako je automatizácia, robotika a analýza údajov. Dotačný program Priemysel 4.0 má podporu 1,5 mld. HUF a prispieva k industrializácii s akcentom na inovačné činnosti, resp. priemyselné aplikácie výsledkov výskumu.
- ITM podporuje malé a stredné podnikanie aj prostredníctvom NKFI, ktorý je štátnym finančným fondom zabezpečujúcim štátnu podporu pre VVaI. Jeho zdrojom je inovačný príspevok hradený podnikmi, ako aj príspevok zo štátneho rozpočtu. Z fondu NKFI sa financujú aktivity, ktoré podnecujú bádateľský výskum, podnikovú inováciu, spoluprácu v podnikaní a výskumné miesta. V roku 2018 fond prefinancoval 80 mld. HUF.

3.2.2 Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu

Rozvoj exportu je jedným zo základných pilierov domácej hospodárskej politiky. Jedným z prioritných cieľov je zvýšiť do roku 2030 podiel z exportu podnikov s maďarskými vlastníckmi o 50 %. Základným strategickým nástrojom je Národný program stratégie exportu, ktorého cieľom je podpora expanzie maďarských firiem do zahraničia a ich transformácia na regionálne alebo globálne nadnárodné spoločnosti. Objem finančných zdrojov alokovaných na tento program predstavuje sumu 25 mld. HUF. V rámci dosahovania cieľov sú k dispozícii nasledovné programy:

- Zabezpečenie účasti na výstavách a podujatiach – cieľom je podporiť prezentáciu konkurencieschopných domácich produktov a služieb na zahraničných trhoch, veľtrhoch a výstavách. Program poskytuje pre MSP možnosť nezávislej prezentácie a priameho vyjednávania v národných stánkoch s jednotným vzhl'adom.
- Organizácia prezentácie produktov – aktívna podpora organizácie na základe znalosti informácií a zvláštností zahraničného trhu a asistencia pri administratívnej logistike, ktoré agentúra realizuje s podporou špecializovaných odborníkov.
- Poradenstvo pre oblasť inovácií na zahraničnom trhu – inovačné poradenstvo malým, stredným a veľkým spoločnostiam, ktoré chcú zvýšiť svoju konkurencieschopnosť rozvíjaním svojich inovačných schopností. Na základe prieskumu možno určiť mieru inovačnej orientácie spoločnosti, ako aj oblasti, ktoré očakávajú rozvoj.
- Konzultácie exportnej stratégie, test exportnej zrelosti – hodnotenie podniku z hľadiska jeho exportnej situácie a prehodnocovanie jeho plánov exportného trhu na najbližšie 1 – 3 roky. Súčasťou služby je analýza situácie spoločnosti, posúdenie exportovateľnosti produktov/služieb, výber potenciálnych cieľových trhov, stanovenie priorít a vypracovanie akčného plánu predaja.

Medzi ďalšie poskytované služby MSP patrí organizovanie obchodných fór a obchodných stretnutí, sprostredkovanie medzinárodného partnera či poradenstvo pri transakciách na zahraničných trhoch.

3.2.3 Maďarská agentúra pre rozvoj exportu

Priamo pod Ministerstvo zahraničných vecí a exportu spadá agentúra HEPA, ktorá disponuje viacerými nástrojmi zameranými na podporu expanzie maďarských podnikov schopných exportu na zahraničné trhy. Zahraničné partnerské kancelárie vyhľadávajú potenciálnych zákazníkov pre maďarských obchodných partnerov a propagujú exportovateľné produkty a služby maďarských podnikov prostredníctvom svojich nástrojov.

3.2.4 Ďalšie organizácie podpory rozvoja podnikania

Podporu podnikania v Maďarsku má vo svojich činnostiach aj Maďarská národná banka (Magyar Nemzeti Bank). Banka poskytuje finančné a poradenské služby pre podniky prostredníctvom svojich dcérskych spoločností, ako napr. Nadácia Maďarskej národnej banky a Maďarská rozvojová banka.

Maďarská rozvojová banka je zameraná na poskytovanie zvýhodnených úverov pre domáce podniky a súkromné osoby, plnenie rozvojových požiadaviek a úloh správy fondov v súvislosti s členstvom krajiny v EÚ. Banka pôsobí ako finančná inštitúcia so zameraním na investície od roku 1993 a poskytuje cez svojich 642 kontaktných bodov programy výhodných úverov a záruk (bližšie informácie sú v časti programy). V rámci nej pôsobí viacero dcérskych spoločností zameraných na niektoré aspekty podpory formou záruk či rizikového kapitálu, napr. cieľom spoločnosti Hiventures Zrt, zameranej na poskytovanie rizikového kapitálu, je podporovať inovatívne domáce spoločnosti a začínajúce podniky v ich inkubačnej, počiatočnej a rastovej fáze s finančnými prostriedkami v celkovej výške takmer 57 mld. HUF.

Ďalšou organizáciou na podporu podnikania je Maďarská obchodná a priemyselná komora. Táto komora poskytuje rôzne služby pre podniky, ako sú právne a daňové poradenstvo, príležitosti na vytváranie sietí, školenia a certifikačné programy.

V rámci regionálnej podpory fungujú v jednotlivých regiónoch Maďarská sieť centier rozvoja malého podnikania. Táto sieť poskytuje podporu služby pre MSP, vrátane školení, mentorstva a prístupu k financovaniu.

Agentúra Hungarian Investment Promotion Agency (HIPA) je najmä agentúrou na podporu prílevu zahraničných investícií, ale má aj program podporujúci zapájanie maďarských podnikov do medzinárodných dodávateľských sietí.

Národné združenie podnikateľov (<https://vosz.hu/>) bolo založené v roku 1988 ako prvé a jediné dobrovoľné národohospodárske, zamestnávateľské zastúpenie väčšinových maďarských súkromných podnikov v Maďarsku. Najdôležitejšími cieľmi združenia bolo zastupovanie záujmov podnikateľov pred národnými a miestnymi rozhodovacími fórami, zvyšovanie kapitálovej sily a predajnosti MSP a sprostredkovanie špeciálnych potrieb veľkých podnikov. Je obdobou Združenia podnikateľov Slovenska.

Maďarská obchodná a priemyselná komora (<https://mkik.hu/>) - základnou úlohou manažérsky zmysľajúcej novej komory je lobovanie a uľahčenie exportu kapitálu pri ochrane záujmov malých a stredných firiem. V programe komory je obnova organizácie na ochranu hospodárskych záujmov, ochrana záujmov maďarských podnikateľov a zameranie komory na služby, ktoré treba riadiť tak, ako je veľká spoločnosť zvyknutá. V medzinárodnom meradle je cieľom komory pomáhať domácim podnikateľským kruhom presadiť sa na zahraničnom trhu, predovšetkým pri príprave na európsku integráciu, ako aj vytvárať príležitosti na spoluprácu s podnikateľskými kruhmi susedných krajín. Za zmienku stojí medzinárodný vzťah medzi komorami – s takmer všetkými okolitými krajinami sú už podpísané bilaterálne dohody o spolupráci a MKIK sa pripojil k dohode zabezpečujúcej mnohonárodnú spoluprácu komôr krajín CEFTA. Od roku 1996 pôsobí v Budapešti Maďarský národný výbor Medzinárodnej obchodnej komory (ICC Hungary).

Národná asociácia mladých podnikateľov FIVOSZ (<http://www.fivosz.hu/>) je komunitou mladých maďarských podnikateľov a podnikavých mladých ľudí a je oficiálne uznávaným orgánom zastupovania záujmov v Maďarsku, aj v EÚ.

3.2.5 Legislatívny rámec podpory podnikania v Maďarsku

Medzi kľúčové zákony riešiace problematiku podpory podnikania v Maďarsku môžeme zaradiť:

- zákon XXXIV z roku 2004 o malom a strednom podnikaní (Törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról)

Jednou z najdôležitejších právnych úprav na podporu podnikania MSP v Maďarsku je zákon XXXIV z roku 2004 o malom a strednom podnikaní a podpore ich rozvoja. Účelom zákona je definovať mikropodniky, MSP, ako aj sumarizovať štátne dotácie na podporu ich rozvoja, a tým vytvárať ekonomické podmienky, ktoré dlhodobo zabezpečujú rast konkurencieschopnosti a zamestnanosti, tak na národnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ, znižovanie konkurenčných nevýhod, ako aj dobiehanie podnikov s požiadavkami EÚ.

Pôsobnosť zákona sa vzťahuje na mikropodniky, MSP, ako aj na podporu MSP a poskytovanie údajov týkajúcich sa MSP. Definuje tiež oblasti, ktoré možno v rámci MSP podporiť, a to:

- vytvorenie nevyhnutných podmienok na začatie podnikania,
- získavanie podnikateľských zručností a predpisov Európskeho spoločenstva, ako aj rozvoj podnikateľskej kultúry, vrátane organizácie a vedenia súvisiacich vzdelávacích programov, ako aj príprava metodických a vzdelávacích materiálov,

- zvládnutie a šírenie metód na zlepšenie úrovne riadenia a ekonomickej činnosti MSP,
  - poskytovanie informácií o technicko-hospodárskych a obchodných pravidlách a pravidlách a ponukách Európskeho spoločenstva, zhromažďovanie, vyhodnocovanie a distribúcia informácií, ktoré sa majú poskytnúť,
  - zlepšovanie konkurencieschopnosti vývojom technológií a zvyšovaním kvality produktov a služieb,
  - podpora rozvoja a posilňovania dodávateľských vzťahov,
  - rozšírenie prístupu k úveru,
  - rozvoj inovačnej kapacity,
  - skúmanie príležitostí na zahraničnom a domácom trhu, uľahčenie prístupu na trh a rozvoj obchodnej siete,
  - podpora spolupráce v oblasti výroby, predaja a obstarávania medzi MSP a spoločného postupu na trhu,
  - vytváranie podmienok pre výskum, ktorý MSP vykonávajú spoločne navzájom alebo s výskumnými a vývojovými inštitúciami, alebo preberanie výsledkov výskumu a ich zavádzanie do praxe,
  - zníženie administratívnej záťaže,
  - zabezpečenie účasti Maďarska v programoch Európskeho spoločenstva (členský poplatok a spolufinancovanie),
  - rating MSP,
  - organizovanie konferencií a podujatí súvisiacich s rozvojom MSP,
  - príprava výskumov, analýz, štúdií stanovujúcich stratégiu rozvoja MSP,
  - základné a pokročilé poradenstvo pre MSP,
  - podpora rozvoja s vplyvom na životné prostredie,
  - podpora ochrany duševného vlastníctva, rozvoj povedomia o ochrane duševného vlastníctva,
  - zabezpečenie rovnakých príležitostí pre prístup k informáciám o trhu,
  - podpora rozvoja v oblasti energetickej účinnosti⁵.
- zákon LXXVI. z roku 2014 o vedeckom výskume, vývoji a inováciách (Kutatás-fejlesztésről és innovációról szóló törvény)

Cieľom tejto legislatívy je stimulovať výskum, vývoj a inovačné aktivity v Maďarsku. Ustanovuje mechanizmy financovania, podporné programy a spoluprácu medzi podnikmi,

---

⁵ Tento zákon upravujú postupy pre čerpanie podpory zo zdrojov EÚ v novom programovacom období 2021 – 2027. Vymedzuje práva a zodpovednosti jednotlivých inštitúcií v procese čerpania podpory, ako aj fondy, ktorých sa toto nariadenie dotýka.

výskumnými inštitúciami a vládou. Zákon podporuje podnikanie v inovatívnych sektoroch a podporuje komercializáciu výsledkov výskumu.

- 210/2014. (VIII. 27.) Vládne nariadenie o použití cieľovej alokácie investičného stimulu (Befektetési ösztönzésről és vállalati támogatásokról szóló törvény)

Tento zákon sa zameriava na podporu investícií a poskytovanie podpory podnikom v Maďarsku. Zahŕňa opatrenia ako daňové stimuly, granty a podporné služby pre domácich a zahraničných investorov. Cieľom zákona je prilákať investície, stimulovať hospodársky rast a vytvárať pracovné príležitosti.

- Zákon LXXV z roku 2010 o zjednodušenom zamestnávaní

Pôsobnosť tohto zákona sa vzťahuje na pracovný pomer, ktorý možno založiť zjednodušeným spôsobom (ďalej len zjednodušený pracovný pomer), napr. na sezónnu prácu v poľnohospodárstve a cestovnom ruchu, ako aj na príležitostnú prácu.

- Zákon XXVII z roku 2022. zákon o kontrole nakladania s prostriedkami rozpočtu Európskej únie 2022 (évi XXVII. Törvény az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről)

- Zákon CLXXXI. z roku 2007 o transparentnosti dotácií poskytovaných z verejných zdrojov (2007. évi CLXXXI. Törvény a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról)

Ide o zabezpečenie legislatívy, ktorá presadzuje transparentné fungovanie inštitucionálneho systému, ktorý rozhoduje o udeľovaní a využívaní rozvojových dotácií. Rieši otázky zverejňovania údajov či konfliktu záujmov.

- 256/2021. (V. 18.) Vládne nariadenie o postupe pri čerpaní dotácií z jednotlivých fondov Európskej únie v programovom období 2021 – 2027, 256/2021. (V. 18.) Korm. Rendelet a 2021 – 2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről

- 440/2021. (VII. 23.) Vládne nariadenie o určení organizácií zodpovedných za implementáciu stratégie posilnenia maďarských mikropodnikov, malých a stredných podnikov 2019 – 2030, 440/2021. (VII. 23.) Korm. Rendelet a magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019 – 2030 végrehajtásával összefüggő feladatok ellátásáért felelős szervezetek kijelöléséről

Vláda ním poveruje IFKA na realizáciu nasledujúcich úloh súvisiacich s implementáciou Stratégie posilňovania maďarských mikropodnikov, malých a stredných podnikov na roky 2019 – 2030 (ďalej len Stratégia pre MSP):

- a) plnenie úloh agentúry pre rozvoj podnikania;
- b) podpora opätovného rozbehu podnikov v kríze;
- c) podpora osobitných podnikateľských cieľových skupín;
- d) pokračovanie a rozšírenie maďarského multiprogramu;
- e) pokračovanie programu moderného modelového závodu;
- f) ciele rozvoj podnikov, ktoré môžu byť napojené na zelenú ekonomiku a vykonávanie programu zelených národných šampiónov;
- g) zavedenie programov zameraných na posilnenie strategicky dôležitých sektorov.

- 61/2022. (II. 28.) Vládne nariadenie o podpore samosprávy súvisiacej so zľavou na dani z podnikania 2022 pre mikro, malé a stredné podniky

Medzi kľúčové strategické dokumenty riešiace problematiku podpory podnikania v Maďarsku môžeme zaradiť:

- Partnerská dohoda 2021 – 2027. Stratégia stanovuje stratégiu pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ (pozri kapitolu 2.2.3.6)
- Programová stratégia Národného fondu výskumu, vývoja a inovácií (NKFI) (<https://nkfih.gov.hu/palyazoknak>). Stratégia zameraná na budúci potenciál Maďarska s kľúčovými faktormi ako sú digitalizácia ekonomiky a zelená transformácia.
- Program Neumann János (). Inovačná stratégia, ktorá sa zameriava na prepojenie univerzít, výskumných ústavov a ekonomiky.
- Reformný program Nemzeti (<https://emet.gov.hu/nemzeti-tehetseg-program/>). Národný program reforiem stanovuje program hospodárskych a štrukturálnych reforiem Maďarska so zameraním na zlepšenie konkurencieschopnosti, zvýšenie produktivity a podporu udržateľného hospodárskeho rastu. Zahŕňa opatrenia na podporu podnikania, inovácií a investícií, ako aj iniciatívy na zlepšenie podnikateľského prostredia a podporu tvorby pracovných miest.
- Inovačná stratégia (<https://nkfih.gov.hu/hivatalrol/strategia-alkotas/kutatasi-fejlesztesi-innovacios-strategia>). Inovačná stratégia načrtáva víziu a ciele Maďarska na podporu inovácií, výskumu a vývoja (R&D). Jej cieľom je zvýšiť inovačnú kapacitu krajiny, podporiť spoluprácu medzi výskumnými inštitúciami a podnikmi a podporiť komercializáciu výsledkov výskumu. Stratégia zahŕňa opatrenia na podporu podnikania, prilákanie investícií do inovácií a vytvorenie podporného ekosystému pre inovatívne spoločnosti.
- Digital Welfare Program (<https://abouthungary.hu/tags/digital-welfare-programme>). Program digitálneho blahobytu sa zameriava na digitálnu transformáciu Maďarska a využitie digitálnych technológií na podporu hospodárskeho rastu. Jeho cieľom je zlepšiť digitálnu infraštruktúru, podporiť digitálne zručnosti a gramotnosť a podporiť digitalizáciu podnikov a verejných služieb. Program zahŕňa opatrenia na uľahčenie digitálneho podnikania, podporu startupov a povzbudenie osvojenia si digitálnych technológií spoločnosťami.

3.3 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v ČR

Podpora podnikania MSP v ČR je inštitucionálne riadená MPO ČR, ktoré priamo riadi dve špecializované agentúry – CzechInvest a CzechTrade.

3.3.1 Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR

MPO ČR poskytuje podporu prostredníctvom rôznych programov a grantov na podporu podnikateľských aktivít, inovácií, výskumu a vývoja a internacionalizácie podnikov. V rámci pôsobnosti rezortu ministerstva bol zriadený poradný orgán medzirezortného charakteru — Podnikateľská rada. Jej poslaním je rozvoj podnikateľského prostredia a zvyšovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti ČR. Predsedom Rady je minister priemyslu a obchodu.

Najvyšším orgánom Rady je plénum, ktoré je tvorené zástupcami verejného a súkromného (na úrovni najvyšších predstaviteľov inštitúcií) sektoru. Svojho zástupcu má v pléne aj Českomoravská konfederácia odborových zväzov. V súčasnej dobe má Rada 30 členov.

Ministerstvo má vlastnú príspevkovú organizáciu API (<https://www.agentura-api.org/cs/o-api/>), ktorá je implementačnou agentúrou pre dotačné programy podpory OP Podnikanie a inovácie pre konkurencieschopnosť (OP PIK 2014 – 2020) a OP Technológie a aplikácie pre konkurencieschopnosť (OP TAK 2021 – 2027).

3.3.2 CzechInvest

Podpora podnikania MSP v ČR je sústredená v agentúre CzechInvest – Agentúra pre podporu podnikania a investícií. Vznikla v roku 1992 a v súčasnej podobe funguje od roku 2004, kedy sa pôvodná agentúra spojila s CzechIndustry. Nezávisle pôsobí agentúra CzechTrade, ktorá podporuje MSP pri exportnej expanzii.

Agentúra CzechInvest je štátnou príspevkovou organizáciou zriadenou MPO ČR. Jej kľúčovou úlohou je podporovať podnikanie a investície na centrálnej, ako aj regionálnej úrovni, pričom sa snaží prepájať globálne trendy s regionálnymi podmienkami v ČR. Cieľom je premena ČR na inovačného lídra Európy. Medzi hlavné činnosti tejto agentúry patrí:

- rozvoj potenciálu českých technologických firiem,
- podpora tzv. „rýchlych investícií“,
- motivácia zahraničných investorov pôsobiacich v ČR k sofistikovaným komplementárnym investíciám,
- rozvoj a kultivácia národného startupového a spin-off prostredia,
- asistencia českým firmám pri vstupe na zahraničné trhy,
- propagácia českej ekonomiky, technológií a výskumu a vývoja v zahraničí,
- kultivácia podnikateľského a investičného prostredia vo všetkých regiónoch ČR (Online akadémia pre starostov, Passport podnikateľského prostredia, príklady dobrej praxe),
- spájanie partnerov z podnikateľskej a výskumno-vývojovej sféry,
- využívanie trendov v progresívnych sektoroch globálnej ekonomiky.

3.3.3 CzechTrade

CzechTrade je agentúrou na podporu exportu podriadenou MPO, ktorá vznikla v roku 1997. Cieľom agentúry je uľahčiť firmám rozhodovanie o výbere vhodných teritórií, skrátiť dobu vstupu na daný trh a podporiť aktivity smerujúce k ďalšiemu rozvoju firmy v zahraničí. Poskytuje informačný servis, poradenské a vzdelávacie služby zamerané na export, marketingovú podporu v zahraničí, exportné inkubátory (v Indii, USA, SAE a Kazachstane).

3.3.4 Ďalšie organizácie podpory rozvoja podnikania

- Podnikateľské inkubátory a akcelerátory: V ČR existuje množstvo podnikateľských inkubátorov a akcelerátorov, ktoré poskytujú priestor, zdroje a odborné poradenstvo pre začínajúce podniky. Tieto inštitúcie sú často zamerané na konkrétne odvetvia alebo technológie. Príkladom je Prague Startup Center, Liberecký podnikateľský inkubátor, Technologické centrum Hradec Králové.

- Regionálne rozvojové agentúry: Každý kraj v ČR má svoju vlastnú regionálnu rozvojovú agentúru, ktorá poskytuje podporu a poradenstvo v oblasti podnikania a investícií. Tieto agentúry sa zameriavajú na regionálne špecifiká a ponúkajú rôzne služby pre miestne podniky.
- Investorské fondy a fondy rizikového kapitálu: Okrem uvedených inštitúcií existujú aj rôzne fondy, ktoré sú spravované štátnymi a súkromnými organizáciami. Tieto fondy poskytujú finančnú podporu a dotácie pre inovatívne projekty, výskum a vývoj, rozvoj regiónov a ďalšie oblasti podnikania. Niektoré z nich poskytujú financovanie formou rizikového kapitálu. Príkladom takého fondu je NEWTON University Angel Fund, Soulmates Ventures, Seed Starter, Lumus Investors a mnohé ďalšie.

3.3.5 Legislatívny rámec podpory podnikania

Medzi kľúčové zákony riešiace problematiku podpory podnikania môžeme zaradiť:

- Zákon č. 47/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů o podpoře malého a středního podnikání. Zákon o podpore malého a stredného podnikania je základným zákonom, ktorý právne vymedzil podporu podnikania. Zákon upravuje systém a nástroje štátnej podpory malého a stredného podnikania (mimo poľnohospodárskej a lesníckej prvovýroby). Žiadatelia musia vyhovovať kritériám predpisov EÚ, mať trvalý pobyt/sídlo na území ČR. Zákon definuje formy (návratná finančná výpomoc, dotácia, finančný príspevok, záruka, úver so zníženou úrokovou sadzbou) a oblasti podpory (projekty zamerané na investície, hospodárske a technické poradenstvo, získavanie informácií o podnikaní, projekty výskumu a vývoja, nové pracovné miesta, účasť na veľtrhoch). Zriaďuje agentúru pre podporu podnikanie a investície „CzechInvest“, ktorá poskytuje podporu podľa tohto zákona. Zákon tiež stanovuje povinnosť vlády predkladať raz ročne správu o stave malého a stredného podnikania.
- Zákon č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách a o změně některých zákonů (zákon o investičních pobídkách), ve znění zákona č. 453/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 19/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 62/2005 Sb., zákona č. 443/2005 Sb., zákona č. 159/2007 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 457/2011 Sb., zákona č. 192/2012 Sb., zákona č. 407/2012 Sb., zákona č. 84/2015 Sb. a zákona č. 210/2019 Sb. Tento zákon definuje postupy a spôsoby pridelenia investičných stimulov. Definuje všeobecné podmienky, kto môže získať podporu, ako aj obsah samotnej žiadosti o podporu.
- Zákon č. 130/2002 Sb. Zákon o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Tento zákon stanovuje základné podmienky podpory výskumu a vývoja. Zavádza tri typy podpory – základný výskum, aplikovaný výskum a inovácie. Z pohľadu podnikov je potom dôležité vymedzenie účelovej podpory, ktorou môže byť grantový projekt, systémový projekt v oblasti inovácií, programový projekt či projekt veľkej výskumnej infraštruktúry. Definuje tiež základné aspekty nakladania s majetkom, údajmi a výsledkami zabezpečenými z danej podpory. Definuje tiež základné podmienky pre realizáciu verejnej súťaže vo výskume a vývoji. Ustanovuje vedenie zoznamu výskumných organizácií a základné podmienky, ktoré musia byť splnené pre zápis do tohto zoznamu.
- Nařízení vlády č. 428/2021 Sb. o přípustné míře veřejné podpory v regionech soudržnosti České republiky. Toto nariadenie definuje mieru spolufinancovania prípustnú pre jednotlivé regióny z pohľadu podpory zo zdrojov EÚ. Zároveň tento predpis stanovuje možné zvýšenie podpory pre malé podniky o 20 percentuálnych bodov a pre stredné podniky o 10 percentuálnych bodov.

Medzi kľúčové strategické dokumenty riešiace problematiku podpory podnikania v ČR môžeme zaradiť:

- Partnerská dohoda 2021 – 2027. Stratégia stanovuje stratégiu pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ (pozri kapitolu 6.2.2.7)
- Stratégia podpory malých a stredných podnikov v Českej republike 2021 – 2027 [SPMSP ČR 2021 – 2027]. Stratégia podpory MSP v ČR pre obdobie 2021 – 2027 je kľúčový dokument v oblasti podpory MSP, ktorý má za cieľ vhodne nastaviť politiku podpory MSP a vytvoriť také podmienky, aby pozíciu českých MSP v globálnej konkurencieschopnosti nezhoršovala, a naopak, aby predpoklady spojené s technologickým, vzdelávacím a vedeckým prostredím boli premenené na posilňovanie medzinárodnej pozície ČR. Súčasťou tohto komplexného rámca pre podporu MSP je 7 implementačných plánov pre každú zo zvolených kľúčových oblastí, medzi ktoré patrí: podnikateľské prostredie; prístup k financiám; prístup na trhy; pracovná sila, zručnosti a vzdelávanie; VVAI; digitalizácia; nízkouhlíková ekonomika a účinné nakladanie so zdrojmi.
- Digitálne Česko: Koncepcia Digitálna ekonomika a spoločnosť (2018) [Digitálny ČR KDES 2018 – 2030]. Digitálna ekonomika a spoločnosť je jedným z troch hlavných pilierov zastrešujúceho strategického dokumentu Digitálne Česko. Ide o dokument vlády pre oblasť digitálnej agendy a digitálnej ekonomiky ako celku. Nadväzuje na Akčný plán pre spoločnosť 4.0 a všetky ďalšie predchádzajúce vládne stratégie, ktoré riešili koordináciu digitálnej agendy, vrátane Akčného plánu pre rozvoj digitálneho trhu, Digitálneho Česka 2.0 a ďalších. Materiál zahŕňa smerovanie vládnej politiky a kľúčové opatrenia vlády na podporu rozvoja digitálneho trhu a digitálnej ekonomiky ČR. Materiál obsahuje vymedzenie gescií hlavných cieľov, vrátane uvedenia predpokladanej časovej náročnosti a koordinácie ich plnenia.

Materiál ďalej cieľi na vytváranie pridanej hodnoty v ČR najmä s ohľadom na prípravu trhu práce a na previazanosť medzi priemyselnou výrobou a kreatívnymi činnosťami (službami).

Materiál má za cieľ adresovať aktuálne diskutované socioekonomické javy v ČR, a to vrátane otázky financovania inovácií a domácich inovatívnych podnikov s vysokou pridanou hodnotou, zdrojov pre vnútornú modernizáciu a prechod na vzdelanostnú ekonomiku. To súvisí predovšetkým s oblasťou rozvoja fungovania kapitálového trhu v ČR, napr. v nadväznosti na plán EK na vytvorenie Únie kapitálových trhov a na odporúčanie Svetovej banky v jej analýze kapitálového trhu v ČR.

- Inovačná stratégia Českej republiky (<https://www.databaze-strategie.cz/cz/urad-vlady/strategie/inovacni-strategie-ceske-republiky-2019-2030>). Inovačná stratégia načrtáva víziu a ciele vlády na podporu inovácií, výskumu a vývoja v ČR. Zameriava sa na posilňovanie inovačného ekosystému, podporu transferu technológií, podporu spolupráce medzi výskumnými inštitúciami a podnikmi a zvyšovanie konkurencieschopnosti českých firiem prostredníctvom inovácií.
- Národná stratégia Priemyslu 4.0 (<https://www.ncp40.cz/>). Cieľom národnej stratégie Industry 4.0 je podpora digitálnej transformácie českého priemyslu. Zameriava sa na využitie pokročilých technológií, ako je automatizácia, umelá inteligencia a internet vecí, na zvýšenie produktivity, konkurencieschopnosti a inovácií vo výrobnom sektore. Stratégia zahŕňa opatrenia na podporu digitálneho podnikania, zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily a podporu spolupráce medzi akademickou obcou a priemyslom.
- Stratégia inteligentnej špecializácie (<https://www.ris3.cz/o-ris3/ris3-zakladni-popis-a-smysl>). Cieľom stratégie inteligentnej špecializácie je zamerať zdroje a investície na

klúčové oblasti konkurenčnej výhody a odbornosti v ČR. Identifikuje prioritné sektory a technológie pre rozvoj a podporuje zoskupovanie výskumných inštitúcií, podnikov a iných zainteresovaných strán. Cieľom stratégie je podporiť inovácie, spoluprácu a komercializáciu výsledkov výskumu.

3.4 Inštitucionálny a legislatívny rámec podpory rozvoja podnikania v Poľskej republike

Podnikateľské prostredie v Poľsku má viaceré formy inštitucionálnej podpory, ktoré sú určené na podporu rozvoja a rastu podnikania v krajine. Hlavnou z nich je Ministerstvo pre rozvojové fondy a regionálnu politiku. Podkapitola predkladá prehľad hlavných inštitucionálnych iniciatív a programov podpory podnikania.

3.4.1 Ministerstvo pre rozvojové fondy a regionálnu politiku

Ministerstvo pre rozvojové fondy a regionálnu politiku zodpovedá za formuláciu a realizáciu opatrení na podporu podnikania a inovácií. Jeho úlohou je vytvárať podnikateľské prostredie, zlepšovať podmienky pre rast a konkurencieschopnosť MSP a podporovať výskum a inovácie. Priamo na webovej stránke vlády Poľskej republiky funguje portál pre podnikateľov (<https://www.gov.pl/web/gov/uslugi-dla-przedsiębiorcy>), kde je možné nájsť všetky potrebné informácie týkajúce sa podnikania, rozvoja podnikania a možností, ktoré majú MSP na financovanie, zapojenie sa do verejných súťaží a pod.

3.4.2 Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (PARP)

Podriadenou organizáciou Ministerstva pre rozvojové fondy a regionálne politiky, ktorá vykonáva aktivity na podporu malého a stredného podnikania je PARP. Cieľom agentúry je realizovať programy ekonomického rozvoja podporujúce inovačné a výskumné aktivity MSP, regionálny rozvoj, rast exportu, rozvoj ľudských zdrojov a využívanie nových technológií v hospodárskej činnosti. PARP sa podieľa na realizácii národných a medzinárodných projektov financovaných zo štrukturálnych fondov, štátneho rozpočtu a dlhodobých programov EK. PARP sa aktívne podieľa na tvorbe a efektívnej realizácii štátnej politiky v oblasti podnikania, inovácií a adaptability personálu, pričom sa snaží pretransformovať na kľúčovú inštitúciu zodpovednú za vytváranie prostredia, ktoré podporuje podnikateľov. V súlade s princípom „najskôr myslieť v malom“ sú všetky činnosti agentúry realizované s osobitným dôrazom na potreby sektora MSP. Je centrálnym informačným zdrojom pre malého a stredného podnikateľa, ktorý v agentúre nájde všetky informácie týkajúce sa podpory podnikania. Dôležitou činnosťou agentúry sú aj vzdelávacie a marketingové aktivity na podporu podnikania. Ponuka služieb pre malých a stredných podnikateľov zahŕňa:

- Podpora spolufinancovania mikro, MSP v oblasti riadenia podnikov, vrátane ľudských zdrojov pre riadiacich pracovníkov – SME Manager Academy.
- Štartovacie platformy pre nové nápady – inkubačné a akceleračné programy.
- Podpora vzdelávania a poradenstva v oblasti digitálnej transformácie.
- Nástupníctvo v rodinných firmách – podpora poradcov, ktorí diagnostikujú situáciu v plánovaní nástupníctva vo firme, naznačia jej potenciálne príležitosti a hrozby.
- Aktivizácia podnikateľov v oblasti asistenčných a kompenzačných technológií a univerzálneho dizajnu.
- Zvýšenie výskumnej a inovačnej kapacity podnikov.

- Posilnenie potenciálu a profesionalizácia činnosti koordinátorov klastrov.
- Podpora podnikateľov, ktorí napriek neúspechu znovu rozbehli svoju podnikateľskú činnosť.

3.4.3 Poľská investičná a obchodná agentúra (PAIiZ)

PAIiZ (predtým Poľská agentúra pre informácie a zahraničné investície – PAIiZ) ako verejná inštitúcia zodpovedná za ekonomickú propagáciu Poľska na medzinárodnom trhu, zastrešuje množstvo podujatí organizovaných doma, aj v zahraničí. Poslaním organizácie je zvýšiť prílev priamych zahraničných investícií do krajiny, ako aj rozsah a dynamiku internacionalizácie poľských podnikov. Pôsobí v Poľsku aj prostredníctvom Kancelárií zahraničného obchodu (ZBH). Hlavné činnosti PAIiZ:

- ponúka rýchly prístup ku komplexným informáciám o ekonomickom a právnom prostredí podnikateľských projektov,
- pomáha aj pri prekonávaní administratívnych postupov pri konkrétnych projektoch, návrhu právnych riešení, hľadani správnej lokality a spoľahlivých partnerov a dodávateľov,
- aby agentúra mohla v plnej miere realizovať svoje poslanie a prispieť k zvýšeniu exportu poľského tovaru a služieb, udeľuje záštitu aj organizátorom veľtrhov a seminárov, ktorých hlavnými príjemcami sú poľskí exportéri alebo zahraničné firmy, ktoré majú záujem o dovoz poľských produktov,
- poskytuje tiež prístup k finančným nástrojom, vrátane poistenia ponúkaného inštitúciami združenými v skupine Polish Development Fund Group.

3.4.4 Ďalšie organizácie podpory rozvoja podnikania

Vládna platforma Industry of the Future bola vytvorená s cieľom posilniť kompetencie a konkurencieschopnosť podnikov pôsobiacich v Poľsku podporou ich transformácie smerom k priemyslu 4.0. Je zameraná na procesy digitálnej transformácie, implementáciu digitálnych produktov a služieb a zavádzanie obchodných modelov založených na najnovších riešeniach v oblasti, napr. inteligentná analýza dát, automatizácia a komunikácia strojov a ľudí so strojmi, virtualizácia procesov, ako aj kybernetická bezpečnosť.

Jedným z hlavných cieľov iniciatívy je aj posilnenie kompetencií ľudských zdrojov pre priemysel budúcnosti. Ide o školiace programy a inovatívne spôsoby riešení, ako aj posilnenie podnikateľského ekosystému vytvoreného poľskými výrobnými spoločnosťami. Tento cieľ dosahuje platforma vytváraním mechanizmov spolupráce, zdieľania znalostí a budovania dôvery vo vzťahoch medzi trhovými subjektmi zapojenými do procesu digitálnej transformácie. Prijaté opatrenia majú zapojiť spoločnosti do sieťovej spolupráce a spoluvytvárať nové hodnoty. Činnosť a podpora je smerovaná k podnikateľom, subjektom riadiacim inovačné klastre, subjektom pôsobiacim v prospech inovatívnej ekonomiky a sociálnym a ekonomickým partnerom. Medzi hlavné činnosti patrí:

- vykonávanie činností na zvýšenie ľudského a sociálneho kapitálu, najmä v kontexte priemyselnej transformácie,
- informovanie a školenie podnikateľov a zamestnancov o digitalizácii priemyslu,
- posilňovanie kompetencií zamestnancov pre priemysel budúcnosti prostredníctvom spolupráce s organizáciami poskytujúcimi technické vzdelávanie,
- budovanie povedomia podnikateľov a propagácia výhod digitalizácie priemyslu a využívania moderných technológií,

- podpora zvyšovania technologickej a organizačnej úrovne spoločností, vrátane spracovateľských, logistických a energetických procesov, ako aj digitálna integrácia týchto procesov,
- podpora používania inteligentných systémov založených na inteligentnej analýze údajov spoločnosťami,
- podpora riešení digitálnej transformácie, napr. v oblasti riadenia zmien, znalostí a inovácií,
- propagácia medzi podnikateľmi integrovaných technologických riešení zabezpečujúcich interoperabilitu, vytváranie dôveryhodných systémov výmeny údajov a pravidiel kybernetickej bezpečnosti.

Bank Gospodarstwa Krajowego <https://www.bgk.pl/> je štátom vlastnená banka, ktorá poskytuje pre podniky služby smerom k podporným úverovým a záručným programom. Realizujú sa cez ňu viaceré schémy financované z EŠIF.

3.4.5 Legislatívny rámec podpory podnikania v Poľsku

Medzi kľúčové zákony riešiace problematiku podpory podnikania v Poľsku môžeme zaradiť:

- Zákon z 30. 5. 2008 o niektorých formách podpory inovačných aktivít (Ustawa o wspieraniu działalności innowacyjnej)

Táto právna úprava umožňuje vykonávanie programov na podporu nasledujúcich aktivít:

- inovatívne produkty, služby a trhy;
- proinovačné kompetencie spoločnosti;
- kompetencie zamestnancov pri tvorbe a riadení inovácií;
- zručnosti podnikateľov v oblasti ochrany duševného vlastníctva;
- internacionalizácia inovačných aktivít;
- prepojenie medzi vedou a ekonomikou.

Zároveň definuje podmienky pre priznanie štatútu vedeckého a výskumného centra podnikateľským subjektom.

- Zákon o pravidlách používania finančných prostriedkov EÚ v rokoch 2021 – 2027 (Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021 – 2027)

Zákon definuje pravidlá implementácie programov politiky súdržnosti v programovacom období 2021 – 2027, subjekty podieľajúce sa na implementácii týchto programov a tejto politiky a spôsob spolupráce medzi nimi. Za koordináciu je zodpovedný minister za regionálny rozvoj. Definuje, kto je zodpovedný za jednotlivé programy ako riadiace orgány, základné parametre finančného systému podpory, či postupy monitorovania a hodnotenia programov.

- Zákon o špeciálnych ekonomických zónach (Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych)

Tento zákon definuje podmienky pre vytváranie špeciálnych ekonomických zón v Poľsku a fungovanie podnikateľských subjektov v týchto zónach. Zóna môže byť vytvorená s cieľom urýchliť rozvoj časti územia krajiny, a to najmä:

- rozvoj špecifických oblastí hospodárskej činnosti;
- vývoj nových technických a technologických riešení a ich využitie v národnom hospodárstve;
- rozvoj exportu;
- zvyšovanie konkurencieschopnosti vyrábaných produktov a poskytovaných služieb;
- rozvoj existujúcich priemyselných aktív;
- vytváranie nových pracovných miest;
- rozvoj nevyužitých prírodných zdrojov so zachovaním princípu ekologickej rovnováhy.

Definuje tiež spôsob kreovania a fungovania správcu zóny a podmienky poskytovania štátnej pomoci v týchto zónach.

- Zákon z 30. 4. 2004 o konaní vo veciach štátnej pomoci (ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej)

Tento zákon vymedzuje základné pravidlá štátnej pomoci, vrátane:

- konania o príprave návrhov programov štátnej pomoci, projektov individuálnej pomoci;
- definovanie príjemcov štátnej pomoci;
- pravidlá a spôsob poskytovania a vrátenia verejnej pomoci;
- zásady monitorovania štátnej pomoci.

Medzi kľúčové strategické dokumenty riešiace problematiku podpory podnikania v Poľsku môžeme zaradiť:

- Partnerská dohoda 2021 – 2027

Stratégia stanovuje stratégiu pre efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ (pozri kapitolu 6.2.4.6)

- Národná rozvojová stratégia 2030 (Strategia Rozwoju Kraju 2030) (<https://www.gov.pl/web/ia/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego-2030-ksrr>)

Táto stratégia stanovuje dlhodobú víziu a ciele sociálno-ekonomického rozvoja Poľska. Načrtáva strategické priority a opatrenia na podporu udržateľného hospodárskeho rastu, konkurencieschopnosti a inovácií. Cieľom stratégie je vytvoriť priaznivé prostredie pre podnikanie, pritiahnúť investície a podporiť rozvoj znalostnej ekonomiky.

- Stratégia rozvoja podnikania 2020 – 2025 (Strategia Rozwoju Przedsiębiorczości 2020 – 2025) (<https://www.gov.pl/>)

Táto stratégia sa zameriava špecificky na podporu podnikania a podporu rozvoja podnikania v Poľsku. Jej cieľom je vytvoriť podporný ekosystém pre podnikateľov, zlepšiť prístup k financovaniu a zdrojom, zlepšiť podnikateľské prostredie a podporiť inovácie a

konkurencieschopnosť. Stratégia zahŕňa opatrenia na uľahčenie zakladania a rastu nových podnikov a podporu existujúcich podnikov.

- Národná stratégia výskumu a vývoja na roky 2021 – 2030 (Krajowa Strategia Badań i Rozwoju 2021 – 2030) (<https://www.gov.pl/attachment/38c54257-5b35-4b2d-b379-c897a31c85e7>)

Táto stratégia načrtáva víziu a priority vlády pre výskum a vývoj (R&D) v Poľsku. Jeho cieľom je posilniť inovačnú kapacitu krajiny, podporiť investície do výskumu a vývoja a posilniť spoluprácu medzi podnikateľským sektorom, akademickou obcou a výskumnými inštitúciami. Stratégia podporuje rozvoj inovatívnych podnikov a komercializáciu výsledkov výskumu.

4 Identifikácia faktorov kvalitných podmienok podnikateľského prostredia

Je veľmi ťažké komplexne porovnať kvalitu podnikateľského prostredia. Podnikateľské prostredie je ovplyvňované veľkým množstvom rôznych faktorov. Tieto faktory sú od ekonomických, cez politické a právne, sociálno-kultúrne, technologické, až po environmentálne. To ukazuje extrémnu šírku faktorov. Značnú časť týchto faktorov je z pohľadu štátu náročné ovplyvniť, a to najmä pri externých faktoroch, pričom s mnohými sa podnikatelia museli v poslednej dobe vysporiadať, ako napr. COVID, vojna na Ukrajine a energetická kríza. Niektoré dôležité súčasti však vlády môžu ovplyvniť výraznejšie. Prehľad týchto opatrení je v tabuľke 4.1.

Tabuľka 4.1 Základné faktory kvality podnikateľského prostredia ovplyvniteľné štátom

Skupina faktorov	Príklady faktorov
Prístup ku kapitálu	Dostupnosť úverov, podporné programy pre prístup ku kapitálu, prístup k súkromnému kapitálu, fondy rizikového kapitálu, záručné schémy, výška daňového a odvodového zaťaženia
Legislatívne prostredie	Podnikateľská byrokracia pri zakladaní a fungovaní podnikov, regulačné rámce podnikania, vymožitelnosť práva pri podnikaní, ochrana vlastníckych práv, predvídateľnosť legislatívy
Infraštruktúra pre podnikanie	Kvalitná pracovná sila, dostupnosť dopravnej infraštruktúry pre dané typy podnikov, kvalitný vzdelávací systém, prístup k podnikateľským službám
Podnikateľská kultúra	Transparentnosť, nízka miera korupcie, postoj k podnikateľom zo strany verejného sektora, či spoločnosti

Zdroj: Vlastné spracovanie z citovanej literatúry

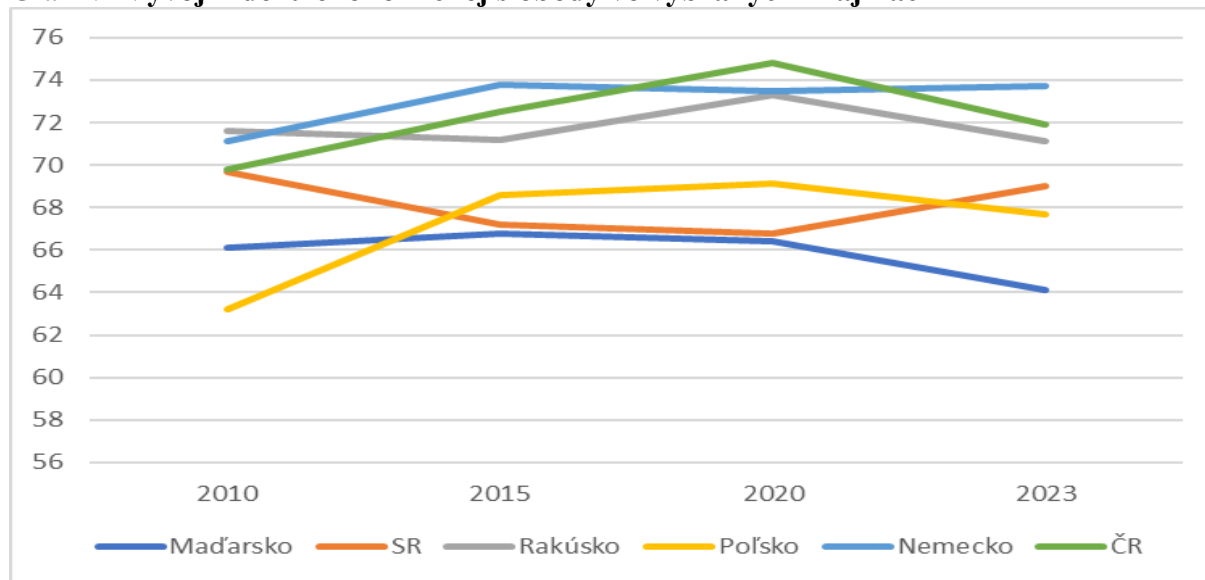
Nielen štandardné faktory, ale aj nové globálne výzvy a trendy vplývajú, a najmä v budúcnosti budú vplývať na podnikateľské prostredie. Ide najmä o digitálnu transformáciu (rastúci význam digitálnych technológií vo všetkých aspektoch podnikania), udržateľné podnikanie (podnikanie takou formou, aby nespôsobovalo environmentálne aj spoločenské náklady), nárast migrácie a zdieľaných služieb, rastúca miera pracovnej flexibility (tzv. „gig economy“), nedostatočné podnikateľské vzdelávanie, alebo neustále sa zvyšujúca individualizácia produkcie podľa špecifik klientov. Z pohľadu podpory podnikania sú najviac monitorované aktivity štátov v oblasti digitálnej transformácie či udržateľnosti podnikania. V podstatne menšej miere môžeme porovnávať aktivity v ostatných oblastiach.

Zároveň je náročné posúdiť vplyv týchto faktorov jednotlivo na kvalitu celkového podnikateľského prostredia a porovnať ich s konkurenčnými krajinami. Určitou zjednodušenou formou, ktorá poskytuje základnú predstavu o kvalite tohto prostredia sú rôzne celosvetové rebríčky zostavované renomovanými medzinárodnými inštitúciami, ktoré buď komplexne, alebo čiastočne popisujú a porovnávajú stav vybraných aspektov podnikateľského prostredia a umožňujú tak vidieť postavenie SR v kvalite týchto faktorov, ako aj celkovej kvality podnikateľského prostredia. Medzi takéto indexy môžeme zaradiť: Index ekonomickej slobody, index vnímania korupcie, ECI, The Worldwide Governance Indicators alebo IMD world competitiveness ranking.

Index ekonomickej slobody

Jedným z takýchto rebríčkov je aj Index ekonomickej slobody zostavovaný Heritage Foundation⁶. Vo vydaní pre rok 2023 je SR na 33. mieste, pričom za posledné tri roky sa posunula vyššie a v porovnaní s inými analyzovanými krajinami dosiahla lepšie postavenie ako Maďarsko a Poľsko. Napriek tomu sa len postupne vraciame na úroveň, ktorú sme dosahovali už v roku 2010. Vývoj celkového indexu môžeme vidieť na grafe 4.1.

Graf 4.1 Vývoj indexu ekonomickej slobody vo vybraných krajinách

Zdroj: <https://www.heritage.org>

Niektoré výsledky porovnaní jednotlivých subindexov za krajiny sú zobrazené v tabuľke 4.2. SR si najviac polepšila v oblasti ochrany vlastníckych práv. Naopak, zhoršili sme sa v oblasti daňového a odvodového zaťaženia. V subindexe efektívnosť súdництва sme skončili horšie ako Nemecko, Rakúsko a ČR, ale lepšie ako Maďarsko a Poľsko. Najhorší výsledok spomedzi všetkých krajín sme dosiahli v ukazovateli „business freedom“, ktorý v sebe zahŕňa parametre ako prístup k elektrine, riziká v oblasti životného prostredia, kvalita regulácií a ekonomická aktivita žien.

Tabuľka 4.2 Porovnanie niektorých subindexov ekonomickej slobody

	Daňové zaťaženie			Ochrana práv			Business freedom		
	2015	2023	% zmena	2015	2023	% zmena	2015	2023	% zmena
Rakúsko	50,10	45,70	-8,78	90,00	97,00	7,78	78,00	78,50	0,64
ČR	81,50	79,30	-2,70	75,00	88,50	18,00	68,20	76,90	12,76
Nemecko	60,80	60,20	-0,99	90,00	94,80	5,33	88,20	79,70	-9,64
Maďarsko	78,70	84,20	6,99	55,00	69,50	26,36	74,50	73,50	-1,34
Poľsko	82,10	73,20	-10,84	60,00	72,70	21,17	67,30	74,80	11,14
SR	80,80	77,30	-4,33	50,00	84,20	68,40	69,50	72,20	3,88

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://www.heritage.org>

⁶ Podrobnosti k metodike indexu zostavovania indexu sú zverejnené v <https://www.heritage.org/index/download>.

Index vnímania korupcie

Index vnímania korupcie pripravuje medzinárodná organizácia Transparency international. Meria ním vnímanú korupciu vo verejnom sektore na základe kombinácie rôznych prieskumov vnímania korupcie. V rámci tohto indexu sa SR v roku 2022 umiestnila na 49. mieste zo 180 krajín, pričom získala 53 bodov zo 100. Oproti roku 2012 je to nárast o 7 bodov. Porovnanie vývoja s vybranými krajinami môžeme vidieť v tabuľke 4.3. V rámci indexu dosiahlo najlepšie výsledky Dánsko s 90 bodmi, nasledované Fínskom, Novým Zélandom a Nórskom. Z krajín V4 je na tom horšie vo vnímaní len Maďarsko, ale pozitívom je výraznejšie zlepšenie v posledných rokoch oproti ostatným porovnávaným krajinám. Za posledných 5 rokov sme jediná krajina V4, ktorá zaznamenala zlepšenie tohto indexu.

Tabuľka 4.3 Porovnanie indexu vnímania korupcie vo vybraných krajinách

Krajina	2012	2017	2022
Rakúsko	69,00	75,00	71,00
ČR	49,00	57,00	56,00
Nemecko	79,00	81,00	79,00
Maďarsko	55,00	45,00	42,00
Poľsko	58,00	60,00	55,00
SR	47,00	50,00	53,00

Zdroj: Transparency international

National Entrepreneurship Context Index (ECI)

Ide o globálne hodnotenie podnikateľského prostredia špeciálne smerom k začatiu podnikania na základe prieskumov medzi expertmi a samotnými podnikateľmi realizovaných Global Entrepreneurship Research Association v spolupráci s Babson College. V roku 2022 SR celkovo dosiahla skóre 4,4 z 10 bodov, zaradila sa tak na 30. miesto z 51 hodnotených krajín. Tento priemer sa kreuje z 13 oblastí, ktorých hodnotenie, aj v porovnaní s inými štátmi, je uvedené v tabuľke 4.4. V týchto prieskumoch nebola zaradená ČR. Vzhľadom k tomu, že ide o prieskumy, nie je možné chápať uvedené čísla ako priame porovnanie kvality daných parametrov.

Uvedené výsledky ukazujú, že celkovo najslabšie je vo všetkých krajinách vnímané podnikateľské vzdelávanie na školách. Naopak, najlepšie je takmer vo všetkých krajinách hodnotená fyzická infraštruktúra. SR podľa tohto prieskumu zaostáva v oblasti vládnych podnikateľských programov, komercializácii výskumu a vývoja a pri vnímaní prínosu podnikateľov pre spoločnosť. Oproti roku 2018 ide však o zlepšenie takmer vo všetkých aspektoch, okrem fyzickej infraštruktúry, ktorá mala v roku 2018 vysokú hodnotu 7,1 a komercializácie výskumu a vývoja, ktorá klesla o jednu desatinu.

Tabuľka 4.4 **Hodnotenie podmienok podnikania v rámci ECI**

	SR	Poľ	Maď	Nem	Rak
Podnikateľské financie	4,40	3,90	5,30	5,40	5,00
Prístup k financiám	4,70	3,60	4,80	5,00	4,60
Vládna politika – vnímaná dôležitosť podnikania	3,50	2,70	4,30	4,60	4,20
Vládna politika – dane a byrokracia	4,20	3,30	5,50	4,90	4,70
Vládne podnikateľské programy	3,90	3,40	4,90	6,60	7,10
Podnikateľské vzdelávanie na školách	2,90	1,80	2,20	2,70	2,20
Celoživotné podnikateľské vzdelávanie	4,20	3,10	4,90	4,90	3,80
Transfery výskumu a vývoja	3,20	2,80	4,40	4,90	4,40
Obchodná a profesná infraštruktúra	5,70	4,40	5,70	6,30	6,10
Jednoduchosť začatia podnikania – trhové podmienky	5,70	6,40	4,50	5,40	3,70
Jednoduchosť začatia podnikania – byrokracia a regulácie	4,90	4,00	4,70	4,80	5,50
Fyzická infraštruktúra	6,60	5,50	6,60	6,00	7,50
Sociálne a kultúrne normy	3,20	4,20	4,10	4,70	3,90

Zdroj: GEM (2022)

Prieskum prístupu k financiám v Eurozóne

Európska centrálna banka každoročne realizuje prieskum Prístup k financiám v Eurozóne. V rámci prieskumu v roku 2021 sa prieskum venoval aj širším aspektom vnímania výziev zo strany podnikov (EC, 2022), pričom sa zamerlal na 5 oblastí: hľadanie zákazníkov, konkurencia, prístup ku kapitálu, náklady na prácu a produkciu, dostupnosť kvalitnej pracovnej sily a regulácia. Podnikatelia hodnotili náročnosť výziev na stupnici od 0 do 10. Prístup k finančným zdrojom predstavoval v danom období najmenšiu z výziev pre podnikateľov (je však potrebné povedať, že bol realizovaný ešte pred rastom úrokových sadzieb a vojnou na Ukrajine). Najväčší problém pre podniky vo všetkých skúmaných štátoch predstavovala dostupnosť pracovnej sily. SR spomedzi všetkých krajín deklarovala najmenšie problémy s reguláciou, hľadaním zákazníkov či konkurenciou.

Tabuľka 4.5 **Prieskum náročnosti výziev v rôznych oblastiach**

	SR	Poľsko	Maďarsko	ČR	Rakúsko	Nemecko
Hľadanie zákazníkov	4,58	5,95	6,42	6,06	6,58	6,39
Konkurencia	4,67	5,82	5,10	5,24	5,57	5,36
Prístup ku kapitálu	3,52	4,62	4,94	4,18	4,10	3,83
Náklady na prácu a produkciu	5,41	7,25	6,97	6,50	6,29	6,03
Dostupnosť kvalitnej pracovnej sily	6,20	6,86	7,17	7,24	8,00	7,38
Regulácia	4,39	6,55	5,19	4,99	5,51	5,41

Zdroj: EC (2022)

Tento prieskum tiež skúmal výsledky za mikropodniky, malé podniky a stredné podniky osobitne. V rámci SR pritom dané výzvy získali najnižšie hodnotenie práve v rámci mikropodnikov. Výsledky sú uvedené v tabuľke 4.6. Aj tento výsledok čiastočne naznačuje, že je dôležitá podpora najmä MSP oproti mikropodnikom.

Tabuľka 4.6 Prieskum náročnosti výziev v rôznych oblastiach podľa veľkosti podnikov

	SR spolu	Mikro	Malé	Stredné
Hľadanie zákazníkov	4,58	4,33	5,02	4,42
Konkurencia	4,67	4,61	4,64	4,77
Prístup ku kapitálu	3,52	3,60	3,81	3,16
Náklady na prácu a produkciu	5,41	4,82	5,34	6,15
Dostupnosť kvalitnej pracovnej sily	6,20	5,25	6,55	6,95
Regulácia	4,39	4,55	4,27	4,33

Zdroj: EC (2022)

IMD world competitiveness ranking

Ide o medzinárodný rebríček, ktorý sleduje 335 indikátorov zhrnutých do 4 subindexov – ekonomická výkonnosť, podniková efektívnosť, vládna efektívnosť a infraštruktúra. V rámci rankingu obsadila SR 49. miesto zo 63 posudzovaných krajín, čo je posun o jedno miesto oproti minulému roku. Maďarsko bolo v rebríčku 39., Poľsko 50. a ČR obsadila 26. miesto. Za posledných 5 rokov sme sa posunuli o 6 miest, pričom Poľsko práve o toľko kleslo, čím sa stalo najhoršie hodnotenou krajinou z krajín V4. Najlepšie postavenie (43. miesto) dosiahla SR v subindexe infraštruktúra a v rámci nej 38. miesto v časti zdravie a životné prostredie. V kategórii podnikateľská legislatíva bola SR na 54. mieste. Vo väčšine indikátorov výrazne zaostávame za Nemeckom a ČR. Z častí, ktoré majú blízko k tvorbe podnikateľského prostredia, je to najmä inštitucionálne prostredie.

Tá istá spoločnosť zostavuje aj World Digital competitiveness index, v rámci ktorého je SR na 47. mieste, horšie ako všetky krajiny V4. SR výrazne zaostáva najmä v častiach výskumná legislatíva (56. miesto), rizikový kapitál (56. miesto) a imigračné zákony (62. miesto).

The Worldwide Governance Indicators (Svetová banka)

Séria indikátorov zameraná na riadenie štátu, v rámci ktorej sú aj niektoré indikátory zaujímavé z pohľadu podnikateľského prostredia. Ide najmä o indikátor „regulatory quality“, ktorý meria vnímanie schopnosti vlády formulovať a implementovať zdravé politiky a nariadenia, ktoré umožňujú a podporujú rozvoj súkromného sektora. Index sa pohybuje v hodnotách od -2,5 (slabá schopnosť) do 2,5 (výborná schopnosť). V rámci tohto indexu v roku 2021 dosahovala SR hodnotu 0,87, pričom je to nižšia hodnota ako v roku 2013. Napriek tomu je táto hodnota vyššia ako v prípade Poľska a Maďarska. Najlepšie výsledky dosahuje ČR, ktorej index je už na úrovni Rakúska. Vývoj indexov zobrazuje tabuľka 4.7.

Tabuľka 4.7 Vývoj subindexu kvality regulácií v rámci WGI

krajina	2013	2017	2021
Rakúsko	1,48	1,44	1,35
ČR	1,08	1,23	1,35
Nemecko	1,54	1,78	1,63
Maďarsko	0,90	0,65	0,50
Poľsko	1,05	0,82	0,84
SR	0,93	0,82	0,87

Zdroj: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>

Druhým takýmto subindexom je „rule of law“, teda dôvera v dodržiavanie zákonov a ich právnu vymáhateľnosť, ktorého vývoj je uvedený v tabuľke 4.8. Výsledky sú veľmi podobné hodnoteniu kvality regulácií.

Tabuľka 4.8 Vývoj subindexu „rule of law“ v rámci WGI

krajina	2013	2017	2021
Rakúsko	1,83	1,83	1,79
ČR	1,02	1,12	1,13
Nemecko	1,64	1,60	1,61
Maďarsko	0,58	0,56	0,53
Poľsko	0,84	0,42	0,44
SR	0,46	0,54	0,71

Zdroj: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>

Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti

V oblasti digitálnej transformácie je jedným z rebríčkov Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI), ktorý zostavuje EK od roku 2014. V roku 2022 bola SR piata najhoršia spomedzi krajín EÚ, ale pred Poľskom a len tesne za ČR a Maďarskom. Index sleduje 4 oblasti - ľudský kapitál, pripojenie na internet, integrácia digitálnych technológií a digitálne verejné služby. SR sa nachádza tesne pod priemerom EÚ alebo okolo neho v rámci ukazovateľov v oblasti ľudského kapitálu, ako aj v rámci ukazovateľov v oblasti digitálnych verejných služieb. Podiel používateľov elektronickej verejnej správy medzi používateľmi internetu sa znížil na 62 %, a je pod priemerom EÚ na úrovni 64 %. Takisto podpriemerné hodnoty má využívanie online predajných kanálov MSP (len 13 % ich využíva) ako aj elektronické vystavovanie faktúr, objemu online predaja či cezhraničného predaja cez internet. Celkovo sa SR v rámci EÚ umiestnila na 21. mieste v oblasti integrácie digitálnych technológií podnikmi. 43 % slovenských MSP má aspoň základnú úroveň digitálnej intenzity, čo je pod priemerom EÚ na úrovni 55 %. Parametre krajín V4 sú na podobnej úrovni, mierne vyššie čísla dosahuje ČR.

Veľmi cenné informácie o kvalite podnikateľského prostredia poskytoval aj rebríček doing business Svetovej Banky. Tento však existoval len do roku 2019. Takisto Global competitiveness report od World Economic Forum zverejnil kompletné porovnanie len za rok 2019 a pre COVID obdobie realizoval v roku 2020 špeciálny index zameraný na pripravenosť krajín na budúcnosť, a to skôr v zmysle komplexných problémov, a nie priamo podnikateľského prostredia. Vzhľadom na dlhšie časové obdobie medzi meraním indexov a súčasným stavom ekonomík, ktoré už medzitým prešli COVID, vojnou na Ukrajine a energetickou krízou, sme tieto výsledky do tejto štúdie nezaradili.

Celkovo SR dosahuje výsledky na úrovni krajín V4, ale horšie ako krajiny západnej Európy. V rámci krajín V4 je miernym lídrom ČR. SR má pomerne dobre vybudovanú základnú infraštruktúru pre podporu podnikania ako aj administratívne procesy pre začatie podnikania. V oblasti korupcie a právneho štátu je lepšia ako Maďarsko a Poľsko. Výraznejšie ale zaostáva najmä v oblastiach, ktoré sú kľúčové pre budúcu konkurencieschopnosť, ako ľudský kapitál, inovácie či digitálna transformácia. Opatrenia v tejto oblasti bývajú komplexnejšie a zasahujú viacero oblastí, preto je pre ich uplatnenie kľúčová spolupráca zainteresovaných strán. Zároveň vyžadujú dlhodobejšiu stratégiu a dôslednú implementáciu. Z pohľadu globálnych trendov, vo väčšine prípadov SR v porovnaní s krajinami V4 zaostáva v schopnosti sa s nimi vysporiadať, ale v tomto smere sú dostupné porovnateľné údaje najmä za digitálnu transformáciu podnikov a trvalo udržateľné podnikanie, pri iných trendoch a výzvach je toto porovnanie dost obmedzené.

5 Príklady dobrej praxe

Ako sme už uviedli v predchádzajúcej kapitole, podnikateľské prostredie ovplyvňuje veľké množstvo faktorov. Každý z týchto faktorov môže byť zlepšovaný aj prostredníctvom podpory zo strany štátu či verejného sektora. Pre rozsah štúdie sa zameriame iba na niektoré kľúčové oblasti. Prvou je oblasť znižovania byrokracie a administratívnej záťaže podnikov. Ide o oblasť, ktorá univerzálne zlepšuje podnikateľské prostredie a zároveň patrí medzi oblasti, kde podnikatelia v SR vidia možnosti zlepšovania. Druhou sú trendy prepájania podpory podnikania vo vybraných sektoroch či segmentoch, ktoré predstavujú naplnenie aj širších spoločenských cieľov. Tretou vybranou oblasťou sú aktivity zamerané na rast podnikov, ktorý sa ukazuje v prípade SR ako jedna z významných bariér rozvoja podnikania. Poslednou vybranou oblasťou je podpora spolupráce, ktorá sa ukazuje ako kľúčová pri dosahovaní výsledkov podnikov, najmä v oblasti inovácií.

5.1 Znižovanie byrokracie a administratívnej záťaže

Tento typ opatrení patrí medzi univerzálne a podnikmi veľmi žiadané spôsoby podpory podnikateľského prostredia. Súčasťou tohto typu opatrení je aj zvyšovanie informovanosti a prístupu k informáciám pre podnikateľov založených na princípe „one stop shop“. Medzi príklady úspešných opatrení môžeme zaradiť napr.:

- **Grantový vládny portál v Singapure** (<https://www.businessgrants.gov.sg/>)

Ide o jednotné miesto, kde môžu podnikatelia získať informácie o všetkých dostupných podporách a grantoch zo strany vlády. Informácie tu môžu nielen získať, ale priamo cez portál spravujú aj podávanie a administráciu prípadných žiadostí. Výrazne tak redukuje pre podnikateľov čas s vyhľadávaním a riadením grantov a podnikom ponúka zjednodušený a efektívny spôsob prístupu k finančnej podpore.

- **Systém KATA v Maďarsku**

Jeden zo spôsobov ako znižovať byrokraciu je aj výrazná redukcia potreby účtovania a účtovných dokladov pri podnikaní jednotlivcov, ktoré možno nazvať „drobným podnikaním“. Príkladom môže byť systém KATA v Maďarsku. V rámci tohto systému má podnikateľ stanovenú fixnú daň z príjmov, ako aj odvody do sociálneho zabezpečenia, ktoré sú nižšie ako štandardné, ale zároveň nemusí vôbec riešiť náklady a ich účtovanie. Pre tento typ vykazovania platí, že limit príjmov je 12 mil. HUF (cca 32 000 EUR). Tento systém bol veľmi úspešný, aj keď jeho rizikom bola možnosť nahrádzať ním aj klasické zamestnanie, preto boli v roku 2021 sprísnené pôvodné podmienky, napr. nemohli mať podnikatelia zdroje len od jedného klienta, aby sa to nepoužívalo ako náhrada pracovného pomeru. Záujem o túto formu však ukázal dopyt po jednoduchej a transparentnej forme malého podnikania. Podobný systém voľby paušálneho zdaňovania majú aj v Poľsku.

- **E-Residency Program v Estónsku** (<https://www.e-resident.gov.ee/>)

Program výrazne zjednodušuje proces začatia a vedenia podniku na diaľku. Umožňuje nerezidentom založiť a spravovať estónsku spoločnosť online a poskytuje prístup k rôznym elektronickým službám, vrátane digitálnych podpisov, bankovníctva a podávania daňových priznaní. Program zefektívňuje administratívne postupy, znižuje papierovanie a ponúka užívateľom príjemnú digitálnu platformu pre podnikateľov.

5.2 Podpora nových schém prepájajúcich viac spoločenských cieľov

Druhou veľkou skupinou príkladov dobrej praxe sú schémy, ktorých cieľom je nielen stimulovať podnikanie a využiť tieto aktivity na plnenie ďalších cieľov, ktoré predstavujú prioritu vlády z pohľadu jej rozvojových cieľov. Tieto ciele nie sú univerzálne pre všetky krajiny, preto nie je možné priamo prevziať jednotlivé schémy. Vo všeobecnosti však existujú prierezové témy, ktoré sa často objavujú v jednotlivých krajinách, a to najmä oblasť podpory životného prostredia, cirkulárnej ekonomiky, sociálneho podnikania, podnikania univerzít. Medzi úspešné príklady v tejto oblasti môžeme zaradiť napr.:

▪ Podpora sociálneho podnikania vo Veľkej Británii

Úspech sociálneho podnikania vo Veľkej Británii je výsledkom dlhodobej aktívnej stratégie, ktorá zahŕňa podporu viacerých kľúčových aspektov. Vďaka tomu už tento systém vytvoril viac ako 2 mil. pracovných miest. Súčasťou systému bola legislatívna podpora a ukotvenie sociálneho podnikania, napr. prostredníctvom vytvorenia Community Interest Company v roku 2005, čo je právna forma kombinujúca princíp neziskovej organizácie a s. r. o., ktorá vyžaduje sociálny rozmer aktivít, ale zároveň v určitej miere umožňuje aj vytváranie a rozdeľovanie zisku. Zároveň vláda realizovala veľké množstvo podporných programov ako Big Society Capital alebo Social Investment Tax relief, pričom vo viacerých z nich išlo aj o zapojenie súkromného kapitálu do procesov podpory sociálneho podnikania. Zároveň sa vytvoril veľký a silný podporný ekosystém, napr. formou Social Enterprise UK (<https://www.socialenterprise.org.uk/>), čo je združenie sociálnych podnikov, ktoré aktívne realizuje spoločné aktivity a výmenu skúseností, ale pomáha aj napr. so zapájaním sa firiem do verejných zákaziek, alebo realizuje viacero sieťovacích aktivít. Zároveň pracuje aj na marketingu tohto konceptu a propagácií úspešných príkladov, každoročne udeľuje cenu Social Enterprise award v 15 rôznych kategóriách, ktorá sa teší výraznej mediálnej publicite. Do tohto systému patrí aj kompletne vybudovaný vzdelávací systém špeciálne pre tento typ podnikateľov, vrátane napr. súkromne fungujúcej „Schools for social entrepreneurs“ (<https://www.the-sse.org/impact/>).

▪ Inovačný program pre zelené technológie v Nemecku

<https://www.umweltinnovationsprogramm.de/>

Ide o jeden z najdlhšie fungujúcich podporných programov, ktorý už od roku 1979 podporuje firmy pri zavádzaní inovatívnych, ekologických a technických procesov do praxe. Financované projekty až do výšky 7,5 mil. EUR sú príkladmi toho, ako môže byť investícia do procesov šetrných k životnému prostrediu ekologicky a ekonomicky úspešná a poskytnúť ostatným spoločnostiam rozhodujúci stimul na používanie technológií šetrných k životnému prostrediu, alebo na ďalší rozvoj vlastných procesov s ohľadom na ochranu životného prostredia. Fond si pre každú výzvu určuje aktuálnu investičnú prioritu, pričom niektoré aktivity financuje priebežne. Financovanie môže byť formou investičnej dotácie alebo úrokového zvýhodnenia pôžičky. Financovanie je len do výšky 20 % pre veľké spoločnosti a do výšky 30 % pre MSP. Všetky podporené projekty sú zverejnené na stránkach programu.

▪ Innovation Fund v Dánsku

<https://innovationsfonden.dk/>

Dánsko výrazne investuje do zelených riešení a zelenej ekonomiky. Vďaka tomu dokázalo za 30 rokov zdvojnásobiť svoje HDP, pritom zároveň znížilo spotrebu vody o 40 % a rast spotreby energie dosiahol len 6 %. Podarilo sa to vďaka celej stratégii opatrení, vrátane podpory podnikov zameranej na výskum a zavádzanie inovatívnych zelených riešení.

Jedným z nich je vytvorenie inovačného fondu. V súlade s dlhodobými strategickými zámermi tento fond vyhlasuje jednotlivé výzvy. Napr. jedny z priorit sú technológie na znižovanie CO₂, zelené palivá pre priemysel a dopravu, cirkulárna ekonomika, alebo ekologické poľnohospodárstvo. Ide tak o nástroj, ktorý sa nesnaží len aplikovať existujúce riešenia zelenej ekonomiky, kam smeruje väčšina podpory v rámci SR, ale prichádza s novými riešeniami v tejto oblasti. Podporuje tiež zapojenie podnikov do medzinárodnej spolupráce pri tomto vývoji. V roku 2021 investoval viac ako 1,6 mld. EUR a momentálne podporuje viac ako 2 400 projektov. Funkčne ide o nezávislý štátny orgán patriaci pod Ministerstvo školstva, ktoré mu alokuje rozpočet, ale fond si sám určuje jednotlivé priority. Správnu radu fondu musia tvoriť členovia, ktorí majú aj skúsenosti zo súkromného sektora a vyhláška definuje aj konflikt záujmov pre týchto členov.

▪ Digital transformation fund v Írsku

<https://www.enterprise-ireland.com/en/funding-supports/Digital-Transition-Fund/>

V rámci tohto fondu existuje široké spektrum grantových možností, ktoré sa zameriavajú na rôzne aspekty digitálnej transformácie v podnikoch. Detailnejšie informácie o vybraných schémach sú uvedené nižšie. Cieľom je výrazne napomôcť a urýchliť využívanie digitálnych riešení v MSP. Okrem priamej podpory podnikov sa vytvorí aj digitálny portál, ktorý umožní podnikom posúdiť vlastnú digitálnu pripravenosť a zároveň im ukáže príležitosti v oblasti digitálnej transformácie. Fond je spravovaný Enterprise Ireland, čo je vládna organizácia zodpovedná za rozvoj a rast írskych podnikov na svetových trhoch. Ide o jeden z mnohých programov agentúry, pričom tento je financovaný z Plánu obnovy. Súčasťou budú aj štyri centrá digitálnych inovácií s podobným zameraním ako sa pripravujú v rámci SR.

Tabuľka 5.1 Príklady vybraných grantových možností v rámci Digital Transition Fund

Typ grantu	Základné parametre
Digital Discovery – 7 dňové poradenstvo v rámci stratégie digitálnej transformácie	Do 5 000 EUR, pokrýva 80 % nákladov
Digital Process Innovation – grant na implementáciu nových procesov s využitím digitálneho riešenia	Do 150 000 EUR, 50 % krytie nákladov
Digital Marketing Capability – grant pre vytvorenie interných kapacít v digitálnom marketingu	Do 35 000 EUR, 50 % krytie nákladov
Research & Development – projekty zamerané na zlepšenie digitálnych produktov alebo služieb	Závisí od veľkosti podniku a typu projektu
Operational Excellence – komplexná podpora zahrňujúca inovačné procesy, vzdelávanie a kapitálovú podporu	10 – 30 % kapitálových nákladov, 70 % z nákladov školení, 50 % pre implementáciu inovatívnych riešení
Agile Innovation – projekty zamerané na digitálne inovácie ako automatizácia, inteligentné systémy a pod., podobné ako Digital Process Innovation, len pre inú skupinu podnikov	Do 150 000 EUR, 50 % krytie nákladov

Zdroj: <https://www.enterprise-ireland.com/en/funding-supports/Digital-Transition-Fund/>

- **Sustainable enterprise awards Malta**

<https://maltabusinessawards.mt/>

Jedným z nástrojov dobrej praxe je aj oceňovanie podnikov v oblastiach, ktoré prispievajú k rozvoju daných oblastí. Napr. maltská vláda každoročne vyhlasuje ceny „Social Sustainability award“ a „Environmental sustainability award“, pričom špeciálne ešte udeľuje cenu aj mikropodnikom. Spolupracuje pritom s dôležitými partnermi, ako napr. obchodná a priemyselná komora a zapojených je aj veľa veľkých firiem formou sponzorstva. Ceny sú okrem silného mediálneho pokrytia aj honorované. Zároveň tu existujú aj iné špeciálne kategórie v rámci cien obchodnej komory ako „best waste management strategy award“, „green transport initiative award“, „green project award“ alebo „social impact award“. Takýmto spôsobom sa výrazne zvyšuje spoločenská prestíž zodpovedného a udržateľného podnikania, čo podporuje motiváciu podnikateľov k takýmto aktivitám. Pre podnikateľov je to aj silný marketingový nástroj, a to aj smerom do zahraničia. Prihlášky sa posielajú online, pričom následne výberová komisia určí užší okruh podnikateľov, s ktorými sa uskutočňujú osobné rozhovory a následne sa vyberú finalisti. Minulý rok sa zapojilo viac ako 400 podnikateľov.

- **Klimatickí hrdinovia v Dánsku**

<https://dkiv.dk/climate-heroes>

Je to takisto najmä mediálny nástroj v trochu inej podobe ako v prípade každoročných ocenení. Princípom tejto iniciatívy s názvom „Klimatickí hrdinovia, ktorí vytvoria viac dánskych udržateľných podnikateľov“ (Klimahelte skal skabe flere danske bæredygtige iværksættere) je podporiť zelenú transformáciu tým, že sa do centra pozornosti postavia úspešné príbehy. Konkrétne ide o vytvorenie skupiny tzv. „klimatických hrdinov“, t. j. dánskych podnikateľov, ktorí úspešne rozvinuli zelené a sociálne MSP, a preto môžu svoje znalosti a skúsenosti zdieľať s ďalšími aspirujúcimi zelenými a sociálnymi podnikateľmi. Výhodou takéhoto prístupu je, že klimatickí hrdinovia sú schopní poskytnúť relevantné praktické znalosti a tiež dať svojim kolegom podnikateľom sebadôveru, čo vedie k zníženiu vnímanej bariéry MSP spočívajúcej v nedostatku odborných znalostí a vlastnej dôvery v prospešnosť ekologickej transformácie.

- **Podporné programy pre podnikanie migrantov**

Migrácia v mnohých krajinách predstavuje významný zdroj pracovnej sily, ako aj podnikateľských aktivít a mnohé krajiny majú programy zamerané na podporu podnikania tejto skupiny, pričom ide najmä o ich vzdelávanie, mentoring a prístup ku kapitálu a eliminovanie menšej znalosti lokálneho prostredia. V prípade SR by mohol byť zaujímavý takýto program zameraný na Ukrajincov, z ktorých tu už viacerí podnikajú, pričom táto skupina je SR aj mentálne a hodnotovo blízka. Príklady takýchto programov:

Austrália: <https://www.migration.sa.gov.au/support-and-resources/support-services/business-migrant-support-services>

Príklady z krajín EÚ: https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/supporting-entrepreneurship/migrant-entrepreneurs_en

5.3 Podpora rastu podnikov

Ako bolo vidieť už pri štatistických údajoch, SR nemá problém s dynamikou tvorby podnikov, ale skôr so schopnosťou týchto podnikov rásť z mikropodnikov na MSP. Ďalšia skupina príkladov dobrej praxe sa preto zameriava na nástroje používané pre rast malých podnikov. Tieto nástroje a aktivity môžeme zhrnúť do niekoľkých oblastí. Najčastejšou formou je podpora internacionalizácie podnikov. Medzi príklady úspešných nástrojov v tejto oblasti môžeme zaradiť napr.:

- **E-commerce exporta (Prochile Agency) v Čile**

<https://www.prochile.gob.cl/herramientas/ecommerce>

Ide o úspešný program, ktorý je špecificky zameraný na rozšírenie elektronického predaja produktov v zahraničí a pomáha MSP, ktoré už majú národne vytvorené predajné elektronické kanály, aby sa pokúšali začať touto formou predávať aj v zahraničí. Program zabezpečuje Prochile Agency, čo je inštitúcia Ministerstva zahraničných vecí, ktorá podporuje dodávky čilských tovarov a služieb vo svete, teda niečo ako agentúra na podporu exportu. Ide o jeden z viacerých programov na podporu exportu, pričom v rámci mnohých sa intenzívne uplatňuje snaha o využívanie digitálnych technológií. Program poskytuje komplexné služby v tejto oblasti, od diagnostikovania (aj priamo auto diagnostický test online formou), či sú MSP na takéto aktivity pripravené, cez poradenstvo a školenia v oblasti elektronického obchodu, online predaja či nastavenie online stratégie, až po pomoc pri napojení sa na medzinárodných internetových predajcov (vrátane online informácií o viac ako 200 kľúčových online predajcoch vo svete a spôsoboch, akým sa na nich môžu napojiť). Takisto je pre podnikateľov k dispozícii viac ako 40 príručiek týkajúcich sa jednotlivých aspektov online predaja ako podrobnosti o spôsoboch a nastavení platieb, využívaní reklám na sociálnych sieťach, tvorby e-shopov, trendov v online predaji a pod.

- **Seed Enterprise Investment Scheme (SEIS) vo Veľkej Británii**

<https://www.seis.co.uk/>

Táto schéma vytvorená v roku 2011 má za cieľ stimulovať súkromný kapitál, aby pomáhal investovať do podnikov v počiatočnom štádiu, a to formou daňových úľav. Zároveň sústreďuje vo svojej databáze podniky, ktoré by o dané investície mali záujem, a tým uľahčuje investorom vyhľadávanie vhodných investičných zámerov. Schéma momentálne ponúka daňovú úľavu do výšky 45 % z investície. Zároveň, ak investor po troch rokoch predá svoj podiel v podniku, do ktorého investoval, zisk z toho predaja nepodlieha dani z príjmov. Schéma umožňuje len investície do menších podnikov, maximálna výška investície na jeden podnik bola 150 000 libier, v roku 2023 zvýšená na 250 000 libier a podnik môže mať maximálne 25 zamestnancov. Posudzuje sa tiež vhodnosť sektoru podnikania, preferované sú technologické firmy, IT alebo zdravotnícke firmy, naopak niektoré sektory sú vylúčené, napr. výstavba budov a bytov, účtovné firmy alebo poľnohospodárstvo. V daňovom roku 2021/2022 vyzbieralo 2 270 spoločností v rámci schémy SEIS celkovo 205 mil. libier, čo je najvyšší objem od zavedenia schémy.

- **SEED and Venture capital v Írsku**

<https://www.enterprise-ireland.com/en/invest-in-emerging-companies/seed-and-venture-capital-scheme/>

Ide o podobnú úspešnú schému ako SEIS vo Veľkej Británii, ktorá je zameraná na pomoc podnikom v rannom štádiu rozvoja. Schéma je súčasťou národnej stratégie a je schvaľovaná

v 5-ročných cykloch. Spolu 176 mil. EUR je vyčlenených na túto schému pre roky 2019 – 2024.

5.4 Podpora spolupráce

Ako jeden z podstatných aspektov úspešného podnikateľského prostredia sa ukazuje aspekt spolupráce. Najmä v rámci „triple helix“ – univerzity – podniky – štát je vzájomná spolupráca často dôležitý aspekt formovania podnikateľského prostredia. Medzi úspešné príklady takejto spolupráce môžeme zaradiť:

- **e-Estonia Marketplace v Estónsku**

<https://marketplace.e-resident.gov.ee/>

Estónsko vytvorilo priestor, kde môžu firmy ponúkať širokú škálu digitálnych riešení vhodných pre rozvoj podnikania. Podniky tak na jednom mieste získavajú prehľad o možných riešeniach a zároveň si môžu porovnať ponuky a možnosti rôznych dodávateľov.

- **Klaster Green tech valley v Rakúsku**

<https://www.greentech.at/>

Rakúsko patrí dlhodobo medzi krajiny s veľmi aktívnou politikou v oblasti zelených technológií s využívaním veľkého množstva rôznych nástrojov. Príkladom významu fungujúcej spolupráce ako jedného z týchto nástrojov je klaster Green tech valley, ktorý sa nachádza pri meste Graz. Klaster je verejno-súkromné partnerstvo Steirische Wirtschaftsförderungsgesellschaft mbH (SFG); spolkového štátu Štajersko, mesta Graz, Korutánskeho fondu hospodárskeho rozvoja a viacerých významných firiem. Klaster získal ocenenie Regiostars od EK, ako aj rakúsku cenu klastra 2020. Green tech valley spája odborné znalosti viac ako 800 podnikateľov na jednom mieste, vrátane 20 svetových lídrov v oblasti zelených technológií

Klaster poskytuje širokú paletu služieb zameranú na podporu a vývoj, ako aj zavádzania zelených technológií, vrátane širokej škály online služieb. Patrí sem najmä sieťovanie podnikov, organizovanie B2B kontaktov, rôznych školiacich podujatí, poskytovanie informácií o najnovších trendoch v oblasti či možnostiach podpory zo strany štátu a iných inštitúcií. Vytvoril napr. projekt 100 kariet, ktoré prehľadnou formou poskytujú podnikom návod na 100 opatrení v oblasti zelenej transformácie v jednotlivých aspektoch fungovania firiem ako stratégia, kultúrna zmena, ekodesign, dodávateľské reťazce, marketing, distribúcia, výroba či obchodné modely.

V minulom roku klaster inicioval a podporil 34 projektov v oblasti VVaI v hodnote 87 mil. EUR na spoluprácu, čím rozhodujúcim spôsobom prispel k riešeniu problémov v sektoroch ochrany klímy a obehového hospodárstva. Okrem toho v spolupráci s klastrom bolo pre toto miesto prijatých viac ako 1 000 ďalších výskumníkov a 24 000 zamestnancov. S jeho podporou tiež vzniklo viac ako 60 startupov v oblasti zelených technológií. Inšpiráciou pre SR môže byť aj zapájanie tradičných sektorov, ako drevospracujúci priemysel, najmä z pohľadu používania dreva ako trvalo udržateľného materiálu.

- **Spolupráca s univerzitami – Podnikanie ako súčasť vzdelávania na školách**

Zakomponovanie podnikateľského vzdelávania do vzdelávacieho systému, ako aj vytvorenie vzdelávacích programov priamo spojených s podnikaním, sa ukazuje ako jedna z efektívnych ciest vytvárania úspešných podnikateľov (Sanders, 2020). Do týchto opatrení môžeme zaradiť podporu podnikania univerzít, zakomponovanie podnikateľského

vzdelávania do všetkých kurikúl, vytváranie špecializovaných podnikateľských programov na univerzitách, vytváranie hybridných foriem spolupráce ako podnikateľské inkubátory či vedecko-technologické parky na univerzitách. Medzi úspešné príklady patria napr.:

Babson College a program Entrepreneurial Thought & Action

<https://www.babson.edu/about/our-approach/entrepreneurial-thought-and-action/>

Prakticky zameraný program podnikateľského vzdelávania, hodnotený ako číslo 1 takéhoto typu vzdelávania (MBA program) v USA. Zároveň v rámci neho funguje aj Babcon Academy, ktorá pomáha podnikateľskému vzdelávaniu vo viac ako 80 krajinách sveta.

University of Waterloo

<https://uwaterloo.ca/conrad-school-entrepreneurship-business/about-conrad-school-entrepreneurship-and-business/entrepreneurship-waterloo>

University of Waterloo – Conrad School of Entrepreneurship and Business: The Conrad School of Entrepreneurship and Business at the University of Waterloo a jej program BET (Business, Entrepreneurship, and Technology) je program, ktorý kombinuje vzdelávanie priamo so zakladaním vlastných podnikov.

Minc Malmö

<https://www.minc.se/startup-programs/the-incubator>

Minc je inkubátor a podnikateľské centrum v Malmö vo Švédsku, ktoré spolupracuje s Malmö University. Minc ponúka celý rad podporných služieb, vrátane akceleračného programu, mentorstva a príležitostí na vytváranie sietí. Spolupráca medzi Minc a Malmö University ponúka 12-mesačný program, ktorý umožňuje študentom prístup k zdrojom a podpore pre ich podnikateľské aktivity, premostňuje akademickú obec a startupový ekosystém.

- **Business fórum pre lepšiu reguláciu v Dánsku**

<https://regelforum.dk/>

Dôležitou súčasťou spolupráce je aj jej ukotvenie v rámci rozhodovacích a legislatívnych procesov. V Dánsku napr. vytvorili Regelforum, čo je rada s 19 členmi, zloženú primárne zo zástupcov podnikateľov, ale aj so zastúpením akademickej sféry, či neziskovej sféry venujúcej sa podpore podnikania. Ich hlavnou úlohou je pomáhať a poukazovať na konkrétne aspekty, ktoré sťažujú podnikateľské prostredie. Fórum tieto opatrenia predkladá vláde a tá je viazaná tieto opatrenia zaviesť, čiastočne zaviesť alebo zdôvodniť a verejne vysvetliť ich nezavedenie. Fórum vláde predložilo od roku 2012, kedy vzniklo, viac ako 1 500 konkrétnych opatrení, z ktorých vláda viac ako 700 plne zaviedla do praxe. Rada sa primárne venuje zjednodušovaniu existujúcich pravidiel, podpore digitalizácie riešení, GDPR problematike a hodnoteniu realizovaných opatrení.

6 Návrh odporúčaní

Táto časť obsahuje návrh niektorých opatrení, ktoré vychádzajú z uskutočnených analýz, ako aj z príkladov dobrej praxe uvedených v tejto štúdií. Zlepšovanie podnikateľského prostredia a ekonomického rozvoja krajín je kontinuálny proces, pričom objem možných opatrení je vždy veľmi rozsiahly. Aj v rámci tejto štúdie je veľká časť námetov uvedená v časti 5 ako príklady dobrej praxe, ale aj v časti 2 ako príklady nástrojov využívaných v krajinách V4. Nižšie uvedené opatrenia preto nie sú vyčerpávajúcim zoznamom, ale výberom priorít, ktoré by mali byť chápané ako kľúčové, a ktoré v rámci SR absentujú, alebo na tieto priority nie je kladený dostatočný dôraz.

1. Viac aktivizovať súkromný kapitál pre stimulovanie investovania MSP do riešenia globálnych výziev

Príklady z krajín západnej Európy ukazujú, že je dôležité aktivizovať aj súkromný kapitál pre rozvoj vlastných podnikov. Prístup ku kapitálu síce nepredstavuje v SR zásadnú bariéru, ale stále v prieskumoch figuruje ako jedna z bariér podnikania. Vhodne zameranou schémou podpory, alebo daňovými úľavami by tak pre fyzické, ako aj právnické osoby mohlo prísť k navýšeniu záujmu investovať do MSP. To by mohlo doplniť chýbajúce zdroje pre kľúčové transformačné procesy ako investovanie do zelených technológií, alebo digitálnej transformácie.

2. Zlepšiť vzdelávanie v oblasti podnikateľských zručností

Pri čoraz väčšej globalizácii a voľnom pohybe kapitálu sa kľúčovým aspektom stáva ľudský kapitál v krajine a z pohľadu podnikania to znamená pripravených a kompetentných podnikateľov. Pre úspešnosť MSP tak nestačí len vytvárať adekvátne podnikateľské prostredie, ale aj aktívne pracovať na tom, aby štát dokázal pomáhať školám vychovávať kvalitných podnikateľov. Tento aspekt je nielen v SR hodnotený v rebríčkoch ako jeden z najhorších. Je tiež kľúčový pre reagovanie na globálne trendy spojené s digitalizáciou. Z príkladov vo svete môžeme vidieť viacero spôsobov akými je to možné robiť, od prípravy špecializovaných vzdelávacích programov pre podnikateľov priamo spojených s praxou budovania podniku, po zavádzanie podnikateľských predmetov v iných odboroch (pri štúdiu IT, priemyselných pozícií a pod.), až po budovanie podporných mechanizmov ako univerzitné podnikateľské inkubátory či mentorské centrá.

3. Klásť väčší dôraz na programy podporujúce rast podnikov

Počty podnikov ukazujú, že SR nemá problém s dynamikou vzniku podnikov. Máme na obyvateľa výrazne vyšší počet podnikateľských subjektov ako iné krajiny EÚ. Máme však malý podiel MSP, veľkú časť podnikov tvoria mikropodniky. Pritom práve rastúce MSP tvoria základ rastu zamestnanosti a pridanej hodnoty. Štúdie tiež ukazujú, že k tomuto rastu častejšie dochádza pri už etablovaných podnikoch. Je preto dôležité klásť dôraz na nástroje, ktoré pomôžu existujúcim podnikom rásť – napr. pomocou podpory exportu do zahraničia, vytváraním nových distribučných kanálov (napr. online predaj či export v nadväznosti na odporúčanie 7), či pridávaním nových produktov. Najmä z ohľadom na odvetvovú špecializáciu SR je jednou z možností, ktoré sa napr. intenzívne podporuje v Maďarsku, podpora zapájania domácich podnikov do subdodávateľských sietí globálnych korporácií. Viaceré takéto programy už fungujú, len ich podporu je vhodné navýšiť oproti iným existujúcim schémam.

4. Identifikovať prioritné oblasti spoločensky prospešného podnikania

Jedným z posledných trendov je nasmerovať súkromný sektor a podnikanie do oblastí, ktoré majú širší spoločenský význam. Nedostatok finančných zdrojov a vysoká zadlženosť štátov vyžaduje, aby použité zdroje dokázali súčasne riešiť viac problémov štátu. Najčastejšie ide o sociálne aspekty či životné prostredie. SR nemá v tomto jasné strategické zameranie, čo považuje za vhodný segment, na ktorý by mohla sústrediť svoje úsilie. Následne na to je možné v tomto smere pripraviť širokú paletu nástrojov. Medzi doteraz existujúce nástroje môžeme zaradiť sociálne podnikanie a výzvy smerom k energetickej efektívnosti a podpore ochrany životného prostredia. V porovnaní s inými krajinami však absentujú programy zamerané na samotný výskum a vývoj zeleno orientovaných technológií alebo produktov. Z hľadiska odvetvovej štruktúry podnikov by táto transformácia mohla smerovať najmä do tradičných sektorov, ako drevospracujúci či strojársky priemysel, kde má SR konkurenčné výhody.

5. Pokračovať v znižovaní administratívnej záťaže

Nízka administratívna záťaž je jeden z faktorov globálnej konkurencieschopnosti domácich podnikov. Výsledky porovnávania v rámci iných krajín ukazujú, že v tomto smere sa podnikateľské prostredie v posledných rokoch zlepšuje, stále však v prieskumoch SR ešte nepatrí medzi lídrov v tejto oblasti. Okrem pokračovania v systéme „jeden dnu, dva von“, je vhodné pozornosť zamerať aj na zjednodušenie prístupu k informáciám na princípe „one stop shop“, či už pri zakladaní podniku, prístupe podnikov ku grantom, alebo k službám štátu. To zároveň pomáha aj digitálnej transformácii uvedenej v bode 7.

6. Zaviesť jednoduchý spôsob daňového a odvodového zaťaženia pre malých podnikateľov

Skúsenosti z Maďarska aj Poľska, kde majú zjednodušené spôsoby vykazovania a zdaňovania pre malých podnikateľov do určitého limitu ukazujú, že tieto formy sú pomerne populárne a môžu byť aj jedným z dôvodov väčšieho podielu živnostníkov v týchto krajinách. Pri dobrom nastavení to môže mať aj pozitívny efekt z pohľadu príjmov štátu, vzhľadom na to, že veľká časť podnikateľov neplatí vysoké dane z príjmov. Môže to byť aj motivačný nástroj pre tých, ktorí uvažujú o začatí podnikania, ale majú obavy z účtovníctva a správneho vykazovania výdavkov.

7. Podporovať digitalizáciu podnikov a verejného sektora ako jeden z kľúčových nástrojov kvalitného podnikateľského prostredia

Digitalizácia je považovaná za jeden z dôležitých aspektov budúcej konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov (WEF, 2022). Vo svetových rebríčkoch však v tejto oblasti patrí SR skôr medzi horšie hodnotené krajiny spomedzi krajín EÚ, ako aj ostatných krajín V4. Niektoré opatrenia sa plánujú realizovať z Plánu obnovy. V kombinácii s bodom 3, môžeme odporúčať spustiť programy na podporu online predaja a exportu, alebo programy na prepájanie podnikov a tvorcov digitálnych riešení, ktoré by mohli zlepšiť pozíciu SR v oblasti digitálnej transformácie. Vhodná by tiež bola podpora samotnej tvorby nových digitálnych riešení, najmä takých, ktoré by pomáhali podpore trvalo udržateľného podnikania.

8. Podporovať aktívnejšiu spoluprácu štátu, podnikov a univerzít pri riešení globálnych výziev

V rámci globálnych trendov sa čoraz väčší dôraz kladie aj na spolupracujúce podnikanie, ktoré pomáha prepájať kapacity podnikov a verejného sektora. Práve intenzita spolupráce je výrazne vyššia v úspešnejších krajinách a regiónoch. Pre SR je dôležité podporovať spoluprácu najmä v oblastiach, ktoré smerujú k naplneniu všetkých vyššie uvedených bodov. Príklady úspešných foriem spolupráce, ktoré by mohli fungovať aj v rámci SR sú vytvorenie obdoby Regelfóra z Dánska, vytvorenie spoločných platforiem pre kontakt tvorcov digitálnych riešení a podnikov inšpirovaných príkladom z Estónska, spoluprácu pri podnikateľskom vzdelávaní a podobne.

Záver

Pre SR predstavujú krajiny V4 najbližších partnerov, ale zároveň aj najbližšiu konkurenciu. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy tak poskytuje dôležité informácie o stave podnikateľského prostredia a podmienok pre podnikanie z pohľadu malých a stredných podnikateľov v SR. V rámci analýzy bolo cieľom identifikovať kľúčové trendy vývoja MSP, popísať inštitucionálny a legislatívny rámec, ktorý formuje podnikateľské prostredie v týchto krajinách a identifikovať hlavné faktory ovplyvňujúce podnikateľské prostredie, najmä smerom k globálnym výzvam. Štúdia zároveň poukázala na príklady dobrej praxe pri formovaní tohto prostredia, a to najmä v oblastiach, ktoré sú kľúčové pre budúce formovanie kvalitného podnikateľského prostredia, konkrétne znižovanie byrokracie a administratívneho zaťaženia, podpory rastu podnikov, podpory podnikania v spoločensky prínosných sektoroch a podpory spolupráce.

SR neeviduje problém s dynamikou vzniku podnikov, ktorá patrí medzi najvyššie v EÚ, ale skôr s prechodom mikropodnikov k malým a stredným podnikom, ktoré sú v štruktúre podnikov zastúpené nižšie ako v iných krajinách V4 a výrazne nižšie ako vo vyspelých západných krajinách. Podpora v tejto oblasti by tak mala smerovať najmä k podpore rastových aktivít podnikov, ako prístup k novým trhom, vývoj nových produktov a podobne. Z pohľadu odvetvovej štruktúry orientovanej na priemysel majú zmysel opatrenia zamerané na prístup a zapájanie slovenských MSP do nadnárodných subdodávateľských sietí, z pohľadu globálnych trendov potom najmä podpora digitálnych distribučných kanálov, či opatrenia pre podporu sociálne a ekologicky udržateľného podnikania. Pre rast podnikov má kľúčový význam aj kvalita samotných podnikateľov, preto sú potrebné aktivity zamerané na posilňovanie ľudského kapitálu v tejto oblasti, ako napr. intenzívnejšie podnikateľské vzdelávanie na školách.

Globálnym trendom je aj rastúci význam udržateľného podnikania, a to po všetkých stránkach, vrátane ekologickej či sociálnej. V rámci SR, ale aj krajín V4, je do tejto oblasti smerovaných menej podporných nástrojov ako vo vyspelých krajinách, ktoré už ustupujú od univerzálnej podpory podnikania smerom k takýmto iniciatívam. V SR chýbajú najmä špecializované programy zamerané na investovanie do výskumu a vývoja zelených technológií. Z hľadiska štruktúry podnikov by táto transformácia mala smerovať najmä do tradičných sektorov, ako drevospracujúci či strojársky priemysel. Príklady úspešnej praxe z Dánska a EÚ sme uviedli v kapitole 9. Zároveň je dôležité spoločenské zviditeľnenie a oceňovanie takéhoto podnikania, čo v SR tiež absentuje. Príkladom môže byť iniciatíva klimatickí hrdinovia či oceňovanie udržateľných podnikov na Malte.

Veľkou výzvou je aj digitálna transformácia. SR zaostáva, tak z pohľadu ľudského kapitálu, z pohľadu verejných digitálnych služieb, ako aj využívania digitálnych technológií podnikmi. Jednou z kľúčových oblastí je využívanie digitálnych aktivít na znižovanie administratívnej náročnosti a byrokracie. Príkladmi vhodných opatrení by mohli byť „one stop shop“ služby pre založenie podniku či žiadanie štátnej podpory. Takisto je tento trend možné spojiť s prvou oblasťou smerom k opatreniam podporujúcim online podnikanie a online exportné aktivity.

Niektoré globálne trendy nie sú v SR predmetom podporných opatrení. Ide najmä o podporu podnikania migrantov, ktorá však nemá význam, kým SR nevytvorí adekvátny systém prijímania migrantov a migrujúcej pracovnej sily. Ten patrí v súčasnosti medzi najmenej otvorené systémy v EÚ, čo bráni využívaniu kvalitnej pracovnej sily a následne aj potenciálneho podnikania tejto skupiny. V tomto smere výrazne zaostávame za inými krajinami EÚ.

Nielen obsahová, ale aj implementačná stránka fungovania programov je dôležitým aspektom pre zlepšovanie podnikateľského prostredia. Zaostávanie SR v tomto smere oproti

ostatným krajinám V4 sa dlhodobo ukazuje aj v efektívnosti čerpania zdrojov z prostriedkov EŠIF. Kým ČR, Maďarsko a aj Poľsko majú priebežnejšie čerpanie podpory v minulom programovacom období a už majú otvorené výzvy programovacieho obdobia 2021 – 2027, SR ešte stále dočerpáva projekty z predchádzajúceho obdobia. Programy pre podnikateľov sú v aktualizovanom harmonograme plánovaných výziev (k 16. 5. 2023) naplánované až na tretí štvrt'rok roku 2023.

Zoznam použitej literatúry

Tlačené knihy, monografie, vedecko-kvalifikačné práce

HUŇADY, Ján, et al. One-way ticket from unemployment to entrepreneurship? Evaluation of allowance for self-employment in least developed regions. *Central European Journal of Public Policy*, 2022, 16. 2: 1-17., ISSN: 1802-4866

SANDERS, Mark; MARX, Axel; STENKULA, Mikael. *The Entrepreneurial Society: A Reform Strategy for Italy, Germany and the UK*. Springer Nature, 2020. ISBN: 978-3-662-61006-0

Články v elektronických časopisoch, zborníkoch a iné príspevky

EUROPEAN COMMISSION (2022): SME Performance Review Annual Report 2021/2022 https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en

EUROPEAN COMMISSION (2022): The Digital Economy and Society Index (DESI) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/countries-digitisation-performance>

GEM (Global Entrepreneurship Monitor) (2023). Global Entrepreneurship Monitor 2022/2023 Global Report: Adapting to a “New Normal”. London: GEM, cit. 4. 6. 2023 <https://www.gemconsortium.org/reports/latest-global-report>

Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (2022): Partnerská dohoda Poľskej republiky na roky 2021-2027, cit 4. 6. 2023 <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/prawo-i-dokumenty/umowa-partnerstwa/>

MMR ČR (2022): Partnerská dohoda Českej republiky na roky 2021-2027, cit 4. 6. 2023 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_22_3209

MIRRI SR (2022): Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027, cit. 4. 6. 2023 https://www.eurofondy.gov.sk/wp-content/uploads/2022/11/221115_PSK_Final.pdf

MPO ČR (2021): Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2020, cit. 4. 6. 2023 <https://ekonomickydenik.cz/wp-content/uploads/2021/10/zprava-o-vyvoji-podnikatelskeho-prostredi.pdf>

MK (2022): Partnerská dohoda Maďarskej republiky na roky 2021 – 2027, cit. 4. 6. 2023 https://commission.europa.eu/publications/partnership-agreement-hungary-2021-2027_en

OECD (2021), Understanding Firm Growth: Helping SMEs Scale Up, OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/fc60b04c-en>.

SBA (2022): Malé a stredné podnikanie v číslach, SBA, 2022, cit. 4. 6. 2023
https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2022/07/MSP_v_cislach_2021_final.pdf

SBA (2019): Analýza potrieb MSP v kontexte agendy inteligentného priemyslu a špecificky vo vzťahu k potrebe ľudských zdrojov do roku 2020/2030. cit 4.6.2023
https://www.sbagency.sk/sites/default/files/analiza_potrieb_msp_v_kontexte_agendy_inteligentneho_priemyslu.pdf

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2020): Správa o stave podnikateľského prostredia,
<https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/lepsia-regulacia/opatrenia/spravy-o-stave-podnikatelskeho-prostredia-v-sr>

WORLD ECONOMIC FORUM (2022): Future Readiness of SMEs and Mid-Sized Companies: A Year On, cit. 4. 6. 2023 <https://www.weforum.org/reports/future-readiness-of-smes-and-mid-sized-companies-a-year-on/>

Prílohy

Príloha č. 1 Prehľad vybraných právnych predpisov týkajúcich sa podnikania v krajinách V4

Vybrané právne predpisy, ktoré vplývajú na malé a stredné podnikanie v Českej republike:

Zákon č. 90/2012 Zb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách)

Zákon č. 256/2004 Zb. o podnikaní na kapitálovom trhu

Zákon č. 125/2008 Zb. o premenách obchodných spoločností a družstiev

Zákon č. 307/2006 Zb. o európskej družstevnej spoločnosti

Zákon č. 360/2004 Zb. o Európskom hospodárskom záujmovom združení (EHZS)

Zákon č. 627/2004 Zb. o európskej spoločnosti

Zákon č. 13/1993 Zb., Colný zákon

Zákon č. 64/1986 Zb. o Českej obchodnej inšpekcii

Zákon č. 235/2004 Zb. o dani z pridanej hodnoty

Zákon č. 586/1992 Zb. o daniach z príjmov

Zákon č. 300/2008 Zb. o elektronických úkonoch a autorizovanej konverzii dokumentov

Zákon č. 251/2005 Zb. o inšpekcii práce

Zákon č. 240/2013 Zb. o investičných spoločnostiach a fondoch

Zákon č. 182/2006 Zb. o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon)

Zákon č. 143/2001 Zb. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene niektorých zákonov (zákon ochrane hospodárskej súťaže)

Zákon č. 207/2000 Zb. o ochrane priemyselných vzorov a o zmene zákona č. 527/1990 Zb. o vynálezoch, priemyselných vzoroch a zlepšovacích návrhoch v znení neskorších predpisov

Zákon č. 441/2003 Zb., o ochranných známkach a o zmene zákona č. 6/2002 Zb., o súdoch, sudcoch, prísediacich a štátnej správe súdov a o zmene niektorých ďalších zákonov (zákon o súdoch a sudcoch), v znení neskorších predpisov, (zákon o ochranných známkach)

Vybrané právne predpisy, ktoré vplývajú na malé a stredné podnikanie v Maďarsku:

XLIX/1991 – o konkurze a vyrovnaní

CXV z roku 2009. zákon o živnostníkoch a živnostníkoch.

LXXXI z roku 1996 o dani z príjmov právnických osôb a dani z dividend

CXVII z roku 1995 o dani z príjmov fyzických osôb

CXLVII z roku 2012 o položkovej dani pre malé podniky, ktoré platia dane, a o dani z malých podnikov

CXXVII z roku 2007 o všeobecnej dani z obratu
LXVIII z roku 2016 o spotrebnej dani
C z roku 1990 o miestnych daniach
XCIII z roku 1990 o poplatkoch
CXVI z roku 2012 o dani z finančných transakcií
LII z roku 2018 o dani zo sociálnych odvodov
CXXII z roku 2019 o nárokoch na dávky sociálneho zabezpečenia a krytia týchto dávok
CL z roku 2017 o daňovom poriadku
CLIII z roku 2017 o postupoch vymáhania, ktoré má vykonať daňový úrad
CLII z roku 2017 o vykonávaní colného práva EÚ
CXXII z roku 2010 o Národnom daňovom a colnom úrade
C z roku 2000 o účtovníctve
V z roku 2013 o Občianskom zákonníku - tu su uvedene aj formy podnikania nahradil IV/2006
CX z roku 2003 o registračnej dani
LXXXII z roku 1991 o dani z motorových vozidiel
CXX z roku 2001 o kapitálovom trhu
CXV z roku 2009 o jednotlivom podnikateľovi a jednotlivjej spoločnosti
XVI z roku 2014 o formách kolektívneho investovania a ich správcoch, ako aj o zmene a doplnení niektorých finančných zákonov
30/2023. (II. 3.) Vládne nariadenie CXXVII z roku 2007 o všeobecnej dani z obratu. o odlišnom uplatňovaní zákona počas núdzového stavu
CXXXVIII z roku 2007 zákona o investičných spoločnostiach a poskytovateľoch služieb výmeny komodít, ako aj o pravidlách činností, ktoré môžu vykonávať
Zákon C z roku 2000 o účtovníctve
CCXXXVII z roku 2013 zákona o úverových inštitúciách a finančných podnikoch
LVII z roku 1996. zákona o zákaze nekalého trhového správania a obmedzení hospodárskej súťaže

Vybrané právne predpisy, ktoré vplývajú na malé a stredné podnikanie v Poľsku:

Zákon z 26. júna 1974 v znení neskorších predpisov – Zákonník práce
Zákon zo 15. septembra 2000 v znení neskorších predpisov – Obchodný zákonník
Zákon z 15. februára 1992 o dani z príjmov právnických osôb
Zákon zo 16. februára 2007 o hospodárskej súťaži a ochrane spotrebiteľa

Zákon zo 6. marca 2018 - Zákon o podnikateľoch

Zákon zo 6. decembra 2006 o zásadách rozvojovej politiky

Zákon z 27. augusta 2009 o verejných financiách

Zákon z 11. septembra 2019 - Zákon o verejnom obstarávaní

Zákon z 10. mája 2018 o ochrane osobných údajov

Vybrané právne predpisy, ktoré vplývajú na malé a stredné podnikanie na Slovensku:

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)

Obchodný zákonník Zb. č. 513/1991

Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce

Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

Zákon č. 222/2004 Zs. z. o dani z pridanej hodnoty

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve

Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní

Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok)

Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

Zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže - bol zrušený a nahradený od 01.06.21 187/2021 Z. z.

Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii

Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri

Zákon č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci 200/2011 Z. z.

Zákon č. 200/2011 Z. z. o Obchodnom vestníku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu

Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci)

- Zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok)
- Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy
- Zákon č. 199/2004 Z. z. Colný zákon
- Zákon č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidiel
- Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
- Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní
- Zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice
- Zákon č. 193/2001 Z. z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov
- Zákon č. 386/2002 Z. z. o štátnom dlhu a štátnych zárukách
- Zákon č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania
- Zákon č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov
- Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja
- Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- 543/2002 Z. z. Zákon o ochrane prírody a krajiny
- Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách
- Zákon č. 514/2009 Z. z. o doprave na dráhach
- Zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky
- 71/2013 Z. z. Zákon o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR
- Zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Zákon č. 435/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva obrany SR
- Zákon č. 525/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v rezorte Ministerstva zdravotníctva SR 111
- Zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka bol zrušený a nahradený od 12. 10. 2017 predpisom 280/2017 Z. z.
- Zákon č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry SR bol zrušený a nahradený od 1. 8. 2022 predpisom 299/2020 Z. z.
- Zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia
- Zákon č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde
- Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania
- Zákon č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente
- Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia
- Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

Zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby

Zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší

Zákon č. 55/2018 Z. z. o poskytovaní informácií o technickom predpise a o prekážkach voľného pohybu tovaru

Zákon č. 56/2018 Z. z. o posudzovaní zhody výrobku, sprístupňovaní určeného výrobku na trhu
57/2018 Z. z. Zákon o regionálnej investičnej pomoci

Zákon č. 60/2018 Z. z. o technickej normalizácii

Zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti

Zákon č. 106/2018 Z. z. o prevádzke vozidiel v cestnej premávke

Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch

95/46/ES Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) Zákon o podpore malého a stredného podnikania zrušená od 24. 5. 2018 a nahradená 32016R0679